gemeente Winterswijk

Groen stuctuur visie bebouwde kom

de radialen verbonden



COLOFON

GROENSTRUCTUURVISIE BEBOUWDE KOM WINTERSWIJK

DE RADIALEN VERBONDEN

opdrachtgever:

GEMEENTE WINTERSWIJK

gemeente Winterswijk

opdrachtnemer:

BURO ONTWERP & OMGEVING

buro ontwerp & omgeving
adviseurs voor leefomgeving

projectnummer:
3153.01

status:
DEFINITIEF

datum:
AUGUSTUS 2022

formaat:
A3 GESNEDEN





SAMENVATTING GROENSTRUCTUURVISIE

DE RADIALEN VERBONDEN

Voorliggende Groenstructuurvisie beschrijft de groenstructuur voor de bebouwde kom van Winterswijk. De visie zal van kracht gaan in het jaar 2022 en is een actualisatie van het vorige Groenstructuurplan uit 2010.

Gemeente Winterswijk wil met deze Groenstructuurvisie motiveren en vastleggen welke groengebieden en groene structuren nu en in de toekomst bepalend zijn voor het groene karakter van de bebouwde omgeving. Dit zodat deze behouden, versterkt of verder ontwikkeld kunnen worden. Naast het groen in de bebouwde kom van Winterswijk worden er ook verbindingen gelegd met elementen uit het waardevolle cultuurlandschap in het buitengebied van Winterswijk. Om dit geheel te realiseren is een inspirerende toekomstgerichte visie nodig, waarin het maken van keuzes cruciaal is en het stellen van de juiste prioriteiten centraal staat op het gebied van groen in de kern van Winterswijk.

De Groenstructuurvisie van Winterswijk bestaat uit zes hoofdstukken. Hoofdstuk 1 omvat de inleiding waarin de aanleiding, context, doelstellingen en proces van de visie worden beschreven. Hoofdstuk 2 beschrijft inhoudelijk het ontstaan van het landschap waar Winterswijk op gevestigd is. De visie wordt op hoofdlijnen behandeld in hoofdstuk 3. Vervolgens volgt er een beleidsmatige uitwerking van de visie (hoofdstuk 4) aan de hand van diverse samenhangende thema's en een gebiedsgerichte uitwerking in Winterswijk inclusief maatregelen (hoofdstuk 5). De Groenstructuurvisie wordt afgesloten met hoofdstuk 6 met een volledig uitvoeringsprogramma.

HOOFDSTUK 1: INLEIDING
Winterswijk is met haar natuurgebieden, centrum, werkgelegenheid en recreatiemogelijkheden echt het regionale centrum van Oost-Achterhoek. Daarnaast bevindt Winterswijk zich tussen verschillende landschappen die zijn bekroond met de titel Nationaal Landschap. Door inwoners en bezoekers wordt Winterswijk dan ook gezien als een zeer fraaie, groene gemeente.

De opgave voor de gemeente is om de deze kwaliteiten in balans te brengen met de bijzondere landschappelijke kwaliteiten van de gemeente. Groen is hierbij een belangrijk middel om deze kwaliteiten met elkaar te verbinden.

Deze Groenstructuurvisie is opgesteld met het bovenstaande in gedachte. Het bestaat uit twee delen; een visie (deel A) en een afzonderlijk uitvoeringsplan (deel B). Het deel 'visie' beschrijft de groenstructuur zoals deze binnen de gemeente Winterswijk aanwezig is en formuleert daarnaast een duidelijke visie. Vanuit de visie wordt een uitwerking gemaakt naar de verschillende thema's die bijdragen aan de groenstructuur voor Winterswijk.

HOOFDSTUK 2: ONTSTAAN VAN HET LANDSCHAP
Het landschap van Winterswijk is uniek en misschien wel het meest karakteristiek van de gehele Achterhoek. De gemeente Winterswijk is in haar eigen ogen een 'levend icoon van het kleinschalige Nederlandse cultuurlandschap'. Het cultuurlandschap in Winterswijk is het resultaat van de eeuwenlange wisselwerking tussen natuurlijke factoren en menselijk handelen. Onder natuurlijke factoren verstaan we de 'levende natuur' en de 'niet-levende natuur', zoals geologie, bodemopbouw en waterhuishouding. Daarnaast heeft het menselijk handelen een groot effect, zoals bebouwing en landbouw.

Ten aanzien van de kern van Winterswijk spelen er een paar landschapstypen een belangrijke rol door het feit dat er op deze landschappen in de loop der jaren bebouwing heeft plaatsgevonden. De ontwikkeling van bebouwing en groenbeplanting in de kern is natuurlijk ook afhankelijk van het bepaalde landschapstype wat in de ondergrond aanwezig is. Afgaande op de bestaande grenzen van de bebouwde kom van Winterswijk heeft de kern zich voornamelijk ontwikkeld op vier landschappen: kampontginningen, essenlandschap, oude hoevenlandschap en jonge landschappen op oude heide.

Op basis van deze landschappen hebben er zich in de loop der jaren veel ontwikkelingen voorgedaan in landschapsstructuren en -elementen. De geschiedenis bepaalt grotendeels op welke wijze de kern van Winterswijk groen is en hoe het in de toekomst ontwikkeld kan worden.

HOOFDSTUK 3: VISIE OP HOOFDLIJNEN
Groen heeft meerdere functies die de groenstructuur moet vervullen in de kern van Winterswijk: gezonde functie (prettige leefomgeving/leefklimaat), ruimtelijke functie (structuur, samenhang en herkenbaarheid), ecologische functie (biodiversiteit in ecologisch systeem) en een klimaatadaptieve functie (meebewegen met het veranderende klimaat). Binnen de groenstructuur wordt er gewerkt volgens een bereikbare/toegankelijke ambitie die bestaat uit het toekomstig ontwikkelen van de basis, waarbij de totstandkoming en uitwerking door de gemeente Winterswijk samen met tal van partners uitgevoerd wordt.

De groenstructuur van Winterswijk kan gezien worden als een opbouw van verschillende lagen: landschapstypen, historische radialen, verbindingen (Whemerbeekzone en Spoorzone), lobben als groene overgang tussen buitengebied en kern, grote groengebieden en vijvers en een onderliggende buurtstructuur.

De radialen zijn voor de kern van Winterswijk van grote waarde voor de algemene structuur en verbondenheid. Ter verdere versterking van de groenstructuur, richt de visie zich in hoofdzaak op het creëren van verbindingen tussen de radialen. Voorliggende visie heeft dan ook als werktitel 'de radialen verbonden'. Ten aanzien van deze verbinding spreken we van drie verschillende niveaus van verbinding:

- → Verbinding 1: 'Cultuurhistorisch', verbinding rondom het centrum;
- → Verbinding 2: 'Groot groen', verbinding door de wijken heen;
- → Verbinding 3: 'Biodiversiteit en verkeer', verbinding aan de rand van de kern.

HOOFDSTUK 4: BELEIDSMATIGE UITWERKING

Om de Groenstructuurvisie van Winterswijk compleet te maken is er een beleidsmatige uitwerking op een achttal thema's die op verschillende manieren van invloed zijn op al het groen in de kern. Hierdoor kan er beter verklaard worden waarom de gemeente Winterswijk, in samenwerking met andere partijen, sommige (groene) keuzes in de nabijheid of toekomst dienen te overwegen of te maken.

De thema's die inhoudelijk bijdragen aan de Groenstructuurvisie van Winterswijk zijn:

- ➔ Landschap en cultuurhistorie (historische patronen en structuren);
- ➔ Biodiversiteit en ecologie (ecosystemen in bebouwd gebied, educatie);
- ➔ Klimaatadaptatie (klimaateffecten: hittestress, wateroverlast en droogte):
- ➔ Bewegen en spelen (natuurlijk spelen, groene schoolpleinen);
- ➔ Ruimtelijke ontwikkelingen (streefwaarde groen, natuurinclusief bouwen);
- ➔ Verkeer (groene rotondes, verkeersveiligheid);
- ➔ Ontspanning en recreatie (landschapszone, groene verbindingen);
- ➔ Beheer en onderhoud.

HOOFDSTUK 5: GEBIEDSGERICHTE UITWERKING

Na de beleidsmatige uitwerking is de volgende stap een gebiedsgerichte uitwerking van de groenstructuur in Winterswijk. Bij deze gebiedsgerichte uitwerking is er gebruik gemaakt van tien verschillende deelgebieden in de kern van Winterswijk. Deze deelgebieden bestaan uit een samensmelting van meerdere wijken binnen de bebouwde kom en zijn voornamelijk voortgekomen uit de ligging tussen de verschillende historische radialen (zie overzichtstabel in hoofdstuk 5), bestaande uit de functies: woonwijk, bedrijventerrein en historisch centrum.

De nadere toelichting van de deelgebieden bestaan uit een karakteristieke beschrijving van de desbetreffende wijken en een uiteenzetting van de beleidsmatige thema's inclusief de specifieke gebiedsgerichte maatregelen die van toepassing zijn. Deze maatregelen hebben op diverse wijze betrekking op de groenstructuur en worden in beeld gebracht op verschillende kaarten per deelgebied. Ten aanzien van het historisch centrum van Winterswijk is er voor de groenstructuur een viertal opgaven naar voren gekomen, waardoor dit deelgebied ook haar gebiedsgerichte uitwerking heeft.

HOOFDSTUK 6: UITVOERINGSPROGRAMMA

In dit hoofdstuk wordt de visie van de gemeente Winterswijk op de groenstructuur uitgewerkt aan de hand van een uitvoeringsprogramma met verschillende thematische uitgangspunten en daarnaast gebiedsgerichte uitvoeringsmaatregelen en projecten.

Met een koppeling van het thematische en het gebiedsgerichte aspect zijn per deelgebied concrete maatregelen/projecten uitgewerkt en deze zijn middels een kaartbeeld gekoppeld aan een specifieke plek. Dit betreft concrete werkzaamheden/projecten die de gemeente de komende jaren wil ondernemen, om zo de gewenste groenstructuur daadwerkelijk vorm te geven. Deze concrete projecten zijn per deelgebied opgenomen in het uitvoeringsschema. Deze is toegevoegd aan dit document, waarbij alles op overzichtelijke wijze door te nemen is.



SAMENVATTING

DEEL A: VISIE DE RADIALEN VERBONDEN

H1: INLEIDING 08
1.1 AANLEIDING 29
1.2 CONTEXT 09
1.3 DOELSTELLING 11
1.4 WAARDE VAN GROEN 11
1.5 PROCES VISIE 12
ONDERZOEKSFASE *12*
ONTWERPFASE *13*
VASTSTELLINGSFASE *13*
1.6 LEESWIJZER 13
DEEL A *13*
DEEL B *13*

H2: ONTSTAAN VAN HET LANDSCHAP 14
2.1 ALGEMEEN 15
2.2 LANDSCHAPSTYPEN 15
KERN VAN WINTERSWIJK *15*
Kampontginningen 15
Essenlandschap *17*
Oude hoevenlandschap *17*
Jonge landschappen *17*
2.3 LANDSCHAPSSTRUCTUREN 19
OORSPRONG *19*
STRUCTUURONTWIKKELINGEN *19*
2.4 LANDSCHAPSELEMENTEN 21
2.5 PARELS 21

H3: VISIE OP HOOFDLIJNEN 22
3.1 ALGEMEEN 23
3.2 FUNCTIES VAN GROEN 23
GEZONDE FUNCTIE *23*
RUIMTELIJKE FUNCTIE *23*
ECOLOGISCHE FUNCTIE *23*
KLIMAATADAPTIEVE FUNCTIE *23*
AMBITIE *23*
3.3 GROENSTRUCTUUR 27
LANDSCHAPSTYPEN *27*
RADIALEN *27*
VERBINDINGEN IN WINTERSWIJK *27*
LANDSCHAP EN LOBBEN *29*
GROTE GROEN GEBIEDEN EN VIJVERS *29*
ONDERLIGGENDE BUURTSTRUCTUUR *29*
3.4 VISIE OP HOOFDLIJNEN 31
ALGEMEEN *31*
VERBINDING 1: CULTUURHISTORISCH *31*
VERBINDING 2: GROEN EN CULTUURHISTORIE *31*
VERBINDING 3: BIODIVERSITEIT EN VERKEER *33*
3.5 UITWERKING PER THEMA 33

H4: THEMATISCHE UITWERKING 34
4.1 ALGEMEEN 35
4.2 LANDSCHAP EN CULTUURHISTORIE 35
BEEKZONE *35*
HISTORISCHE PATRONEN *35*
CENTRUM RONDJE *35*
PADEN EN BOSSEN *37*
4.3 BIODIVERSITEIT EN ECOLOGIE 39
BIODIVERSITEIT *39*
ECOLOGISCHE WAARDE GROEN IN DE KERN *39*
COMMUNICATIE EN EDUCATIE *41*

4.4 KLIMAATADAPTATIE 41
KLIMAATEFFECTATLAS *41*
Droogte 41
Hittestress 43
Wateroverlast 45
MAATREGELEN KLIMAATADAPTATIE *45*
COMMUNICATIE *45*
4.5 BEWEGEN EN SPELEN 47
NATUURLIJK SPELEN *47*
GROENE SCHOOLPLEINEN *47*
4.6 RUIMTELIJKE ONTWIKKELINGEN 48
STREEFWAARDE GROEN *48*
NATUURINCLUSIEF BOUWEN *49*
4.7 VERKEER 51
ROTONDES ALS GROENE ENTREES *51*
4.8 ONTSPANNING EN RECREATIE 53
GROENE VERBINDINGEN *53*
LANDSCHAPSZONE *53*
WHERMERBEEKZONE *53*
4.9 BEHEER EN ONDERHOUD 54
VISIE ALGEMEEN *54*
VISIE OP BERMEN *54*
VISIE OP BOMEN *54*
BESTRIJDING EXOTEN *55*
FINANCIËLE ASPECTEN VAN GROENBEHEER *55*

H5: GEBIEDSGERICHTE UITWERKING **56**
5.1 ALGEMEEN 57
5.2 DEELGEBIEDEN TOEGELICHT 57
DEELGEBIED I *61*
DEELGEBIED II *65*
DEELGEBIED III *69*
DEELGEBIED IV *73*
DEELGEBIED V *77*
DEELGEBIED VI *79*
DEELGEBIED VII *83*
DEELGEBIED VIII *89*
DEELGEBIED IX *91*
DEELGEBIED X *95*

DEEL B: UITVOERING

H6: UITVOERINGSPROGRAMMA **102**
6.1 ALGEMEEN 103
6.2 THEMATISCHE UITWERKING 103
6.3 GEBIEDSGERICHTE UITWERKING 103
6.4 UITVOERINGSSCHEMA 103
6.5 WERKWIJZE 103

BIJLAGEN **126**
BIJLAGE I: BELEIDSSCHEMA *127*



gemeente Winterswijk

Groen stuctuur visie bebouwde kom



de radialen verbonden

DEEL A: VISIE

GROENSTRUCTUURVISIE BEBOUWDE KOM WINTERSWIJK
de radialen verbonden

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Wie Winterswijk zegt, ziet prachtige natuurgebieden, een bruisend centrum, veel diverse werkgelegenheid en volop recreatiemogelijkheden. Echt het regionale centrum van Oost-Achterhoek. Daarnaast bevindt Winterswijk zich tussen verschillende landschappen die zijn bekroond met de titel Nationaal Landschap. Door inwoners en bezoekers wordt Winterswijk dan ook gezien als een zeer fraaie, groene gemeente. Kortom, op het eerste gezicht een prachtige plek om te wonen. De opgave voor de gemeente is echter om deze kwaliteiten in balans te brengen met de bijzondere landschappelijke kwaliteiten van de gemeente. Groen is hierbij een belangrijk middel om deze kwaliteiten met elkaar te verbinden.

Behalve de aandacht die uitgaat naar het uitgestrekte buitengebied met haar variatie, kleinschalige, en bosrijke karakter, zijn er binnen de kern van Winterswijk ook veel waardevolle groenvoorzieningen, -structuren en elementen te vinden. Het groen in de bebouwde kom van Winterswijk heeft dan ook net zo veel aandacht en bescherming nodig als het groen in het omliggende landschap. Het groen vervult immers sterk uiteenlopende functies binnen een beperkte ruimte waar echter nog vele andere – vaak strijdige – belangen ruimte vragen. Met een visie op de groenstructuur binnen de bebouwde kom wordt dan ook een verbinding gelegd naar het landschap, de cultuurhistorie, water, biodiversiteit en klimaat(verandering). Maar groen is ook een (sociaal) verbindende schakel naar maatschappij, zorg, verkeer of ruimtelijke ordening.

Gemeente Winterswijk wil daarom met deze Groenstructuurvisie voor de bebouwde kom van Winterswijk motiveren en vastleggen welke groengebieden en groene structuren nu en in de toekomst bepalend zijn voor het groene karakter van de bebouwde omgeving. Dit zodat deze behouden, versterkt of verder ontwikkeld kunnen worden. Om dit te realiseren is een inspirerende toekomstgerichte visie nodig, waarin het maken van keuzes cruciaal is en het stellen van de juiste prioriteiten centraal staat op het gebied van groen in de bebouwde kom van Winterswijk.

SAMEN VISIE MAKEN

Voor een succesvolle realisatie van de in deze groenstructuurvisie gestelde doelen, is de gemeente afhankelijk van diverse partners. Geheel in lijn met de nieuwe omgevingswet, is deze groenstructuurvisie dan ook niet alleen een leidraad, maar vooral ook een uitnodiging aan partners en inwoners om mee te werken aan een groen Winterswijk!

Zo informeert de gemeente Winterswijk haar inwoners op de website www.werkaanwinterswijk.nl en nodigt hen uit om mee te doen, ideeën in te brengen en betrokken te zijn. Er worden voorbeelden gegeven om zelf aan de slag te gaan, zoals met actie Steenbreek of door het plaatsen van wildcamera's.

1.2 CONTEXT

Bebouwde en groene ruimten bestaan in Winterswijk naast elkaar, in verschillende samenstellingen. In relatief nieuwe wijken binnen de kern is het groen sterk verweven met ruim opgezette woongebieden, wat zorgt voor een lommerrijke uitstraling. In wijken als Pelkwijk, De Rikker, Bargerbosch en het centrumgebied neemt het groen een meer bescheiden plek in, tussen bebouwing in hogere dichtheden.

De Whemerbeek, die dwars door Winterswijk stroomt, zorgt bovengronds aanliggend voor groene zones. Op bedrijventerreinen is het groen soms ver te zoeken, tussen steen, beton, asfalt en staal. Zomaar enkele voorbeelden, die illustreren op welke manier het groen binnen Winterswijk aanwezig is en te ervaren is. Voorbeelden die aantonen dat de groenstructuur niet op elke plek even prominent is, in een aantal gevallen zelfs afwezig. Deze gaten in de groenstructuur verdienen aandacht.

Het gaat dan bijvoorbeeld om woongebied waar bewoners op korte afstand weinig groen tot hun beschikking hebben. Of om belangrijke routes door de gemeente, die veel beter zichtbaar kunnen worden door een duidelijke laanbeplanting. Gaten in de groenstructuur binnen de bebouwde kom kunnen ook duiden op wegbermen die, anders ingericht of beheerd, voor planten- en diersoorten veel meer waarde kunnen hebben. Of ze vertegenwoordigen gebieden waar steen, beton en staal zo sterk de overhand hebben, dat de water- en temperatuurhuishouding niet goed kan worden gereguleerd.



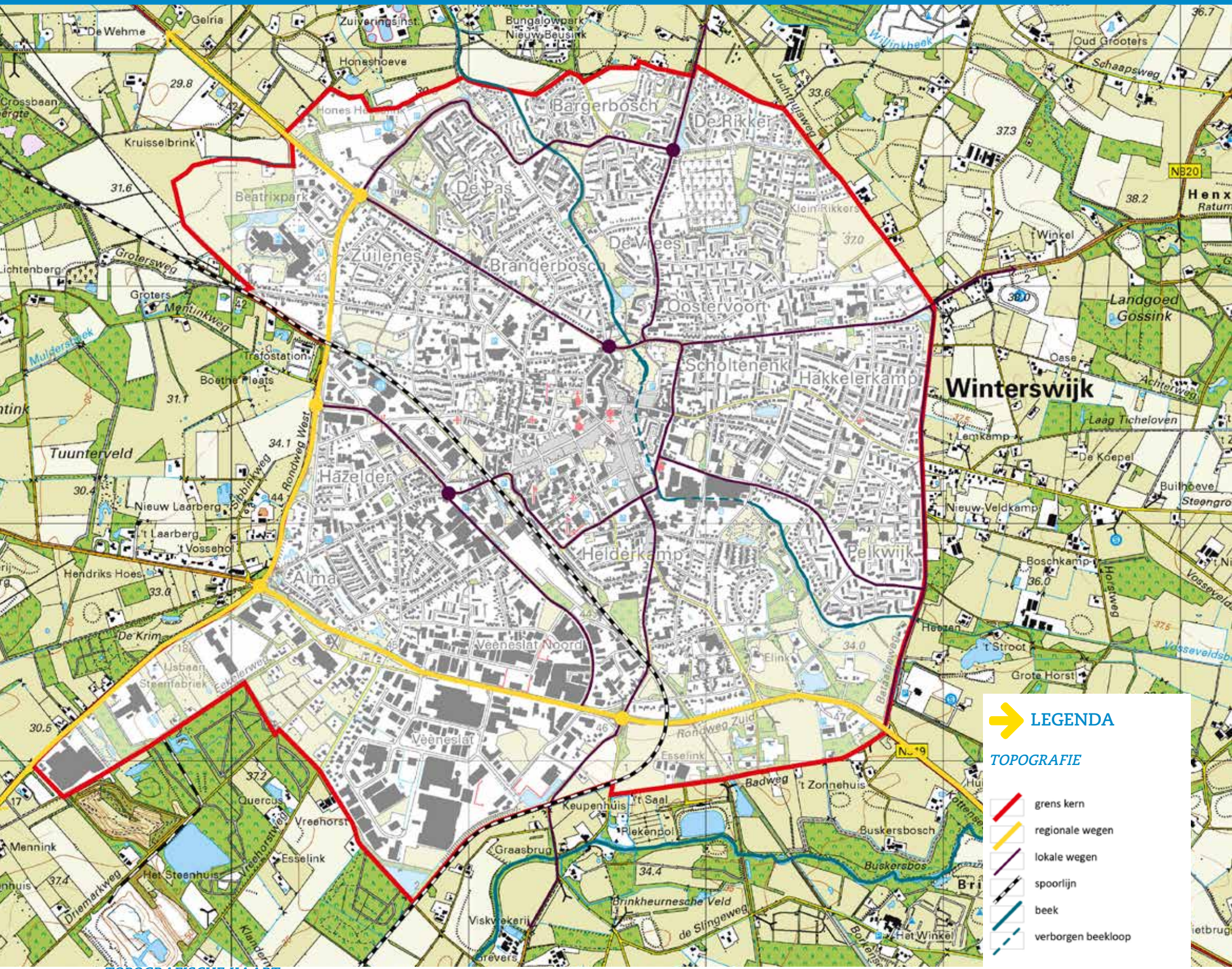

TOPOGRAFISCHE KAART

Het opsommen van de zaken die ontbreken, vormt echter nog geen volwaardig plan met beleidsstatus. Beleid maken betekent immers ook: kiezen en prioriteren. Kiezen voor wat naar verwachting de grootste meerwaarde heeft, kiezen voor hetgeen haalbaar is en de beschikbare middelen daarvoor aanwenden. Vervolgens: prioriteren van maatregelen in de tijd. Dit betekent bijvoorbeeld voorrang geven aan maatregelen die voorwaardelijk zijn voor andere maatregelen. Of aan maatregelen die kunnen ‘meeliften’ met andere projecten.

Het benoemen en prioriteren van maatregelen hangt sterk samen met die delen van de groenstructuur, waar de gemeente Winterswijk zeggenschap over heeft. Meer concreet zijn dit de gebieden die zij in eigendom en beheer heeft en waar ze actief op kan ingrijpen via inrichtings- en beheersmaatregelen.

Er zijn echter ook plekken en gebieden binnen de (gewenste) groenstructuur, die de gemeente niet in beheer heeft. In die gebieden is de rol van de gemeente niet zozeer die van initiator, maar van regisseur, facilitator of aanjager. Welke rol de gemeente aanneemt en welke instrumenten zij kan inzetten, is per gebied maatwerk. Wat wel buiten kijf staat, is dat groen essentieel is voor een klimaatbestendige, duurzame en toekomstgerichte omgeving. Er is een aantoonbaar positief effect op de gezondheid en sociale verbindingen van mensen die in een groene omgeving wonen, werken en recreëren. Deze hoofdgedachte is voor de gemeente Winterswijk belangrijk om te onthouden en centraal te blijven stellen.

1.3 DOELSTELLING

De gemeente Winterswijk heeft in de loop der tijd meerdere beleidskaders ontwikkeld voor de groene ruimte. Sommige van deze beleidskaders geven richting aan de lange termijn ontwikkeling van het landschap in het buitengebied, andere gaan over het dagelijks beheer van het groen in de kern. Op zichzelf is elk van deze kaders van nut en praktisch toepasbaar.

Daarnaast heeft de gemeente Winterswijk in 2010 het Groenstructuurplan uitgebracht. Momenteel is dit beleidsstuk op inhoudelijk gebied redelijk achterhaald. Er dient nu een samenhangende en inspirerende toekomstvisie op het groen voor de kern van Winterswijk ontwikkeld te worden. Een visie, waarin het groen in haar diverse verschijningsvormen in een samenhangende structuur wordt geplaatst. Een visie waarin, vanuit deze structuur geredeneerd, praktische handvatten worden gegeven aan de gewenste ontwikkelingsrichting.

Op termijn kan deze groenstructuurvisie worden opgenomen in de omgevingsvisie en het omgevingsplan voor de gemeente Winterswijk, waarin onder de vlag van de Omgevingswet (naar verwachting van kracht in januari 2023) regels voor de fysieke leefomgeving worden ondergebracht.

Daarnaast is deze groenstructuurvisie bedoelt als kader voor (grootschalige) renovatie van de openbare ruimte en wijken. Ook biedt de groenstructuurvisie kansen voor relatief eenvoudige maatregelen.

Deze groenstructuurvisie is opgesteld met het bovenstaande in gedachte. Het bestaat uit twee delen; een visie (deel A) en een afzonderlijk uitvoeringsplan (deel B). Het deel ‘visie’ beschrijft de groenstructuur zoals deze binnen de gemeente Winterswijk aanwezig is en formuleert daarnaast een duidelijke visie: welke groenstructuur willen we in de gemeente Winterswijk creëren? Wat moet deze groenstructuur voor Winterswijk doen? Vanuit de visie wordt een uitwerking gemaakt naar de thema’s landschap en cultuurhistorie, biodiversiteit en ecologie, klimaat(verandering), bewegen en spelen, ruimtelijke ontwikkeling, ontspanning en recreatie en beheer en onderhoud.

1.4 WAARDE VAN GROEN

Groen in de bebouwde kom is niet alleen in esthetisch opzicht een toevoeging voor de totale leefomgeving. De waarde van groen is namelijk vele malen groter.









Groen in de woon- en werkomgeving is van grote maatschappelijke waarde voor inwoners en ondernemers. De belangrijke en interessante voordelen van groen beslaan een breed scala aan verbeteringen die teweeg kunnen worden gebracht in het bebouwd gebied van een kern. Groen kan namelijk wel zes functies in één hebben, waardoor het erg waardevol is voor verschillende opgaven gerelateerd aan: economie, klimaat, milieu, gezondheid, sociaal en veiligheid.

Nevenstaande tabel laat zien op welke manieren groen waardevol is ten aanzien van de verschillende benoemde opgaven:



Verkenning landschap

1.5 PROCES VISIE

De groenstructuurvisie is in een drietal fasen tot stand gekomen: een onderzoeksfase, een ontwerpfase en een vaststellingsfase.

ONDERZOEKSFASE

Binnen de onderzoeksfase is als eerste een feitelijke basisinventarisatie gemaakt van de bestaande groenstructuur en de afzonderlijke plannen en beleidsdocumenten die op het groen betrekking hebben.

Naast deze inventarisatie zijn interviews gehouden met partijen die een rol hebben in het beheer of de ontwikkeling van de groenstructuur. Doel van deze gesprekken was zowel het informeren van deze partijen over voorliggend proces, als het doen van een snelle verkenning van de visie en het belang dat de respectievelijke gesprekspartners vertegenwoordigen.

Verder is tijdens een online brainstormbijeenkomst, genaamd ‘De avond van de Groene kansen’, met een groep betrokken en geïnteresseerde inwoners van Winterswijk gediscussieerd over de koers die binnen de groenstructuurvisie wordt ingeslagen en hoe groen optimaal zou kunnen worden benut in de kern van Winterswijk.



Daarbij is gediscussieerd aan de hand van een achttal thema's, die samen een inhoudelijke leidraad vormen voor deze visie. Ook is tijdens deze bijeenkomst een inventarisatie gemaakt van ideeën en suggesties, die bezoekers aandroegen.

Ter uitbreiding van de onderzoeksfase is voor de gehele kern van Winterswijk een nadere gebiedsgerichte verkenning (per fiets) gedaan. Voor deze aanvulling is gekozen, omdat er hierdoor ter plaatse op verschillende locaties in Winterswijk een indruk kon worden verkregen hoe het gesteld was met het groen in de kern en wat de kansen en knelpunten hierbij waren.

ONTWERPFASE

Op grond van de resultaten van de onderzoeksfase is de beoogde groenstructuur geschetst, waarbij de visie thematisch is uitgewerkt in een achttal thema's. Op basis daarvan is een vertaling gemaakt naar een gebiedsgerichte aanpak.

Daar waar maatregelen worden beoogd om de structuur te realiseren of herstellen, zijn deze in kaart gebracht. Deze maatregelenkaart correspondeert met de lijst maatregelen die in het uitvoeringsplan zijn opgenomen.

VASTSTELLINGSFASE

De groenstructuurvisie wordt dinsdag 23 augustus 2022 ter behandeling aangeboden aan het college van burgemeester en wethouders. Voorgesteld wordt om de groenstructuurvisie op donderdag 22 september 2022 ter vaststelling aan te bieden aan de gemeenteraad.

1.6 LEESWIJZER

DEEL A

Deze groenstructuurvisie bestaat uit twee delen. Deel A betreft het visiedeel, waarin de doelstellingen van de visie worden toegelicht, de beoogde groenstructuur wordt geschetst en thematisch is uitgewerkt. De visiekaarten op zowel hoofd- als deelniveau zijn afzonderlijk in de verschillende hoofdstukken opgenomen.

DEEL B

Deel B vormt het uitvoeringsplan. Dit bevat het pakket aan maatregelen dat in het kader van de in de groenstructuurvisie opgenomen doelstellingen is geprogrammeerd. De maatregelen zijn geprioriteerd in de tijd en voorzien van een globale kostenraming.

gemeente Winterswijk

Groen stuctuur visie bebouwde kom



de radialen verbonden

GROENSTRUCTUURVISIE BEBOUWDE KOM WINTERSWIJK
de radialen verbonden

2 HET ONTSTAAN VAN HET LANDSCHAP

2.1 ALGEMEEN

Het landschap van Winterswijk is uniek en misschien wel het meest karakteristiek van de gehele Achterhoek. Dit oude cultuurlandschap draagt met trots de titel Nationaal Landschap. Deze titel is geldend voor het gehele gemeenteoppervlak, als enige gemeente van Nederland.

Het cultuurlandschap in Winterswijk is het resultaat van de eeuwenlange wisselwerking tussen natuurlijke factoren en menselijk handelen. Een landschap dat bestaat uit vele historische sporen, het is dynamisch door zich continue te vormen en aan te passen. Een levend landschap, ook in de kern van Winterswijk.

De kern van Winterswijk ligt als spinnenweb verankerd in dit landschap. Het omringende landschap dringt via groene lobben de kern in en is met radialen en waterstructuren verbonden met de omgeving. Op sommige plekken is de grens tussen landschap en bebouwde kom hard, wordt deels gevormd door de rondweg en op sommige delen is het landschap verweven met de bebouwde kom.

2.2 LANDSCHAPSTYPEN

Het cultuurlandschap in de gemeente Winterswijk bestaat uit bepaalde landschapstypen die op elkaar lijken, terwijl andere typen landschap weer heel divers zijn ten aanzien van elkaar. De bebouwde kom en het buitengebied van Winterswijk kennen veel verschillende historische landschapstypen. Hierbij is voor de bebouwde kom een drietal landschapstypen te onderscheiden namelijk, essen- en kampenlandschap, beekdalen en jonge landschappen op oude heide die vanaf de jaren ‘20-’30 zijn ontgonnen. Dit laatste landschap is het heide- en broekontginningenlandschap.

KERN VAN WINTERSWIJK

De kern van Winterswijk is niet toevallig ontstaan op de plek waar het ligt. De variatie van bijzondere aardkundige verschijnselen heeft in sterke mate bepaald waar mensen zich vestigden en het landschap werd ontgonnen. Het landschap werd in gebruik genomen door de mens en is dus aan verandering onderhevig. Ook in de uiteindelijke bebouwde kom van Winterswijk. De ontwikkeling van bebouwing en groenstructuren in de bebouwde kom is daarmee ook afhankelijk van het bepaalde landschapstype wat hier aanwezig is.





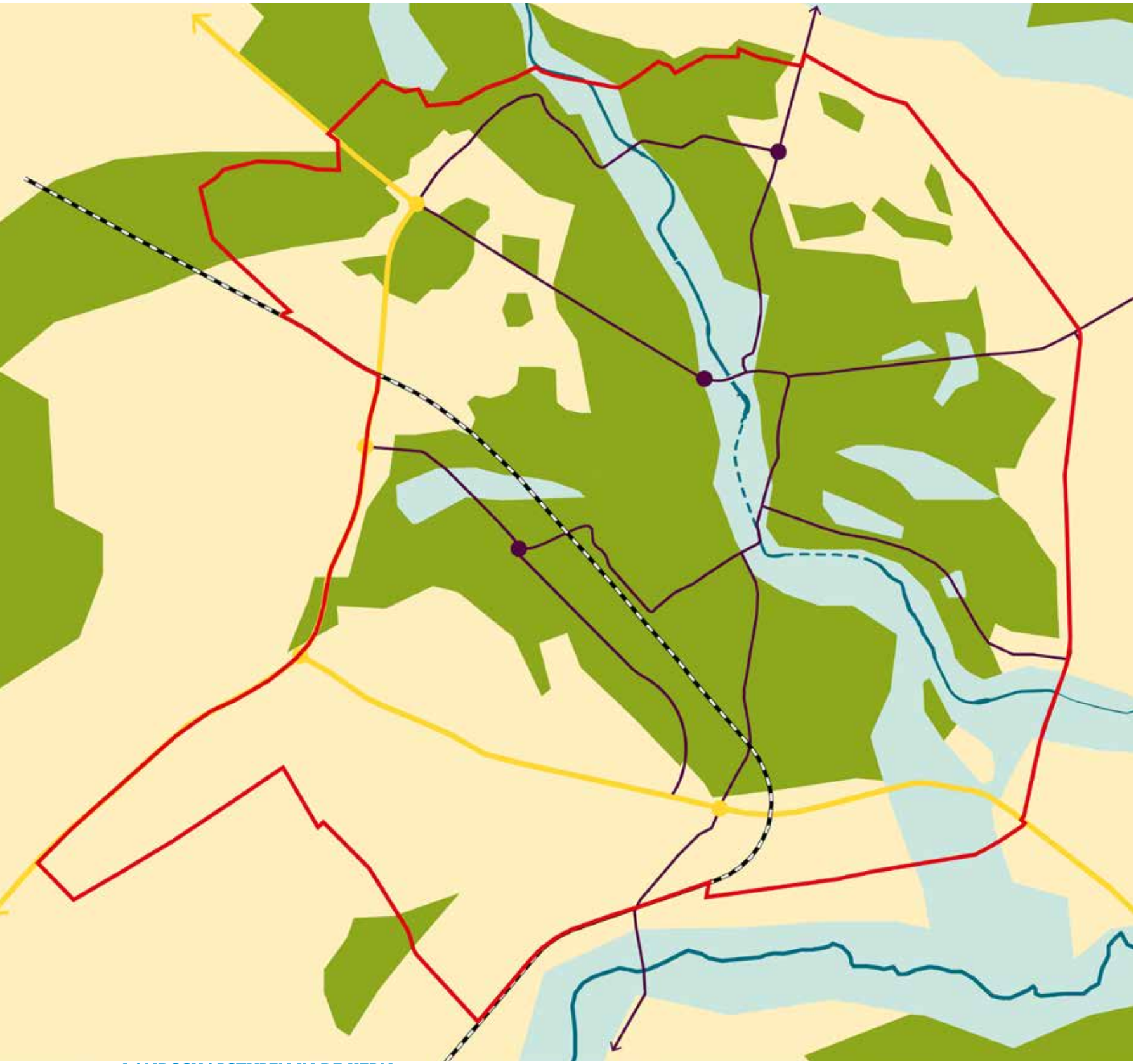

LANDSCHAPSTYPEN IN DE KERN



Essen- en kampenlandschap (en oude hoevenlandschap)

Eerst werden kleinschalige akkers ontgonnen in het oorspronkelijke boslandschap. Zo ontstond het oude hoevelandschap. Met name in het zuiden en oosten van Winterswijk is sprake van dit oude landschap met een besloten karakter. Het oude hoevelandschap is een golvend landschap en kenmerkt zich door een kleinschalige afwisseling in bodem, reliëf en groenstructuren. Aan de rand van zo'n glooiing stond een boerderij met erfbeplanting, naast lagergelegen beken lagen de weiden. De oude door essen omringde bouwlanden zijn op veel plaatsen nog goed herkenbaar.

De beslotenheid van het landschap wordt versterkt door de Winterswijkse bossen. Deze hebben een bijzondere geschiedenis die al eeuwen teruggaat. Er werden de kleine ontginningsbossen aangelegd, die kenmerkend zijn voor Winterswijk en die oudsher bij de boerderijen hoorden. Binnen de bebouwde kom is een aantal oude bossen terug te vinden, zoals het Bargerbos, het Huininkmaatbos en bij Frerikshof.

Het essenlandschap is eveneens een oud deel van het cultuurlandschap en is vaak als bouwland in gebruik. Bij het essenlandschap is er sprake van kampontginningen, waarbij de essen op de droogste en grootste dekzandruggen liggen.

Al in de prehistorie waren dit de kerngebieden van bewoning, waar in de huidige tijd de kern van Winterswijk is terug te vinden. De oude door essen omringde bouwlanden zijn op veel plaatsen in de kern nog goed herkenbaar. Namen van wijken als Zuilenes en Scholtenenk duiden hierop.

Een kamp is een kleine individuele akker of clustering van akkers. Door de manier van bewerken ontstonden kleine bollingen en steilranden in het landschap, omzoomd met houtwallen en -singels. Hierdoor ontstond het kleinschalige en zo gewaardeerde landschap. Namen als Hakkelerkamp en Helderkamp verwijzen hiernaar. Dit van oorsprong kleinschalige landschap wordt voornamelijk gevormd door een combinatie van het essenlandschap en het oude hoevenlandschap. Voor de groenstructuurvisie is deze verdeling te gedetailleerd. Daarom zijn deze drie landschappen samengevat onder een noemer. De lagergelegen beekdalen van bijvoorbeeld de Whemerbeek slingeren hier tussendoor.

Beekdalen

De beekdalen zijn laagtes waardoor de beken hun weg hebben gevonden. Ze worden gekenmerkt door gras en natte bossen. De beekdalen waren belangrijk voor de afvoer van het water en hadden een positieve invloed op de bewoonbaarheid van de naastgelegen landschappen.

Jonge landschappen (heide- en broekontginningenlandschap)

Daarnaast bestond het overgrote deel van Winterswijk tot ver in de 19e eeuw uitsluitend uit vochtige gebieden en natte heidevelden. Ook binnen de huidige bebouwde kom. Vanwege verschillende factoren werd het mogelijk om rond het jaar 1900 de relatief natte heidegronden te ontginnen. De vochtige gebieden, die in gebruik waren als grasland en/of bos staan bekend als broeken. Al deze gronden speelden een onmisbare rol in het landbouwsysteem en vormden aantrekkelijke landbouwgebieden, waardoor er zich een aantrekkelijk vestgingsklimaat ontwikkelde. We noemen dit jonge landschap het heide- en broekontginningenlandschap. Historische kaarten laten bijvoorbeeld de heidevelden goed zien, namen als Tuunterveld en Molenveld herinneren hieraan. Molenveld is nu het zuidelijk deel van het bedrijventerrein Veeneslat.

De jonge ontginningen hebben een sterk contrast met voorgaande landschappen, veel meer een rechtlijnige en uiteindelijk open landschapsstructuur. De oudere landschappen kennen een onregelmatige en meer besloten landschappelijke structuur. Op die afwisseling tussen de verschillende landschappen is de bebouwde kom in de loop der jaren ontwikkeld. Grofweg is de kern op te delen in een 'oud' en een 'jong' landschap.

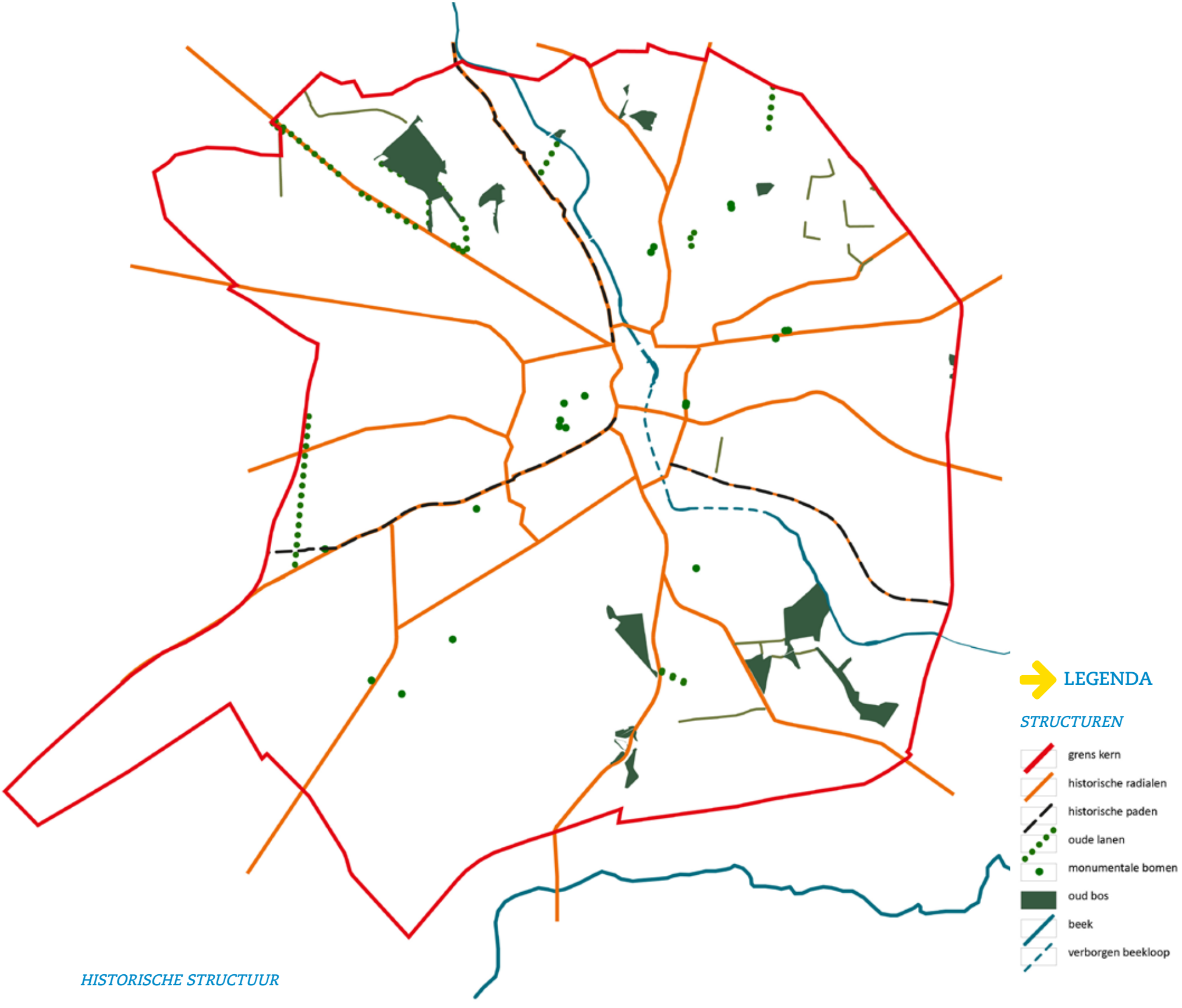

HISTORISCHE STRUCTUUR



2.3 LANDSCHAPSSTRUCTUREN

OORSPRONG

Winterswijk ligt in het oosten van de Achterhoek op het Oost-Nederlands Plateau aan de rand van het Noordzeebekken. Dit plateaulandschap is vanwege haar ontstaansgeschiedenis en geologie een voor Nederland uniek gebied. De westelijke begrenzing van het Oost-Nederlands Plateau wordt gevormd door de lijn Eibergen-Lichtenvoorde-Aalten.

In geologisch opzicht is de ondergrond bijzonder en gecompliceerd. Dit komt doordat Winterswijk één van de weinige plaatsen in Nederland is, waar oudere geologische lagen (bijna) aan het oppervlak komen daar waar ze elders in Nederland op grote diepte bevinden.

STRUCTUURONTWIKKELINGEN

Voor de toekomst van het Winterswijkse landschap is het goed om bewust om te gaan met de basiskwaliteit van nog bestaande patronen en structuren die bij de historische verschillende landschapstypen horen.

De waardevolle structuren in het landschap moeten behouden worden en daar waar mogelijk gestimuleerd worden om verder uit te bouwen. Dit geldt ook binnen de bebouwde kom, juist door je bewust te zijn van het onderliggende landschap en de daarbij behorende structuren en elementen. De geschiedenis en ontwikkeling van bebouwde gebieden zijn vaak voor een belangrijk deel af te lezen uit het historische patroon van wegen, watergangen, groenbeplanting, oude bebouwing of kavelstructuren. Indien deze structuren in de huidige tijd nog zichtbaar zijn, kan dit bijdragen aan de specifieke identiteit van een bepaald gebiedsdeel binnen de bebouwde kom.

Winterswijk was van oorsprong een kleine agrarische kern van waaruit in alle windrichtingen verbindingswegen liepen naar omringende dorpen en steden in de wijde omgeving. Het agrarische landschap bestaande uit bouwland, beken, oude bosjes en andere landschappelijke beplantingen liep door tot dicht bij het (huidige) centrum.

Sinds de afgelopen eeuw zijn de meeste agrarische gebieden hebben tussen de uitvalswegen (radialen) verdere uitbreidingen van bebouwing binnen de bebouwde kom van Winterswijk plaatsgevonden. Echter, op aantal locaties is de oorspronkelijke landschappelijke karakteristiek nog steeds herkenbaar. Belangrijk voorbeeld hiervan wordt gevormd door het beekdal van de Whemerbeek met als belangrijkste gebied de Scholtenbrug. Dit beekdal is ontstaan door zich te mengen tussen de hogere gelegen gebieden van Winterswijk vanuit het essen- en kampenlandschap.

Andere voorbeelden zijn: kleinschalige oude bosjes in de wijk Bargerbosch, oude laanbeplantingen langs de toegangswegen als de Groenloseweg, de bosgebieden Freriks en Huininkmaat of de verspreiding van monumentale bomen door de bebouwde kom. Verder ligt er verspreid door de kom ook diverse agrarische bebouwing (boerderij, molen), die eveneens een verwijzing naar de agrarische oorsprong vormt.

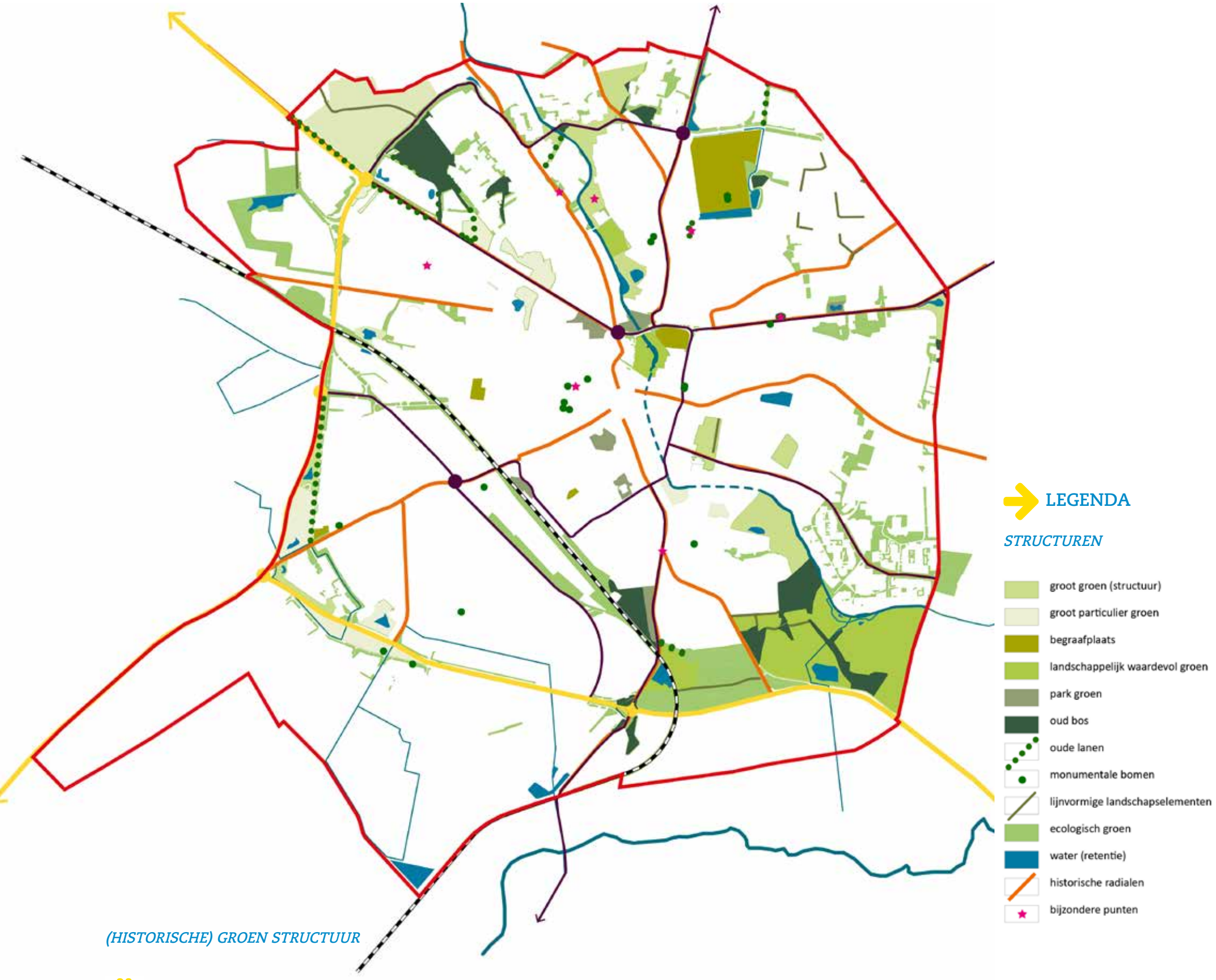

(HISTORISCHE) GROEN STRUCTUUR



2.4 LANDSCHAPSELEMENTEN

Winterswijk kent talloze bijzondere landschapselementen die verweven zijn met het stedelijk landschap, waarbij er veel verbondenheid is met het verleden. Een aantal elementen wil de gemeente Winterswijk ook beschermen. Bij nieuwe (ruimtelijke) ontwikkelingen dienen deze behouden te blijven en/of geïntegreerd te worden in het bestaande landschap en straatbeeld van de Winterswijkse kern.

In de ‘Beleidsvisie voor landschap en biodiversiteit in Winterswijk’ (2020) wordt aangegeven dat de gemeente minder stringent is voor kleinere projecten dan voor grotere ontwikkelingen. Met andere woorden: hoe groter de ruimtelijke impact, hoe groter de landschappelijke inpassing moet zijn.

De meeste landschapselementen zijn kwetsbaar voor moderne ontwikkelingen. Omdat het beeld van het landschap door deze elementen wordt gedragen, gaat de kwaliteit van het landschap achteruit bij het aantasten of geheel verdwijnen van landschapselementen. Meer aandacht voor de groenstructuren binnen de bebouwde kom en een goede overgang naar het buitengebied is een belangrijke gemeentelijke ambitie. De gemeente Winterswijk heeft, in samenwerking met verschillende organisaties, dan ook een vooraanstaande rol bij het behoud, het herstel en de bescherming van landschapselementen.

De beplanting verspreid in de bebouwde kom bestaat vooral uit lijnvormige landschapselementen zoals houtwallen, houtsingels en bermen. Deze zijn voornamelijk zichtbaar langs de randen van de bebouwde kom als overgang naar het buitengebied van Winterswijk. Langs grotere wegen en lanen zijn lange bomenrijen gevestigd. Voorbeelden hiervan zijn de Europalaan vanuit het westen en de Waliënsestraat vanuit het noorden. Daarnaast zijn er binnen de bebouwde kom meerdere zandpaden aan te duiden die voorheen als kerkenpaden hebben gediend, zoals bij de Ravenhorsterweg. In de huidige situatie zijn sommige paden echter niet meer als zodanig herkenbaar aanwezig. Tenslotte kunnen de begraafplaatsen als belangrijk landschapselement worden beschouwd. Ieder met een duidelijk overzichtelijk groen oppervlak.

2.5 PARELS

Naast de bekende parels, zoals onder andere de Whemerbeekzone, is in de kern ook een aantal andere opvallende parels te ontdekken. Zonder volledig te zijn, vallen bijvoorbeeld de oude houtopstanden in De Rikker op, de algemene begraafplaats, de oude waterzuivering (ook wel de BH-bult genoemd) en het binnendringen van het landschap via Huininkmaatbos en via de Groenloseweg.

gemeente Winterswijk

Groen stuctuur visie bebouwde kom de radialen verbonden



GROENSTRUCTUURVISIE BEBOUWDE KOM WINTERSWIJK
de radialen verbonden

3. VISIE OP HOOFDLIJNEN

3.1 ALGEMEEN

In het vorige hoofdstuk is stilgestaan bij de ontstaansgeschiedenis van het Winterswijkse landschap en de wijze waarop de kern Winterswijk is ontstaan. Vanuit deze landschappelijke opbouw is ook de groenstructuur van Winterswijk ontstaan. Vanuit een omschrijving van de verschillende functies van groen(structuur) wordt de groenstructuur van Winterswijk in dit hoofdstuk nader uiteen gezet. Vervolgens staan we stil bij de overkoepelende visie op de groenstructuur van Winterswijk, welke uiteindelijk thematisch en gebiedsgericht wordt uitgewerkt.

3.2 FUNCTIES VAN GROEN

In het eerste hoofdstuk is de waarde van groen reeds uiteengezet. In deze paragraaf gaan we in op de functies die de groenstructuur moet vervullen in Winterswijk en daarmee wat de ambitie is voor de groenstructuur.

GEZONDE FUNCTIE

Groen is onmisbaar voor een prettige leefomgeving, voor zowel mensen als dieren. Het zorgt niet alleen voor een vriendelijker aanblik van de gebouwde omgeving, maar verbetert ook het leefklimaat. Bovendien, en niet in de laatste plaats, geeft groen de gebouwde omgeving een herkenbaar gezicht. Openbaar, toegankelijk groen kan voor mensen een belangrijk verlengstuk van hun woning vormen. Een plek waar men een ommetje kan maken, elkaar kan ontmoeten of waar kinderen kunnen spelen. Groen stimuleert naar buiten gaan, nodigt uit tot bewegen en heeft op die manier een meerwaarde voor onze gezondheid en ons welzijn voor alle leeftijden.

RUIMTELIJKE FUNCTIE

In ruimtelijk opzicht kan groen voor structuur, samenhang en herkenbaarheid zorgen. Bijvoorbeeld door grote, markante bomen die plekken markeren, of door laanbeplanting die doorgaande routes begeleidt. Groene gebieden kunnen een afschermende werking hebben of juist gebieden met elkaar verbinden.

ECOLOGISCHE FUNCTIE

In ecologisch opzicht vormt groen voor veel diersoorten een basisvoorwaarde. Groen biedt nest- of schuilgelegenheden en doorgaande groene structuren bieden de mogelijkheid tot verplaatsing. Groen binnen bebouwde kom is in dit verband van meerwaarde. Is het niet als verbindingsroute door de bebouwde kom heen, dan wel als ‘oase’ of ‘groene gordel’ te midden van overige, meer stedelijke functies. De ecologische waarde van groen binnen de bebouwde kom is echter niet vanzelfsprekend. Een plantsoen dat alleen maar uit regelmatig gemaaid gras bestaat, bevat weinig ecologische waarde. Het is dan ook zaak dat er wordt gewerkt aan soortenrijkdom ofwel biodiversiteit, waarbij monoculturen zoveel mogelijk worden vermeden. Meer biodiversiteit zorgt voor meer stabiliteit en robuustheid in het ecologisch systeem in de bebouwde kom.

KLIMAATADAPTIEVE FUNCTIE

Niet in de laatste plaats speelt groen een belangrijke rol bij het mee bewegen met het veranderend klimaat. Alle maatregelen die we nemen in het kader van dat mee bewegen, noemen we ‘klimaatadaptatie’.

Twee belangrijke verschijnselen die met het veranderend klimaat samenhangen, zijn een toename van het aantal extreme neerslagpieken en een verhoging van de gemiddelde temperatuur. De groenstructuur speelt in beide gevallen een belangrijke rol bij het opvangen daarvan.

Waar steen, beton en andere verharding geen water of warmte kunnen opnemen, kan groen dit wel en voor schaduw en verkoeling zorgen. Enkele bomen kunnen al een groot verschil maken. Tevens zetten bomen en planten schadelijke CO2 om in zuurstof, waarmee tegenwicht wordt geboden aan de CO2 uitstoot die klimaatverandering veroorzaakt. Groen levert een positieve bijdrage aan de verbetering van de luchtkwaliteit door de filtering van fijnstof.

Kortom: we kunnen niet zonder groen, het is iets waar we zuinig op moeten zijn en waarin we moeten investeren voor onze eigen leefomgeving. Dat doen we niet zomaar lukraak, maar aan de hand van een duidelijke ambitie voor de (hoofd)groenstructuur die we voor ogen hebben.









AMBITIE

AMBITIE:

Binnen de gemeente Winterswijk wordt gewerkt aan een groenstructuur die op straat herkenbaar en voelbaar is. Een structuur die je vertelt wat logische routes zijn. Groen dat je vertelt dat de gemeente Winterswijk zich bevindt op grond van Nationaal Landschap met verschillende onderliggende (pre)historische landschapstypen. De groenstructuur moet daarnaast in praktische zin bijdragen, voor iedereen die in Winterswijk woont, werkt of recreëert. Er wordt naar gestreefd dat groen zoveel mogelijk voor iedereen bereikbaar en toegankelijk is. Groen om te kunnen spelen, groen om in te bewegen, groen om elkaar te ontmoeten.

BASIS:

In de gemeente Winterswijk ligt al een heel mooie basis voor de groenstructuur zoals die in de toekomst ontwikkeld zal kunnen worden. De komende jaren gaan we aan de slag met gerichte maatregelen, die ertoe bijdragen dat de groenstructuur meer en meer aan onze ambitie voldoet. Daarbij zullen er keuzes gemaakt moeten worden, immers kan niet alles tegelijk. In de keuzes die we maken, streven we naar een zo efficiënt mogelijke inzet van middelen en zoeken we naar kansen om werk met groen te combineren.





SAMEN:

De gemeente Winterswijk kan dit alles niet alleen. Voor het realiseren van de groenstructuur zoals we die voor ons zien, willen we samenwerken met tal van partners. Burgers, ondernemers en belangenorganisaties moeten bij de totstandkoming van de groenstructuur en de daadwerkelijke uitwerking betrokken worden. De manier waarop deze samenwerking wordt vorm gegeven, bepalen we samen en is telkens maatwerk voor ieder afzonderlijk groen-project in de kern van Winterswijk.





topografie heden



topografie historie



landschapstypen



radialen en paden



verbindingen beek- en spoorzone



landschap en lobben

de basis voor de groenstructuur in de kern

3.3 GROENSTRUCTUUR

De groenstructuur van Winterswijk kan gezien worden als een opbouw van verschillende lagen. Deze lagen worden in deze paragraaf nader uiteengezet.

LANDSCHAPSTYPEN

De kern en het omliggende buitengebied van Winterswijk kennen veel verschillende historische landschapstypen. Het cultuurlandschap in de gemeente Winterswijk bestaat dan ook uit bepaalde landschapstypen. Zoals reeds uiteengezet in hoofdstuk 2 heeft de kern van Winterswijk, afgaande op de bestaande grenzen van de bebouwde kom, zich voornamelijk ontwikkeld op landschappen die ontstaan zijn door kampontginningen, essen en oude hoeven.

Daarnaast is er in sommige gebieden nog sprake van jonge landschappen op oude heide die in de loop der jaren is ontgonnen.

Doordat er in het verleden meerdere droge en vochtige kampontginningen hebben plaatsgevonden, die de kern van Winterswijk vorm hebben gegeven, heeft dit ook gevolgen voor de ontwikkeling van de groenstructuur. Voor groenstructuren als relict van het oorspronkelijke landschap is de bodemgesteldheid belangrijk en daarmee de passende soorten van groen. Voor veel delen van de bebouwde kom is door maatregelen (ophogen, afgraven etc.) de bodemsoort minder relevant. Toch is het belangrijk om het landschapsverleden en de ontstaansgeschiedenis een belangrijke rol bij de totstandkoming en ontwikkeling van groen in de kern van Winterswijk te geven voor de beleving.

RADIALEN

Winterswijk kent een verkeershoofdstructuur bestaande uit historische ‘radialen’, die vanuit het centrum als een spinnenweb naar buiten leiden. Deze worden doorkruist door enkele rondwegen rondom de kern. De radiale structuur van de gemeente is historisch en op veel plaatsen herkenbaar. Toch is deze structuur ook op veel plekken doorbroken, zijn de radialen soms stenig en is het begeleidende groen niet eenduidig gebruikt. Mede door het ontbreken van echte ‘landmarks’ en bepalende groenelementen langs de radialen als natuurlijke gerichte verbindingslijnen, is het soms lastig oriënteren binnen Winterswijk.

De radialen zijn de meest heldere en structuurdragende routes om de wijken en het buitengebied (op een groene wijze) met het centrum te verbinden. Er gaat speciale aandacht uit naar het realiseren van groenstructuren langs de belangrijkste historische radialen. Het inrichten van de radialen als lanen is hierbij een duidelijke groene ambitie ten behoeve van een herkenbare voorname uitstraling in de toekomst die bijdraagt aan de oriëntatie binnen de kern van Winterswijk.

VERBINDINGEN IN WINTERSWIJK

De hoofdgroenstructuur in de kern van Winterswijk wordt ruwweg gedragen door twee verschillende zones: de Whemerbeekzone en de spoorzone. Beide groenzones vinden hun oorsprong in het landschap zuidoostelijk van de kern en divergeren vanaf daar in respectievelijk noordelijke en noordwestelijke richting.

De Whemerbeekzone vormt een doorgaande robuuste groenblauwe eenheid tussen de bebouwde omgeving in de kern bestaande uit een overwegend landschappelijke afwisseling van bos, weide en water met een ecologische waarde. De Whemerbeek is in meerdere opzichten een gebied dat de volle aandacht nodig heeft. De beekzone bepaalt mede de identiteit van Winterswijk en verbindt de bebouwde kom en het buitengebied met elkaar. Daarnaast is het als uitloopgebied van belang voor de woonwijken die aan de Whemerbeek grenzen.

De spoorzone laat een vergelijkbare afwisseling zien, waarbij meerdere gebieden met volwassen en waardevolle bomen deel uitmaken van deze groene verbinding. Met de herontwikkeling van de spoorzone ten noorden en zuiden van de Misterweg heeft de groenzone ook hier een doorgaand en robuust karakter gekregen.

LANDSCHAP EN LOBBEN

Door de (deels) vloeiende overgangen van buitengebied naar bebouwd gebied en het regelmatig doorlopen van landschappelijke structuren als ‘groene lobben’ in het bebouwd gebied is de kern van Winterswijk nauw verbonden met het omringende landschap. Via groene lobben vloeit het landschap van alle zijden over in het groen binnen de bebouwde kom en andersom leggen groene structuren vanuit de kern verbindingen met natuur en landschap van het buitengebied, zoals rond de spoorzone, Whemerbeek en de radialen.



landschapsbeeld rondom Winterswijk



historisch beeld radiaal de Groenloseweg



binnenkomst van de Whemerbeek (nabij landgoed Eelink)



groenstructuur



padennetwerk (fiets- en wandelnetwerk)



groot groen gebieden



vijvers en beeklopen



bomenbestand



buurtstructuur - plantvakken

de basis voor de groenstructuur in de kern

Met een goede verwevenheid tussen de rand van de bebouwde kom en het landschap wordt gewerkt aan een uniek woongenot voor inwoners van Winterswijk. Daarnaast vormen groene lobben ecologische verbindingen waarlangs flora en fauna zich kunnen verplaatsen in bebouwd gebied. Van betekenis is dat de randen de bebouwde kom van Winterswijk grenzen aan kleinschalig coulisselandschap (noord- en zuidrand) dan wel meer grootschalig, rationeel verkaveld landschap (oost- en westrand).

GROTE GROEN GEBIEDEN EN VIJVERS

In de kern van Winterswijk is er naast het water van de Whemerbeek een relatief groot aantal vijvers. Het grootste deel van de vijvers is in gebruik als retentievijver en zijn in beheer bij het waterschap. Zoals naar voren komt in het Waterplan 2019 van de gemeente Winterswijk is dat er de behoefte is om de belevingswaarden, ecologische waarden en waterkwaliteit van het bestaande water in de Winterswijkse kern te verbeteren.

Hierbij zal het belangrijk zijn dat het beheer en het onderhoud in samenwerking met Waterschap Rijn en IJssel goed afgestemd is.

Naast de vijvers zijn opvallende grote groen gebieden aanwezig zoals de algemene begraafplaats en de grote groen gebieden van het Huininkmaatbos en de omgeving van de Frerikshof tussen de Groenloseweg en de wijk De Pas.

ONDERLIGGENDE BUURTSTRUCTUUR

Vanuit geografisch perspectief is de kern van Winterswijk onderverdeeld in 30 wijken. Hoewel sommige wijken overeenkomsten hebben op het gebied van type landschap, infrastructuur of woningbouw, zijn er natuurlijk ook verschillen te ontdekken tussen de wijken. Iedere wijk in de bebouwde kom heeft van nature haar eigen identiteit en karakteristieken.

Het buurtgroen in de Winterswijkse wijken is een belangrijk onderdeel van de overkoepelende groenstructuur van de bebouwde kom. Groenbeheer speelt dan ook een belangrijke rol bij het beeld dat we van de openbare ruimte hebben.

Voorbeelden van buurtgroen zijn grasvelden, speelplekken, bermen, plantvakken of bomen verspreid in het straatbeeld. Van belang bij het buurtgroen is dat de belevings- en gebruikswaarde behouden blijft en dat het beeldkwaliteit op een goed niveau wordt gehouden. Groenelementen maken een buurt namelijk aantrekkelijker en daarmee de leefomgeving van de bewoners prettiger.









versterken inprikkers (lobben) vanuit het landschap



versterken groenblauwe dooradering



versterken buurtgroen

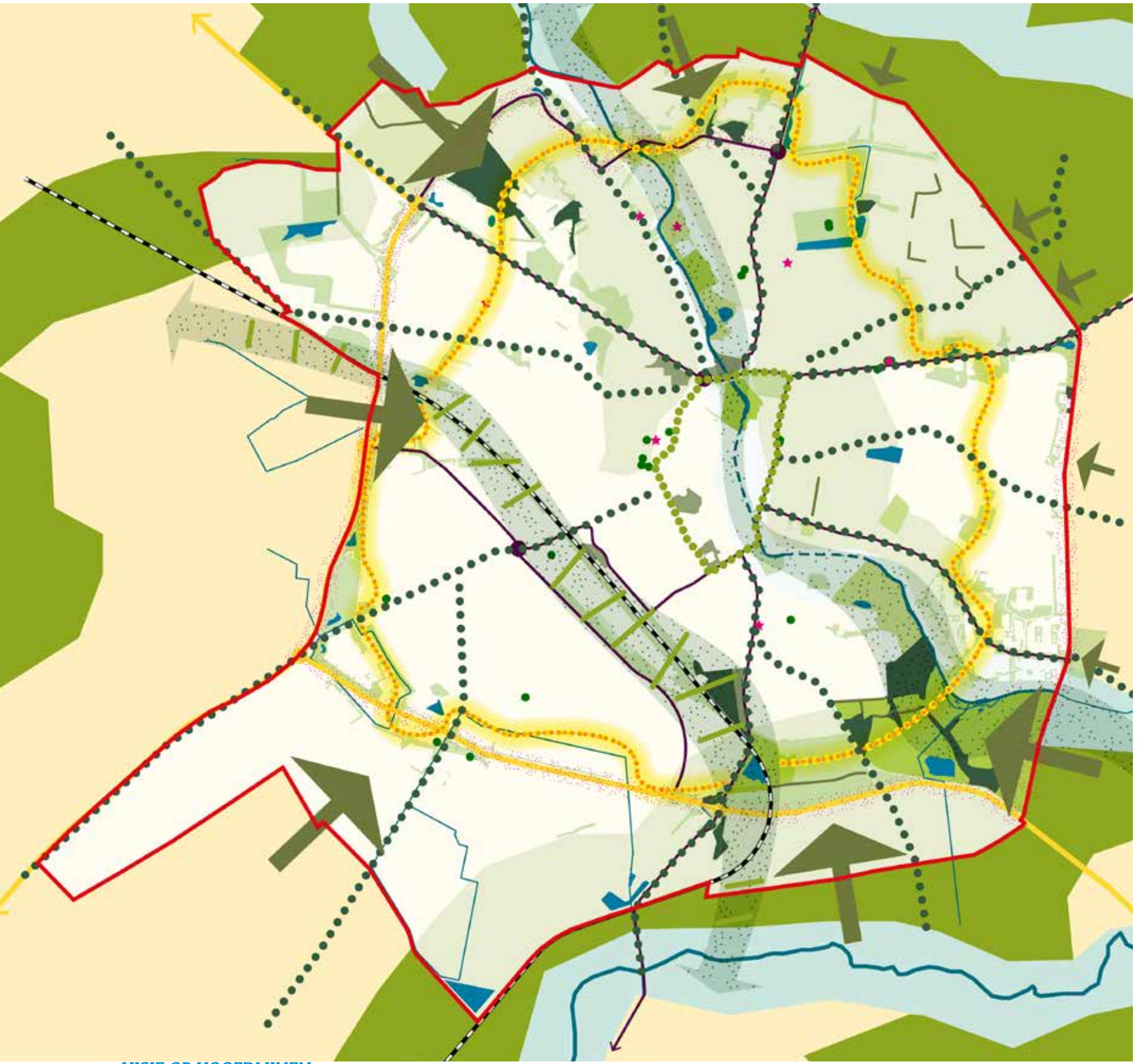

VISIE OP HOOFDLIJNEN



3.4 VISIE OP HOOFDLIJNEN

ALGEMEEN
Winterswijk kent een vingerstructuur waarbij het centrum de handpalm is en de verschillende radialen de vingers zijn die de kern met het buitengebied verbinden. Gedurende de gehele geschiedenis van Winterswijk was het centrum een samenkomst van menselijk handelen en daar ontstond dan ook de kern.

Langs de radialen is de historische lintbebouwing van Winterswijk ontstaan. Op deze wijze kenmerken de radialen zo de ontwikkeling van de kern. Tegelijkertijd definiëren ze, daar waar ze stoppen in de kern, ofwel het centrum. Daar waar de radialen doorlopen naar het buitengebied van Winterswijk, brengen ze door middel van groene lobben het landschap nabij en in de kern. De radialen worden voorzien van een duidelijke boomstructuur zodat de structuur voor iedereen herkenbaar is.

De radialen zijn voor de kern van Winterswijk dus van grote waarde voor de algemene structuur en verbondenheid. Ter verder versterking van de groenstructuur, richt voorliggende visie zich naast de thematische uitwerkingen in het volgende hoofdstuk, in hoofdzaak op het creëren van verbindingen tussen de radialen.

Voorliggende visie heeft dan ook als ondertitel:
'DE RADIALEN VERBONDEN'

Ten aanzien van deze verbindingen spreken we van drie verschillende niveaus van verbinding die van belang zijn: verbinding rondom het centrum 'Cultuurhistorie', verbinding door de wijken heen 'Groot groen' en verbinding aan de rand van de kern 'Biodiversiteit en verkeer'.

VERBINDING 1: CULTUURHISTORISCH
Het eerste niveau van verbinding is gebaseerd op de historische kern van Winterswijk. Naast de kenmerkende radialen binnen de bebouwde kom zijn de beekzone en de spoorzone van belang. Deze twee zones vormen van oudsher de historische structuren binnen de kern, waarbij de spoorzone van een meer recente periode dateert. Belangrijk aan deze zones is dat zij een extra lijn vormen binnen de structuur van de vingerstructuur van Winterswijk. Verder ligt rondom het centrum een aantal parken die historisch gezien van belang zijn, maar ook vanuit recente historie. Parken rondom het centrum zijn van grote waarde als uitloopgebied en zorgen voor ruimte voor rust en ontspanning op korte afstand van het bruisende centrum van Winterswijk. De parken liggen als een soort kralensnoer direct rondom het centrum en vormen een verbinding van groene ruimtes rondom het centrum. Denk hierbij aan de Scholtenbrug, de Notaristuin, de kunsttuin bij Boogie Woogie en in zekere zin ook het Vrijheidspark. Allemaal parken als verbinding rondom het centrum en zijn van grote waarde op die plek in de bebouwde kom.

Vanuit het buitengebied komen de radialen de kern van Winterswijk binnen. De radialen stoppen uiteindelijk aan de rand van het centrum. Daar waar de radialen stoppen, wordt een nieuwe route rondom de historische kern gecreëerd. Een route die de hier aanwezige parken en historische structuren en elementen met elkaar verbindt. Tegelijkertijd worden door deze nieuwe route ook de radialen met elkaar verbonden.

VERBINDING 2: GROOT GROEN
Het tweede niveau van verbinding wordt gevormd door verbinding door de wijk heen op het gebied van 'groot groen'. In de gebieden tussen de radialen in, is de kern van Winterswijk stapsgewijs ontwikkeld. Hierbij is de ontwikkeling na de Tweede Wereldoorlog versneld door middel van verschillende planmatige uitbreidingen. De kern groeide daarmee tussen de radialen, waardoor Winterswijk ook steeds groter werd qua bebouwing en inwonersaantal. Tussen de radialen zijn grote groenelementen te vinden zoals verschillende begraafplaatsen en parken, maar ook andere groene elementen zoals bomen en grasvelden maken deel uit van een groene omgeving tussen het bebouwde gebied. Deze groene elementen zorgen voor waardevolle structuren.

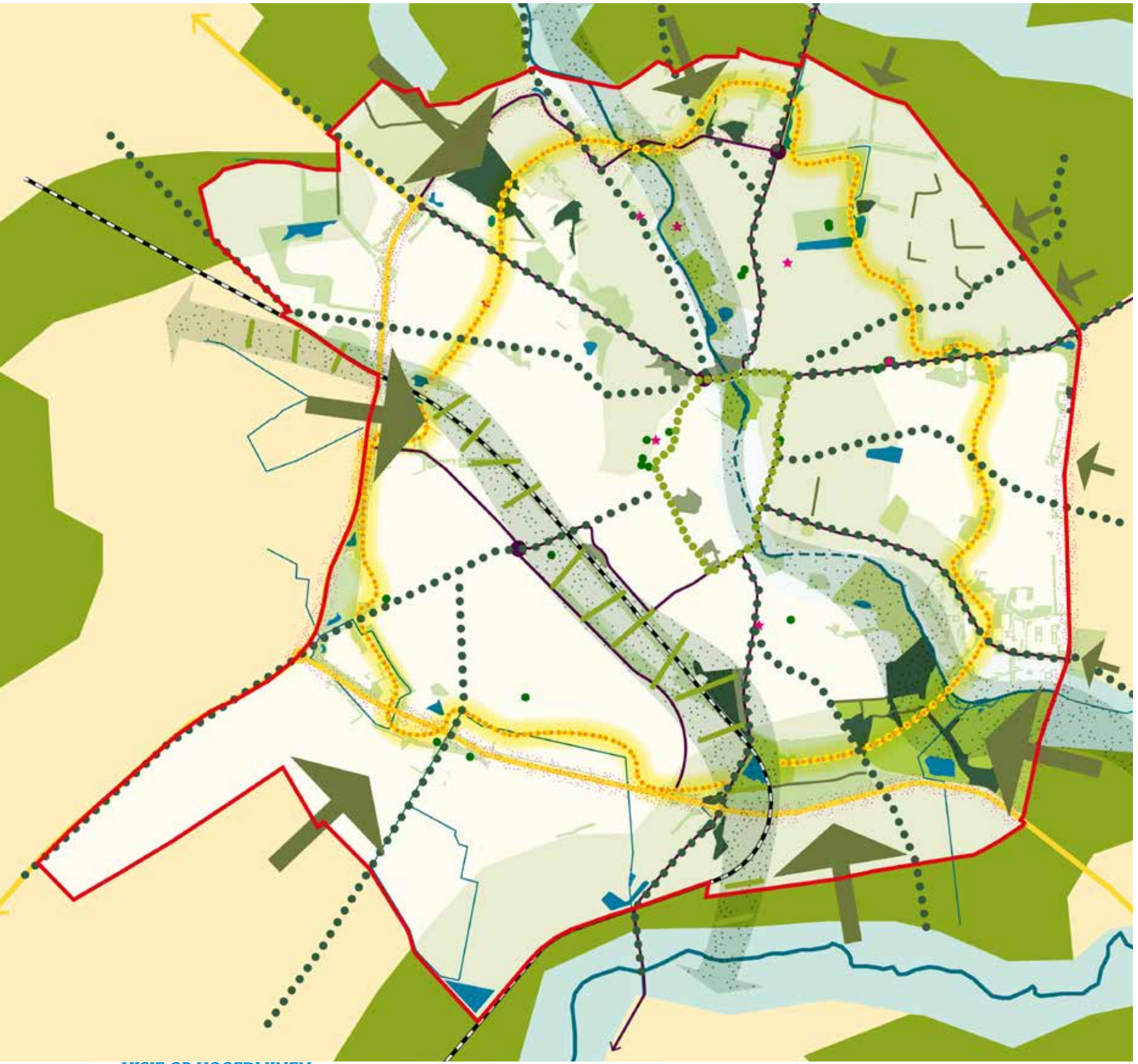

VISIE OP HOOFDLIJNEN

In een tweede route door de kern, wordt verbinding gezocht tussen de radialen door de wijken heen. Deze nieuwe ‘route’ verbindt de radialen dwars door de verschillende wijken, maar ook door grote groene gebieden. De verbinding biedt ruimt aan ecologie en biodiversiteit door middel van verschillende initiatieven daartoe. Denk hierbij aan een insectenidylle, bijenlint, een aaneenschakeling van groenvakken, gebieden etc, wellicht ook verbonden door een nader te bepalen routenetwerk.

VERBINDING 3: BIODIVERSITEIT EN VERKEER

Daar waar de radialen de kern uitlopen, wordt de rondweg van Winterswijk gekruist. Daar ligt het derde niveau van verbinding. De rondweg is natuurlijk in de eerste plaats verkeerskundig van aard, maar de verbinding met biodiversiteit kan hier goed worden gelegd. Alle bermen gelegen langs de rondweg lenen zich uitstekend voor het creëren van meer biodiversiteit door het ecologisch te beheren. Bloemrijke bermen en variatie in bomenrijen geven een divers aanzicht. Ook het vergoten van de biodiversiteit in bermen en groenelementen is hierbij van belang. Daarnaast is er ook ruimte om bij de bestaande rotondes die de rondweg verbinden meer ruimte te maken voor herkenbaarheid van de entrees van Winterswijk. Zo kan groen op de kern van rotondes een zichtbare rol spelen voor inwoners, ondernemers en toeristen in Winterswijk.

3.5 UITWERKING PER THEMA

De beschreven visie wordt in het volgende hoofdstuk uitgewerkt in verschillende thema’s om zo de gehele groenstructuur van Winterswijk compleet te maken.

Groen heeft dan ook meerdere raakvlakken met veel andere thema’s, waardoor groen helder verweven kan worden in het bebouwd gebied.

In totaal zullen er acht thema’s aan bod komen.

- ‘Landschap en cultuurhistorie’ heeft voornamelijk betrekking op de ondergrond en landschapstypen van Winterswijk in combinatie met historische structuren in de bebouwde kom.
- ‘Biodiversiteit en ecologie’ bevat de ecologische hoofdstructuur ingaande op het overkoepelende niveau van de kern en het divers maken van wijken.
- ‘Klimaatadaptatie’ richt zich op de inrichting van de kern van Winterswijk wat betreft klimaateffecten als hitte, wateroverlast en droogte.
- ‘Bewegen en spelen’ gaat over het (natuurlijk) spelen in een groene omgeving voor alle jonge en oudere inwoners van Winterswijk.
- ‘Ruimtelijke ontwikkelingen’ bestaat uit het natuurinclusief bouwen en het gebruik van een groennorm in de kern.
- ‘Verkeer’ zich op de combinatie van groen en infrastructuur, waarbij radialen een boomstructuur krijgen en de rondweg en rotondes voor biodiverse verbindingen kunnen zorgen.
- ‘Ontspanning en recreatie’ bevat een inhoudelijke kijk op de ontwikkeling van verschillende routes die door de kern van Winterswijk zouden kunnen ontstaan in combinatie met cultuurhistorisch gerelateerde objecten van groen.
- ‘Beheer en onderhoud’ is van essentieel belang voor de wijze waarop alle soorten groen in de kern beheerd en onderhouden wordt. De samenwerking tussen de gemeente en ROVA in combinatie met de in- en externe communicatie is hierbij zeer belangrijk.



gemeente Winterswijk

Groen stuctuur visie bebouwde kom

de radialen verbonden



GROENSTRUCTUURVISIE BEBOUWDE KOM WINTERSWIJK
de radialen verbonden

4. THEMATISCHE UITWERKING

4.1 ALGEMEEN

Om de groenstructuurvisie van Winterswijk compleet te maken, volgt in dit hoofdstuk een beleidsmatige uitwerking op een achttal thema's die op meerdere manieren van invloed zijn op al het groen in de kern. Door deze thema's inhoudelijk te behandelen, ontstaan er verschillende beleidsuitgangspunten op deze thema's of dienen gemaakt te worden.

4.2 LANDSCHAP EN CULTUURHISTORIE

Winterswijk heeft een oud cultuurlandschap met veel bijzondere soorten planten en dieren. Door de unieke combinatie van agrarisch gebied, natuur en cultuurhistorie heeft het de titel Nationaal Landschap Winterswijk gekregen. Winterswijk (of: Wenterswick) heeft van oudsher al te maken met verschillende landschappen en ondergronden.

Tijdens grote delen van de prehistorie waren de bewoningsmogelijkheden in de bebouwde kom betrekkelijk gering. De kern bestond dan ook voor het overgrote deel uit natte gronden. Alleen ter plekke van hoger gelegen zandruggen met een goed doorlatende bodem was het landschap relatief droog. Alleen op deze droge eilanden waren mogelijkheden om huizen te bouwen en akkers aan te leggen.

BEEKZONE

Het oude Winterswijk (het huidige centrum tegenwoordig) is dan ook ontstaan op een stuifzandrug langs de Whemerbeek. Het is dan ook dat niet vreemd dat de beekzone een herkenbaar gedeelte is in het centrum. De beekzone vertelt het verhaal van Winterswijk als het ware en is een perfecte doorsnede door de kern. Om die reden zal de herkenbaarheid van de beekzone in en rond het centrum nog herkenbaarder moeten worden gemaakt, dit in combinatie met de historische route rondom het centrum. In de beekzone rond het centrum zijn de verscholen beektuin nabij de Koem, park Scholtenbrug en Langebrugpark belangrijke accenten.

HISTORISCHE PATRONEN

In de huidige tijd wordt het Winterswijkse landschap gekenmerkt door verscheidenheid. Verschillende typen bodems, natte en drogere gebieden, landschapsstructuren en bijzondere beken komen hier samen. Deze ontwikkelingen in het landschap en de aansprekende radialenstructuur hebben ervoor gezorgd dat Winterswijk een grote nederzetting is als een spin in een web van wegen. Om de herkenbaarheid van het landschap van Winterswijk te behouden zijn inprikkers (ook wel groene lobben genaamd) van buiten naar binnen en vice versa van belang. Hierdoor wordt, afhankelijk van de wegeninfrastructuur, groen in de kern verbonden met landschappelijk groen uit het buitengebied.

Binnen ditzelfde Winterswijkse landschap zijn de radialen eenduidig herkenbaar en worden ze voorzien van een boomstructuur. Met boomsoorten die een verwijzing hebben naar het (oorspronkelijke) landschap en de historische context. Mede hierdoor ontstaat een diversiteit in het bomenbestand in de kern.

Om tot een heldere groenstructuur te komen zijn historische lijnen, patronen, elementen en kavelstructuren van belang om in ogenschouw te nemen. Door onderliggende ontwikkelingen blijft het landschap continue veranderen, waardoor het landschap ook onder druk staat. Het oude cultuurlandschap met alle historische elementen vormt het natuurlijk kapitaal van Winterswijk.

CENTRUM RONDJE

Om de cultuurhistorie van Winterswijk zichtbaar te vergroten is de aanleg van een rondje rondom het centrum een goede mogelijkheid om ook de historische parken nabij het centrum te verbinden. Tevens komen op deze verbinding ook alle radialen uit, waardoor er een duidelijke structuur aan de orde is. Een dergelijk rondje kan tot uiting komen in bijvoorbeeld een heldere route, dan wel een eenduidige beplanting, bestratingspatroon of materiaalgebruik. Historische groenobjecten, maar ook de randen van het oude centrum worden op deze manier herkenbaar en zichtbaar gemaakt.

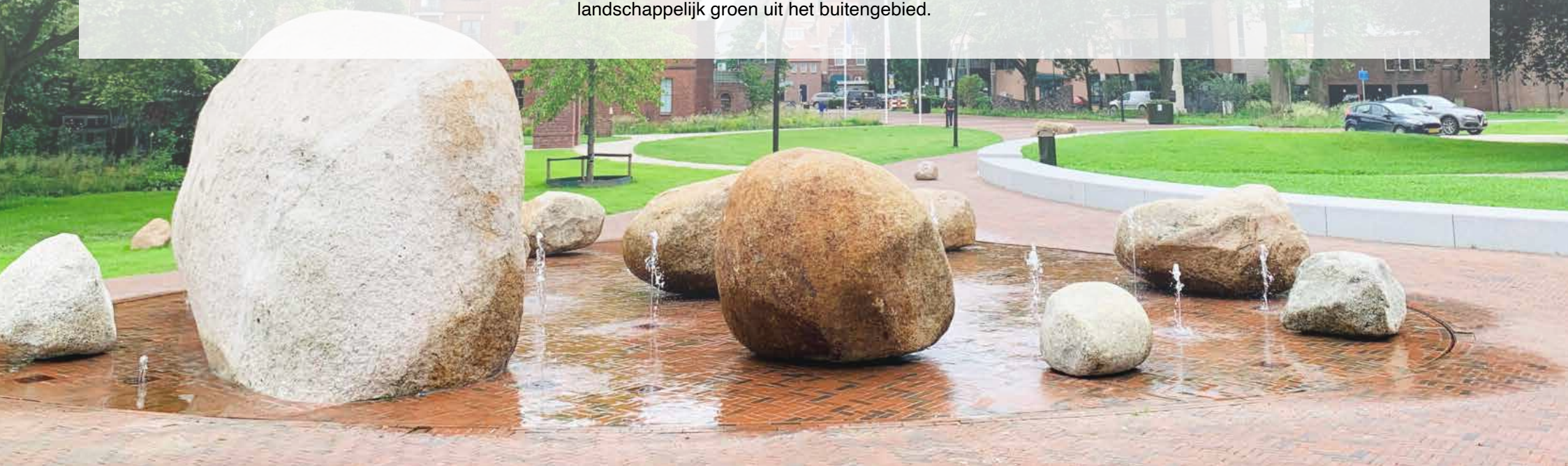

GROENSTRUCTUURVISIE BEBOUWDE KOM WINTERSWIJK
de radialen verbonden

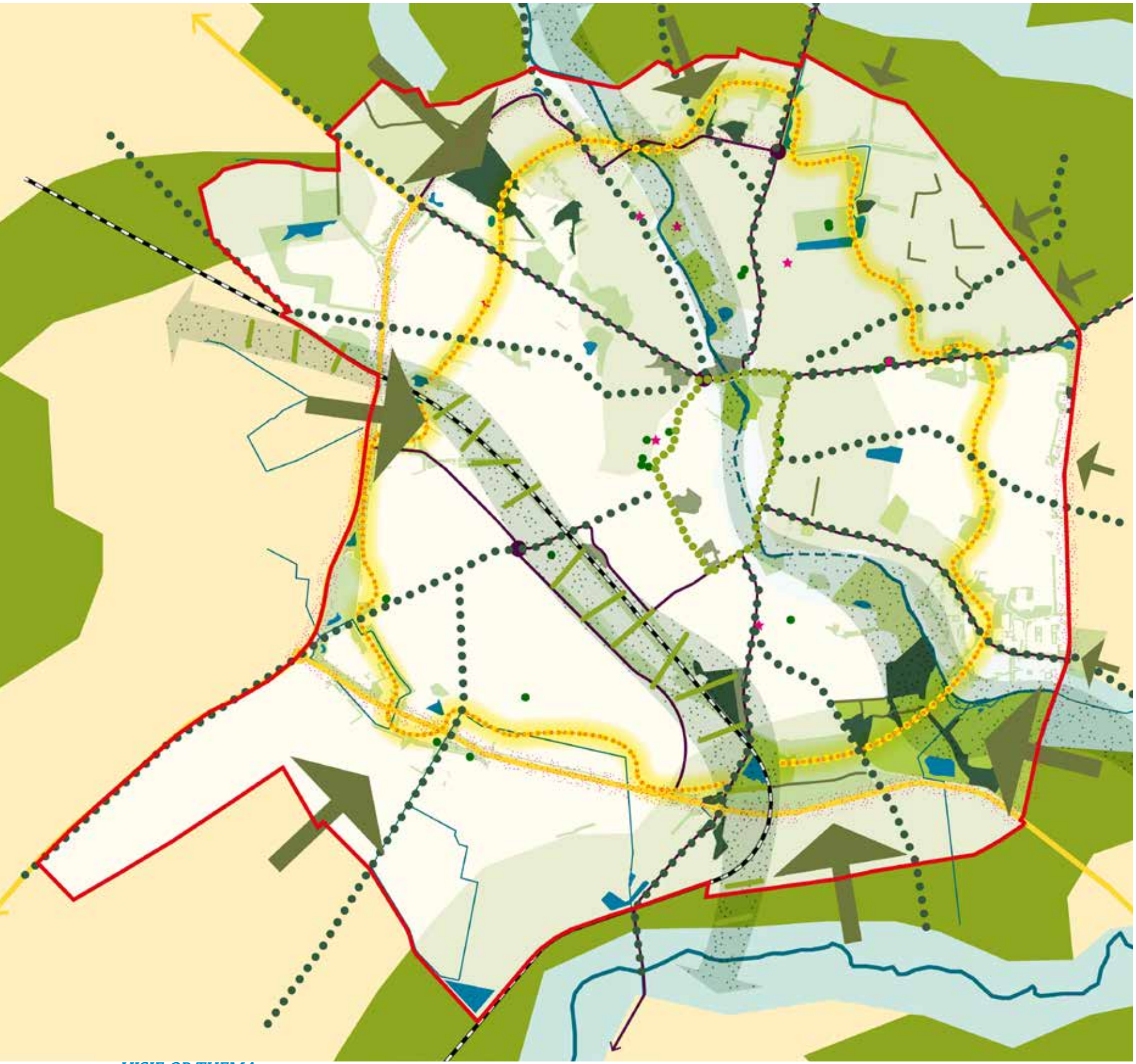

LEGENDA

LANDSCHAP & CULTUUR

- radialen versterken
- verbinding 1 centrum rondje
- verbinding beekzone
- verbinding spoorzone
- verbinding 2 groot groen verbonden
- relatie landschap
- relatie landschap verbeteren
- verbinding 3 biodiversiteit vergroten
- landschappelijke waardevol groen
- groot groen (structuur)
- ecologisch groen
- park groen
- beekdal
- oude hoevenlandschap
- heide- en broekontginningen-landschap

VISIE OP THEMA

WEN TERS WICK

PADEN EN BOSSEN

Om het landschap duidelijk in de kern terug te laten komen is het van belang dat historische (kerken) paden en verbindingen naar het buitengebied gewaarborgd blijven. Ook is het belangrijk dat historische bossen, monumentale bomen en bijzondere groenelementen in de kern behouden blijven. Het Huininkmaatbos in het zuidoosten van Winterswijk is een voorbeeld van een historisch bos dat voor een groot groene impact zorgt. Verschillende (groot- en kleinschalige) historische elementen en groengebieden zijn dan ook van groot belang om bij te kunnen dragen aan de groenstructuur in de kern van Winterswijk.

UITGANGSPUNTEN

Ten aanzien van het thema Landschap en Cultuurhistorie zijn de volgende beleidsuitgangspunten van belang:

- → Versterken van de hoofdroutestructuren door gepaste boombeplanting, passend bij het onderliggende landschapstype;
- → Ontwikkelen van cultuurhistorisch rondje rondom het centrum;
- → Waarborgen van historische (kerken)paden en verbindingen naar het buitengebied.



GROENSTRUCTUURVISIE BEBOUWDE KOM WINTERSWIJK
de radialen verbonden

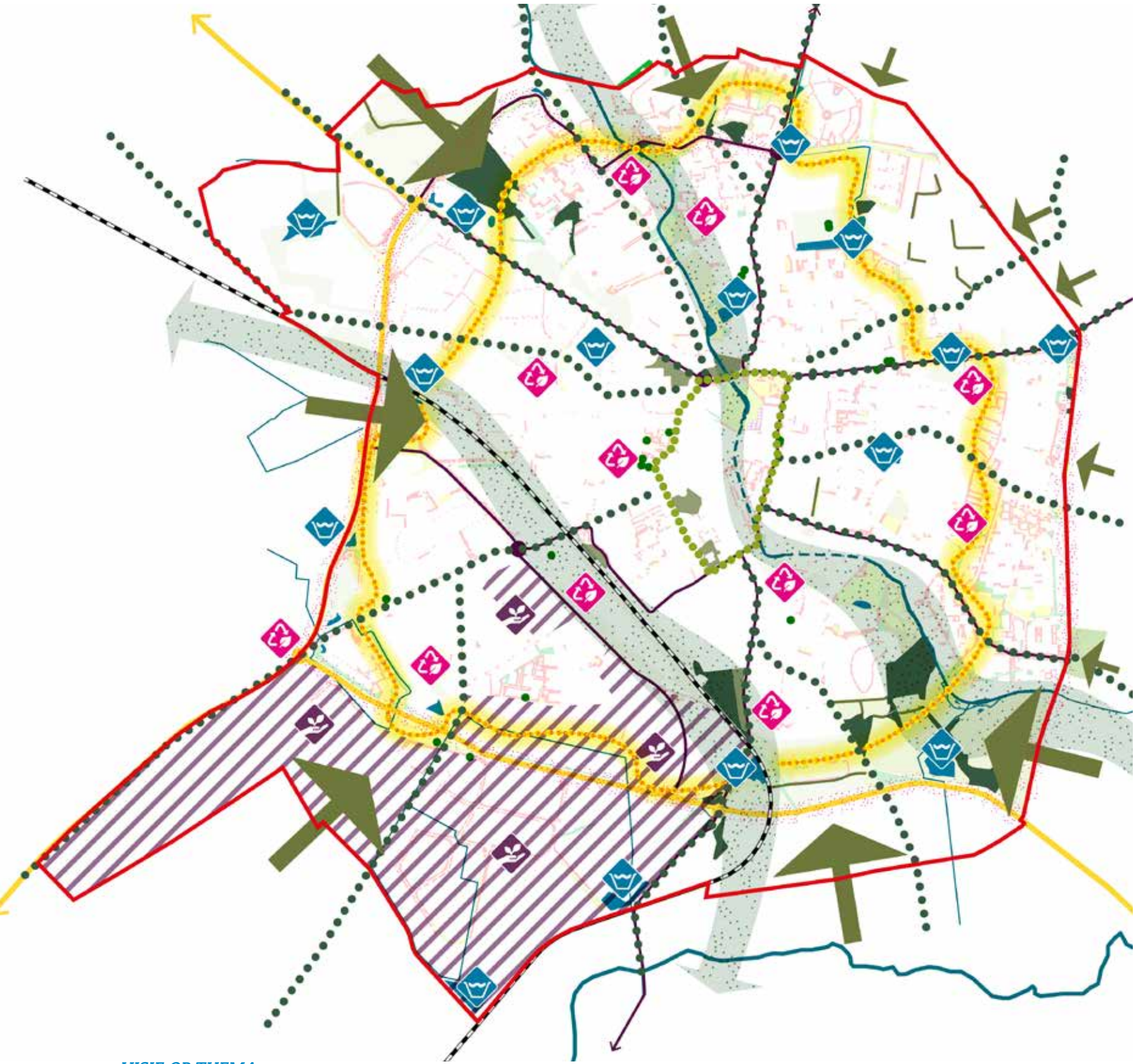

LEGENDA

BIODIVERSITEIT & ECOLOGIE

- radialen versterken
- verbinding 1 centrum rondje
- verbinding beekzone
- verbinding spoorzone
- verbinding 2 groot groen verbonden
- relatie landschap
- relatie landschap verbeteren
- verbinding 3 biodiversiteit vergroten
- landschappelijke waardevol groen
- groot groen (structuur)
- ecologisch groen
- park groen
- gazon
- bermen en gras
- vergroenen schoolpleinen
- natuurlijke vijvers (en beheer)
- vergroenen bedrijventerreinen

VISIE OP THEMA

4.3 BIODIVERSITEIT EN ECOLOGIE

Winterswijk heeft een zeer waardevol landschap met een rijke cultuurhistorie en gevarieerde biodiversiteit. De gemeente heeft in 2020 de ‘Beleidsvisie voor Landschap en Biodiversiteit in Winterswijk’ opgesteld. Hierin wordt het beleid omtrent het landschap en biodiversiteit van Winterswijk beschreven en de doelen en visie voor de toekomst vastgelegd. Biodiversiteit en ecologie zullen in de komende jaren hoog op de agenda moeten blijven staan. Zoals op meerdere plekken in Nederland staat de kwaliteit van de natuur en het landschap onder druk. Het is daardoor algemeen bekend dat de biodiversiteit afneemt, zo ook in het Winterswijkse landschap. Zo is er bijvoorbeeld door het verdwijnen van insecten minder voedsel voor onder andere vogels en wordt 80% van de bijen die verantwoordelijk zijn voor de bestuiving van gewassen wordt met uitsterven bedreigd.

BIODIVERSITEIT

Om deze afname van de biodiversiteit een halt toe te roepen, moet de basiskwaliteit voor natuur in het bebouwde gebied (en in het cultuurhistorische landschap) een gewenst niveau hebben bereikt. Het doel daarbij is om het gewenste niveau van de biodiversiteit en het landschap duurzaam te behouden, te herstellen en te ontwikkelen. In de kern zullen leefgebieden en populaties behouden, versterkt, verbonden en vergroot gaan worden. Een soort kan ergens voorkomen als aan de vijf V’s is voldaan:

- → *Voedsel* (diversiteit aan voedsel);
- → *Vocht* (vocht in de bodem als open water);
- → *Voortplantingsmogelijkheden* (zowel in het groen als gebouwen);
- → *Verbinding* (groene en blauwe verbindingen);
- → *Veilige plekken* (schuilmogelijkheden, rust, duisternis).

Deze voorwaarden zijn allemaal nodig. Een zesde factor van belang is variatie in groen en beplanting. Juist op plaatsen met variatie komen veel soorten voor. Onder deze voorwaarden kan aan bovenstaande doelstelling gewerkt worden.

Door anders te denken en te doen, kunnen ecosystemen binnen de kern van Winterswijk herstelt, behouden en versterkt worden. Dit vergt investeringen, vertrouwen en geduld van de gemeente, inwoners en ondernemers. De Winterswijkse samenleving zou op ecologisch gebied in de kom vooruitgang kunnen boeken door meer nadruk te leggen op natuurinclusief handelen en samenwerken met oog voor biodiversiteit in de kern. Deze biodiversiteit vertakt zich in de woonwijken in Winterswijk voornamelijk door in verschillende groenelementen en soms in gebouwen. Hier ligt een kans voor eigenaren van gebouwen, want ook gebouwen kunnen bijdragen aan de biodiversiteit voor onder andere de huismus, vleermuizen, en gierzwaluwen.

ECOLOGISCHE WAARDE GROEN IN DE KERN

Binnen de bebouwde kom streven we naar het zoveel mogelijk versterken van de ecologische waarde van de bestaande groenstructuur. Ecologische waarden (de planten en dieren die, in hun onderlinge samenhang, van oudsher in de streek thuishoren) vormen een onderdeel van de regionale en lokale identiteit en daarmee een zeer belangrijk uitgangspunt voor de landschapsontwikkeling. De ecologische hoofdstructuur in de kern van Winterswijk wordt gevormd door verschillende onderdelen. Dit zijn de twee zones (Whemerbeek en spoor), de hoofdgroenstructuur, groene parels zoals de begraafplaatsen en de vijvers, de groene lobben vanuit het buitengebied en een nieuw te creëren biodiverse rondweg en bestaande radialen (verbindingswegen naar het centrum). Dit door middel van ecologisch bermbeheer en aanplant van laanbomen. Allemaal belangrijke onderdelen van de groenstructuur, deze moeten dan ook altijd groen blijven om de ecologische waarde te behouden.

Ruimtelijk, milieu- en waterbeleid moeten zorgen voor de juiste omstandigheden voor de natuur, waardoor ecologische waarden en de biodiversiteit behouden en versterkt kunnen worden. Immers een groenere leefomgeving draagt voor alle inwoners, ondernemers en recreanten in Winterswijk bij aan de gezondheid, biodiversiteit, klimaatbestendigheid en economie. Dit doen we op verschillende wijze door binnen de groenstructuur in de kern waarbij de zes V’s worden toegepast::

- → Bloem- en kruidenrijke ruigtezones te ontwikkelen door middel van ecologisch beheer, in plantsoenen waar nu een monocultuur van gras is. Zo kunnen ook grote monotone grasvlaktes omgevormd worden tot een afgebakend sportveld omringd door een gevarieerde ruigtezone;
- → Te zoeken naar mogelijkheden tot vernatting en ontwikkeling van de bijbehorende natuurwaarden, daar waar waterberging noodzakelijk is of waar het watersysteem aanknopingspunten biedt (Whemerbeek, retentievijvers). Dit op basis van een systeemanalyse voor de kom. Het beheer van retentievijvers inclusief de omliggende gronden is dan ook een specifiek punt, waarbij samenwerking tussen de gemeente en het waterschap vereist is;
- → Wegbermen (waar mogelijk, rekening houdend met verschillende verkeerstechnische eisen en beeldkwaliteitseisen) te verruigen en soortenrijker te maken. In beginsel richten we ons daarbij op de robuuste groenstructuur, maar in beginsel komt elke doorgaande structuur in aanmerking. In dit verband denken we specifiek aan het realiseren van een insectenlint;
- → De radialen versterken met laanbomen waarmee het centrum wordt verbonden met het buitengebied. Laanstructuren zijn onder andere van belang als vliegroute voor vleermuizen;
- → Bij de herinrichting en beheer van bestaande en nieuwe sportparken en schoolpleinen te streven naar vergroening waardoor er ecologische versterking mogelijk is;
- → Een rondje rondom het centrum van Winterswijk te creëren, waarbij meerdere parken en de bestaande biodiversiteit met elkaar verbonden worden door groenelementen;
- → Verschillende hotspots te maken in diverse wijken, waarbij het belang van ecologie en biodiversiteit zichtbaar wordt aangetoond. Een goed voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van een ‘insecten-idylle’ in de wijk De Pas.
- → Bestaand groen omvormen naar meer diversiteit in soorten, overgangen (mantel/zoom bij grotere groenstructuren);
- → Vergroenen van speel (inclusief schoolpleinen) en sportterreinen;
- → Natuurinclusief inrichten en bouwen. Door vroegtijdig mee te denken in projecten kunnen we ecologisch waardevolle elementen sparen en goed inzetten op herstel en versterken van de biodiversiteit. We gaan biodiversiteit en klimaatadaptatie (hitte, droogte en wateroverlast) zo veel mogelijk tegelijk aanpakken, omdat ze elkaar versterken. Voor nieuwbouw en renovatie stimuleren we natuurinclusieve maatregelen gericht op onder andere vleermuizen, huismus en gierzwaluw.
- → Pop-natuur. Tijdelijke braakliggende terrein natuurlijk inrichten met bloemmengsel, takkenrillen, boomstammen ter bevordering van de biodiversiteit.

Nederland ZOEMT
In actie voor de bij

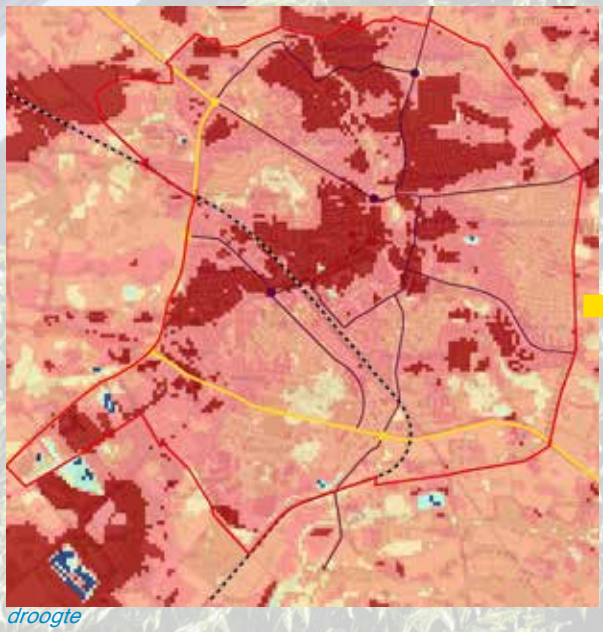

droogte



hittestress

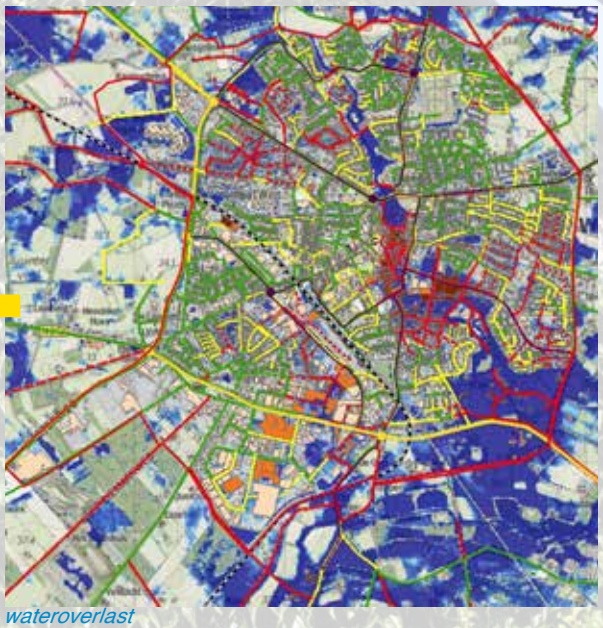

wateroverlast



COMMUNICATIE EN EDUCATIE

Het vergroten van biodiversiteit en daarmee robuuster maken van het ecologisch systeem staat bij dit alles centraal. Naast de genoemde gebiedsgerichte maatregelen, waarbij de gemeente het voortouw kan nemen, is het ook van belang om zoveel mogelijk partners te mobiliseren bij het realiseren van meer ecologische waarden. Daarbij kan vooral worden gedacht aan woningbouwverenigingen, schoolbesturen, sportverenigingen, ondernemersverenigingen of verenigingen van eigenaren.

Via het vergroten van bewustwording en het geven van voorlichting, kan er worden gestuurd op verduurzamen van tuinen, daken en privaat beheerde buitenruimten. Het huidige Natuur- en Milieueducatieprogramma (NME) op de Winterswijkse basisscholen is dan ook een goed voorbeeld van voorlichting. Plannen zijn al reeds gemaakt om dit educatieprogramma de komende jaren voort te zetten en uit te breiden indien mogelijk. Daarnaast wordt er in Winterswijk sinds 2018 een cursus ‘Natuur en landschap’ gegeven, waarbij circa 100 inwoners participeren en hierdoor ook ambassadeurs geworden zijn van het Winterswijkse landschap en haar ecologie en biodiversiteit.

Ook kan aansluiting worden gezocht bij andere initiatieven, zoals operatie Steenbreek. Het promoten van de campagne ‘Tegel eruit, plant erin!’, waarbij verharding wordt omgezet in groen resulterend in een verbeterde biodiversiteit, is hierbij een belangrijke vorm van voorlichting. Bovendien beschikt Winterswijk over het Centrum Duurzaam Winterswijk, een kennis- en inspiratiecentrum op het gebied van thema’s als duurzaamheid, cultuurhistorie, ecologie en biodiversiteit. Op een laagdrempelige manier wordt via dit centrum deze thema’s zichtbaar, tastbaar en beleefbaar gemaakt voor inwoners en ondernemers van Winterswijk.

UITGANGSPUNTEN

Ten aanzien van het thema Biodiversiteit en Ecologie zijn de volgende beleidsuitgangspunten van belang:

- → In kaart brengen van monotone grasvlaktes in de kern en plan van aanpak ecologisch beheer;
- → In beeld brengen van de mogelijkheden tot vernatting en ontwikkeling, gekoppeld aan het watersysteem binnen de bebouwde kom;
- → Het aanwijzen/uitwerken van hotspots in verschillende wijken;
- → Starten met een pilot ecologisch bermbeheer en het maken van een bermbeleidsplan inclusief middelen;
- → Samen met waterschap onderzoeken waar ecologisch beheer langs watergangen mogelijk is;
- → Voortzetten/Uitbreiden programma voor NME les(sen) op basisscholen;
- → Informatie blijven ontwikkelen uit campagnes voor inwoners/ondernemers uit Winterswijk.

4.4 KLIMAATADAPTATIE

Vaker optredende hemelwaterpieken, grotere neerslaghoeveelheden, een oplopende temperatuur en langere perioden van droogte. Het zijn reëel te verwachten en de laatste jaren ook in Winterswijk merkbare effecten van een structurele klimaatverandering. Het is van belang om deze klimaatveranderingen te onderkennen en de leefomgeving op deze veranderingen aan te passen. Dit kan door in te zetten op een aangepaste inrichting van de buitenruimte op zowel openbaar als particulier terrein, waardoor er geanticipeerd kan worden op het veranderende klimaat en de bijbehorende effecten in de komende decennia. Dit proces van aanpassen noemen we klimaatadaptatie.

KLIMAATEFFECTATLAS

De gemeente Winterswijk heeft samen met de buurgemeenten Aalten en Oost Gelre en Waterschap Rijn en IJssel de klimaateffectatlas ontwikkeld, met hittestress, droogte en wateroverlastkaarten. De hier weergegeven kaartbeelden komen hieruit. Het afwisselen van bebouwd gebied met groenblauwe zones is een belangrijke tool om de klimaatadaptatie vorm te geven. De groenstructuur biedt daarom goede aanknopingspunten om maatregelen die in het kader van deze klimaatadaptatie worden gekozen, ruimtelijk in te passen. De volgende paragrafen geven een verdere toelichting op de klimaateffecten droogte, hittestress en wateroverlast.

Droogte

Klimaatverandering leidt niet alleen tot grotere neerslaghoeveelheden. De komende jaren zullen er ook steeds vaker perioden van droogte voordoen. Het KNMI ziet een duidelijke trend van dit soort droogtes in het binnenland van Nederland. Vooral op de hoge zandgronden in Oost-Nederland zijn de droogteproblemen het grootst. De Achterhoek is namelijk één van de weinige regio’s waarbij er geen wateraanvoer is vanuit bijvoorbeeld grote rivieren. Winterswijk is daardoor ook altijd aangewezen op neerslag en grondwater. Daarom is de droogte niet alleen in het buitengebied van Winterswijk een probleem, maar ook in de kern.

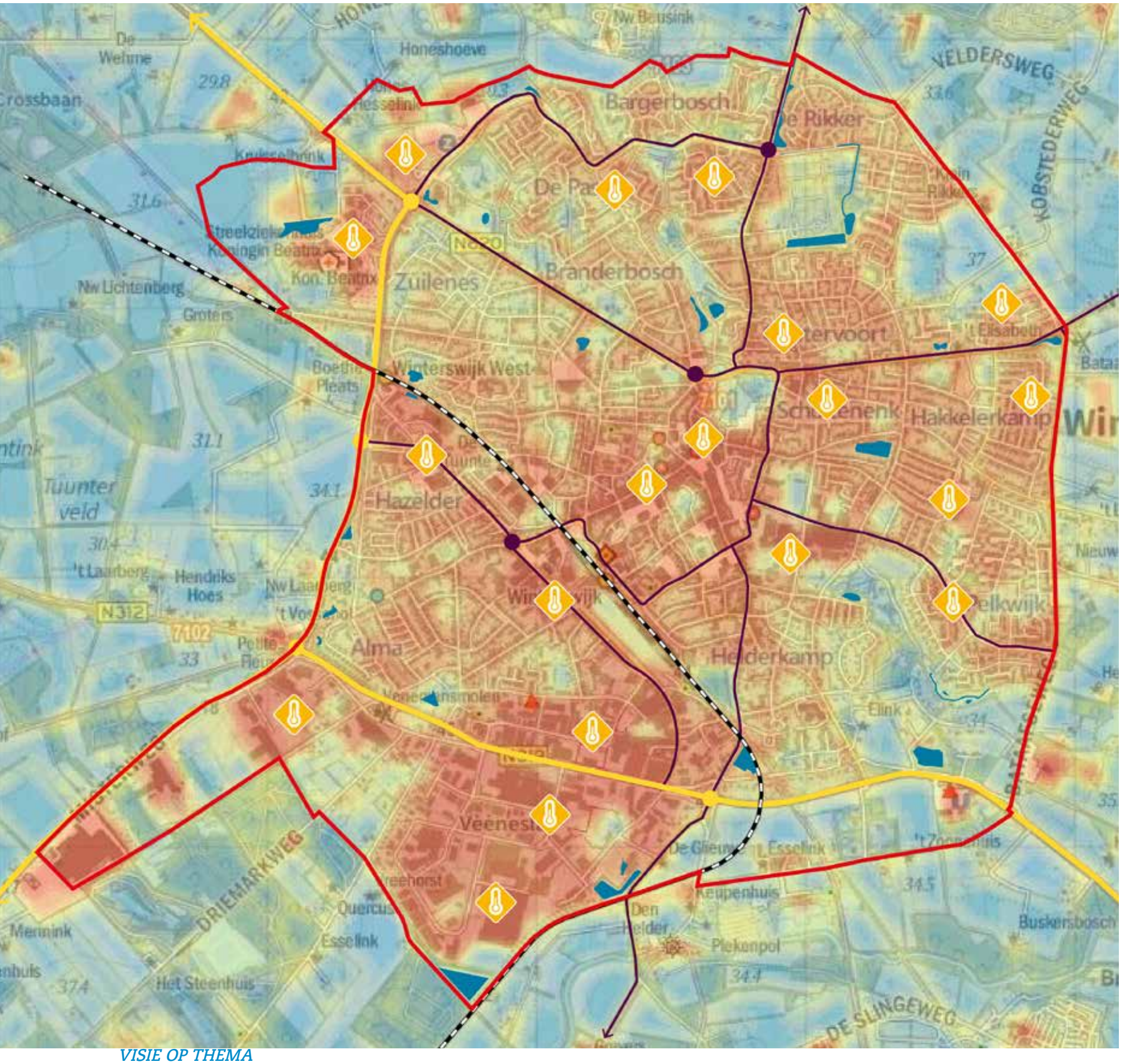

LEGENDA

KLIMAAT

hittestress >3°C

VISIE OP THEMA

Vanzelfsprekend betekenen langere periode van droogte een gevaar voor alle soorten groen in het stedelijk gebied. De ecologie, biodiversiteit en natuur in de Winterswijkse kern zal door het uitblijven van neerslag en een lage grondwaterstand kwalitatief gaan verslechteren met alle gevolgen van dien.

Bij de zoektocht naar de beste oplossing voor de gevolgen van droogte in het stedelijk gebied is het belangrijk om de verbindingen te leggen tussen het stedelijk en landelijk gebied. De gemeente werkt samen met betrokkenen, Waterschap Rijn en IJssel, natuurorganisaties, landbouw en recreatie, om de droogteopgaven te verkennen en kansen te benutten. Een vaak toegepaste maatregel is het verhogen van het grondwaterpeil. Dit gebeurt door lokale watergangen in stedelijk en landelijk gebied, zoals sloten of beken, te dempen of ondieper te maken. Zo krijgt hemelwater langer de tijd om de bodem in te zakken, waardoor het water langer behouden blijft en alle soorten groen hier van kunnen profiteren. Dit vanuit de gedachte dat bovenstroomse maatregelen in het buitengebied van Winterswijk ook verderop in het stroomgebied in de kern hun effect kunnen hebben om perioden van droogte beter door te kunnen komen.

Daarnaast zijn ook het afkoppelen van hemelwater op dakvlakken van woningen en het meer opslaan van water in het straatbeeld oplossingen die er voor zorgen dat het hemelwater meer in de bodem terecht komt in plaats van dat het wordt afgevoerd.

Effectieve maatregelen zoals het benutten van groen door tijdelijke waterbuffering en bodeminfiltratie zijn oplossingen die bij herinrichtingsopgaven en nieuwbouw meteen meegenomen moeten worden.

Zo kan de bodem in Winterswijk zo nodig qua vocht meer op peil worden gehouden in tijden van droogte. Van belang hierbij is dat water ter plaatse wordt vastgehouden, geïnfiltreerd wordt of uiteindelijk afvloeit in de aanwezige retentievijvers in het gebied.

Hittestress

Op basis van beschikbare gegevens is in nevenstaand kaartbeeld inzichtelijk gemaakt hoe de temperatuur varieert binnen de gemeente Winterswijk. De bedrijventerreinen vallen daarbij meteen op als gebieden waar sterke hittestress optreedt. Er is weinig tot geen groen aanwezig, maar vooral steen en asfaltverharding. Gebieden met weinig tot geen verharding, maar juist veel groen, tonen een temperatuur die koeler is dan gemiddeld.

We zetten dan ook in op het waar mogelijk vergroenen van de bedrijventerreinen, met name in de zones waar met regelmaat mensen verblijven. Onder andere door het creëren van schaduw met bomen. Dit zal in overleg en samenwerking met ondernemers moeten plaatsvinden, aangezien de invloed van de gemeente op de ruimtelijke inrichting in deze gebieden beperkt is.

De gemeente kan hier op verschillende manieren in stimuleren door eerst in beeld te brengen waar de problemen zijn (analyse klimaateffectatlas) en in samenspraak met grondeigenaren de mogelijkheden van vergroenen te verkennen.

Binnen woongebieden is de variatie minder sterk, maar toch zijn er plekken zichtbaar die duidelijk warmer kleuren dan wenselijk is. Dit zijn duidelijke indicatoren voor de gebieden waar de behoefte aan vergroening het meest aan de orde is. In dit verband verdienen met name bedrijventerreinen en relatief oude(re) woonwijken in Winterswijk, waar op diverse plekken sprake is van meetbare hittestress. Ook in andere woongebieden wordt op sommige plaatsen hittestress gesignaleerd, maar deze is minder structureel van aard en meer gekoppeld aan specifieke percelen. In alle voorgenoemde gevallen wordt hittestress veroorzaakt door teveel verharding (dak en bestrating) op zowel openbaar als particuliere terreinen.

Op locaties en in gebieden waar hittestress wordt gesignaleerd, zetten we in op vermindering van verhard oppervlak en vergroening. Ook het (stimuleren van) vergroenen van daken of gevels is hiervan een onderdeel. Dit vraagt nader maatwerk per situatie. Door dit principe, naast de specifieke inzet op knelpuntgebieden, ook in algemene zin toe te passen in gebieden met een hoge stedelijke dichtheid, neemt de kans op knelpunten af.



hitte in de Van der Heijdenstraat



huidig straatbeeld



vergroenen straatbeeld

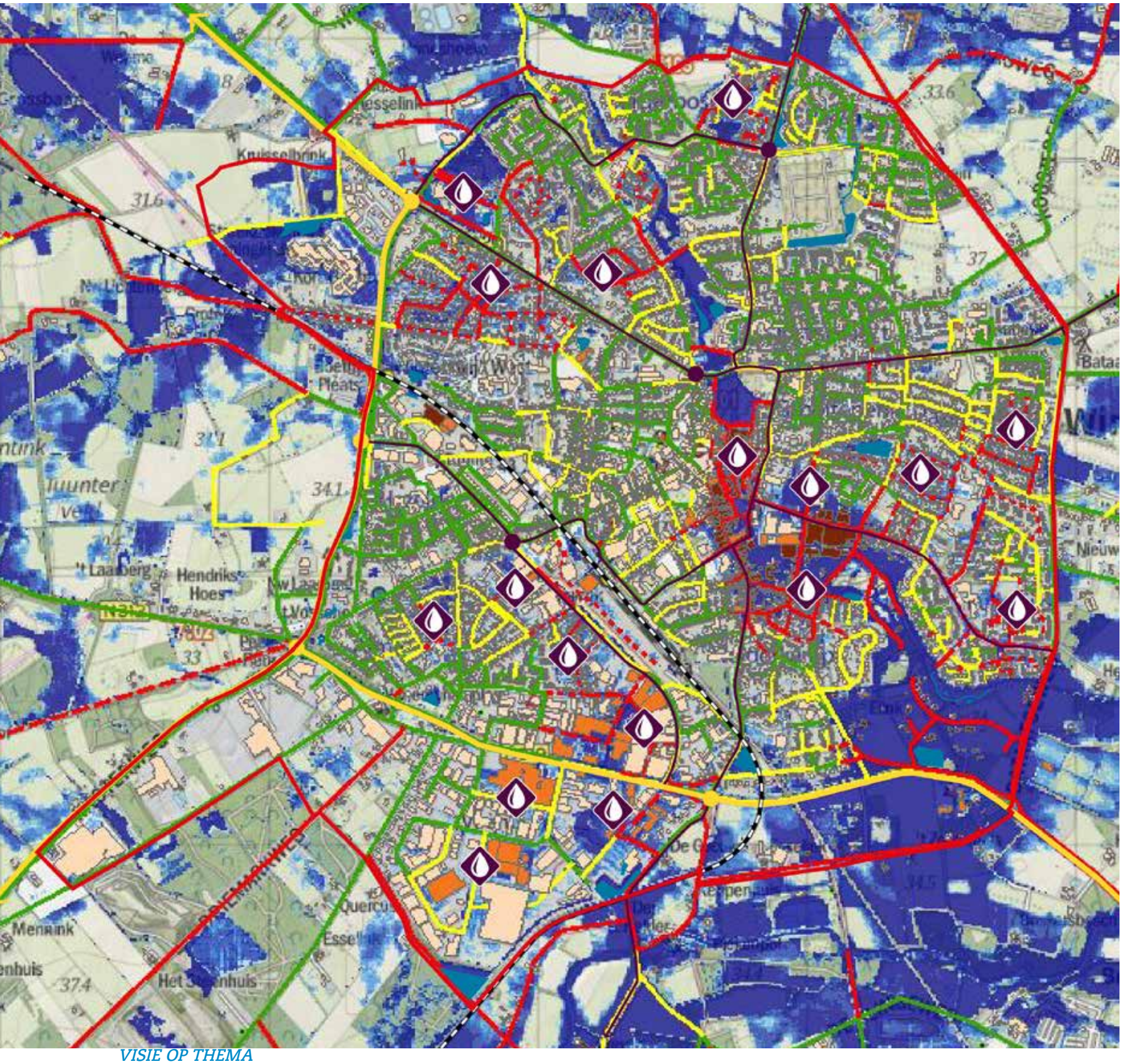

LEGENDA

KLIMAAT

wateroverlast 160mm/2h (onbegaanbaar)

Wateroverlast

Naast hittestress is ook wateroverlast een indicator voor de noodzaak tot klimaatadaptatie maatregelen. Grotere, vaker voorkomende neerslaghoeveelheden, leiden meer en meer tot overlast omdat de inrichting van de gebouwde omgeving hier niet op berekend is. Een belangrijk deel van de oplossing kan worden gevonden in de groenstructuur. In bermen, grasvelden, plantsoenen en parken kun je immers water bergen. Soms zijn hiervoor kleine aanpassingen, zoals het verlagen van trottoirbanden en verlagen van de grond op sommige plekken, al voldoende.

In de bebouwde kom is een doelstelling in het kader van klimaatadaptatie om gebiedseigen hemelwater in principe zo lang mogelijk vast te houden. Dit kan onder meer door het aanbrengen van natuurvriendelijke oevers bij een beekzone of het aanleggen van watervasthoudende maatregelen zoals wadi's en de vergroening van particuliere tuinen van inwoners. Inzetten op het toepassen van verlaagd groen op elke plek waar toepasbaar is een vereiste. In sommige gebieden infiltreert het water makkelijker dan in andere gebieden. Per gebied wordt specifiek bekeken welke toepassing het beste in dat gebied past. De genoemde maatregelen dragen tegelijk bij aan de toename van ecologische waarden. Daarbij dient het bijzondere karakter en het natuurlijke verloop van de Whemerbeek te worden behouden, beschermd en versterkt. Het meer bovengronds halen van de Whemerbeek op meerdere plekken in de kern van Winterswijk zal hierbij zeer waardevol zijn op klimaatadaptief én ecologisch gebied en veel groene mogelijkheden bieden in bebouwd gebied.

Op nevenstaand kaartbeeld is te zien op welke plekken water op maaiveld blijft staan bij piekafvoeren. Plekken waar wateroverlast ontstaat binnen de bebouwde kom, zeker ter plaatse van woon- werkpercelen, geven een duidelijke indicatie van de ligging van knelpunten.

Minder prominent, maar zeker ook van belang zijn de zones waar de straat- en wegvakken blauw verkleuren. Dit zijn de zones waarbinnen de gebouwde omgeving kwetsbaar is voor wateroverlast, doordat de bergings- en afvoercapaciteit niet toereikend is. Ook het bergen van water op hoger gelegen delen is belangrijk, omdat dit water nu vaak naar lagere delen stroomt en dus wateroverlast veroorzaakt.

MAATREGELEN KLIMAATADAPTATIE

Binnen de groenstructuur wordt in ieder geval ingezet op het nemen van maatregelen, bedoeld om bestaande knelpunten op te lossen en maatregelen die een meer structurele, preventieve werking hebben. Daar waar nu al knelpunten in de hemelwateropvang ontstaan, is het van belang te zoeken naar mogelijkheden om:

- → Verhard oppervlak in de openbare ruimte verminderen door het toevoegen van verlaagde boom- of plantvakken;
- → Aanwonenden of vastgoedeigenaren te stimuleren om hemelwaterinfiltratie op eigen grond te bevorderen;
- → Waterdoorlatende verharding toe te passen bij verschillende infrastructuur;
- → Infiltratie- en bergingscapaciteit van hemelwater binnen de groenstructuur te vergroten. Zeker waar kan worden aangesloten bij de natuurlijke waterhuishouding (bijvoorbeeld bij de Whemerbeekzone);
- → De aanleg van groene daken en/of gevels te stimuleren bij particulieren en in de openbare ruimte zoals het gemeente vastgoed.

De groenstructuur van de gemeente Winterswijk biedt goede aanknopingspunten om te komen tot klimaatadaptatie. Het is echter noodzakelijk om afstemming en aansluiting te bereiken met de eerder benoemde andere (beleids)initiatieven of diverse meerjarige investeringsprogramma's in het rioleringssysteem in het bebouwd gebied.



infiltratiemogelijkheden in minimaal profiel



water vasthouden op groene daken van bushokjes

COMMUNICATIE

Bovendien dient er voldoende aandacht te zijn voor actieve en gerichte communicatie over het onderwerp van klimaatadaptatie richting particulieren. De bewustwording dient aanwezig te zijn bij de inwoners en ondernemers van Winterswijk om het gehele thema te laten 'leven'. Zo zijn er ook verschillende (ludieke) initiatieven zoals het WK Tegelwippen, waarbij op een toegankelijke manier de boodschap van klimaatadaptatie over wordt gebracht door mensen aan te moedigen om verharding te verwijderen en groene oppervlakten toe te passen. De gemeente Winterswijk is in de laatste jaren meer actief geworden op het gebied van klimaatadaptatie. Zo is er de klimaatcampagne 'Klimaatwijs Winterswijk' opgezet, waarbij er met de 'Groene tuin actie' ingezet wordt op het aanmoedigen van inwoners om hun tuin, oprit of gevel te vergroenen door het aanbieden van gratis tuinadvies en beplanting. Op deze wijze wordt het particulier terrein in de kern minder verhard en krijgen buurten een groener aanzicht. Daarnaast wordt parallel aan de groenstructuurvisie gewerkt aan de Klimaatadaptatiestrategie en Uitvoeringsagenda 2022-2027. Daarin leggen wij vast hoe de gemeente Winterswijk (samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners) de komende jaren klimaatadaptieve maatregelen gaat stimuleren, faciliteren, reguleren en borgen.

Nevenstaand en voorgaand kaartbeeld voor klimaatadaptatie geeft aan waar in de huidige situatie knelpunten ontstaan rond wateroverlast en/of hittestress. Op deze plekken heeft het nemen van klimaatadaptieve maatregelen prioriteit.

UITGANGSPUNTEN

Ten aanzien van het thema Klimaatadaptatie zijn de volgende beleidsuitgangspunten van belang:

- → Data van de klimaatatlas blijven analyseren en aanscherpen;
- → Knelpunten signaleren en daar een klimaatadaptatie plan voor opstellen waarbij 'vergroenen' een grote rol kan spelen;
- → Vergroten van infiltratie- en bergingscapaciteit door toevoegen groen of ander gebruik van materialen;
- → Stimuleren vasthouden water op eigen terrein (groene daken, tuinen, communicatie over klimaatadaptatie).

GROENSTRUCTUURVISIE BEBOUWDE KOM WINTERSWIJK
de radialen verbonden

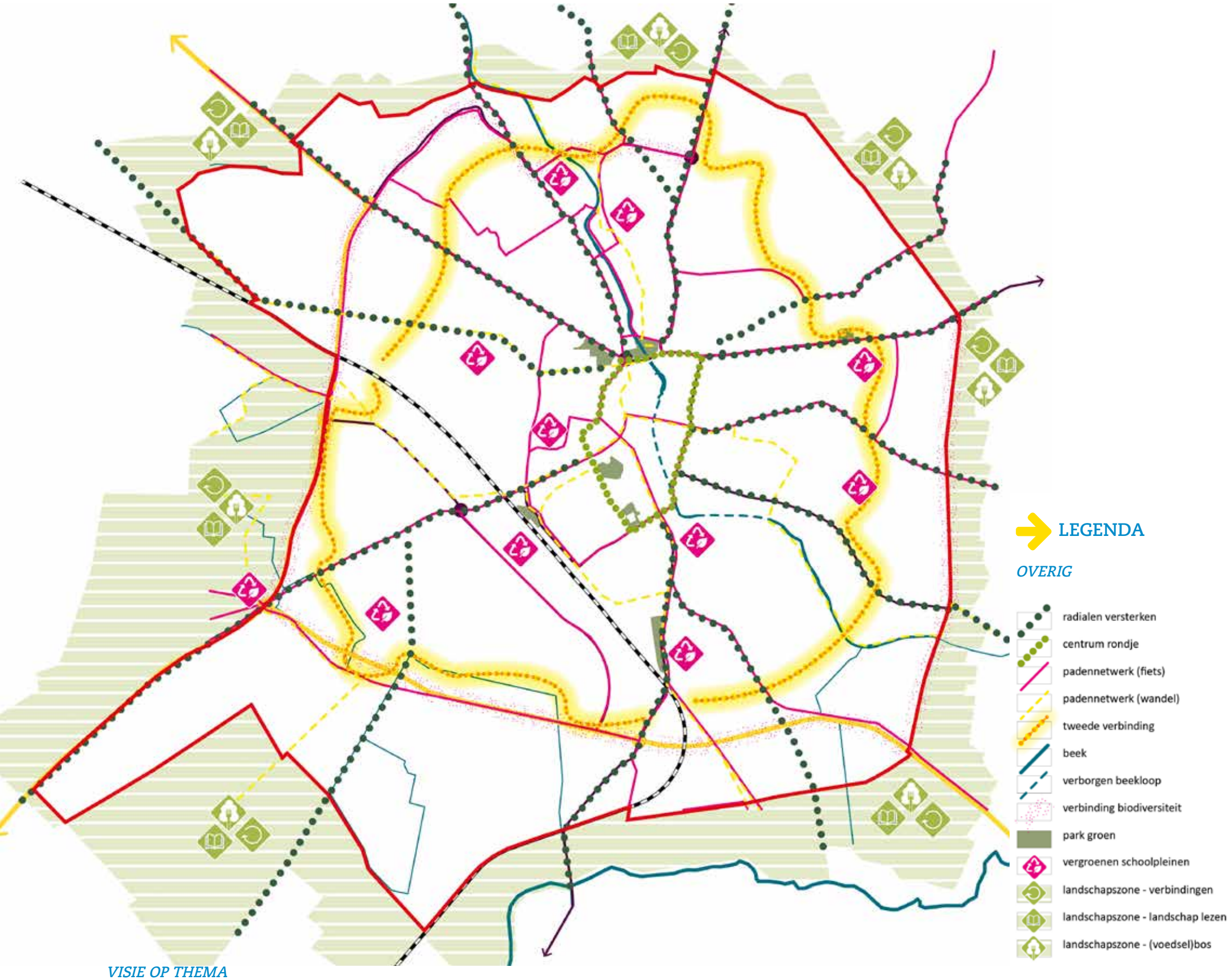

VISIE OP THEMA

4.5 BEWEGEN EN SPELEN

Het groen kan een belangrijke bijdrage leveren aan de gezondheid van de inwoners van Winterswijk. De aanwezigheid van groen heeft in de eerste plaats een positief effect op de geestelijke gezondheid. Daarnaast heeft groen positieve invloed op het leefmilieu binnen de bebouwde kom. Denk hierbij aan verkoeling en zuivering van de lucht. Verder zijn er talrijke mogelijkheden om al het soort groen in de kern van Winterswijk meer in te zetten voor het bewegen en spelen. Groen kan namelijk ook de leefomgeving 'beweegvriendelijker' maken. Door wandel- of struinpaden aan te leggen, of speelse elementen toe te voegen, worden mensen uitgenodigd om in de buitenlucht een wandeling door het park te maken, een rondje te joggen of fitnessoefeningen te doen. Op deze plekken besteed beheer extra zorg aan veiligheid. In 2022 worden er twee beweegroutes aangelegd in de kom. Deze zullen de komende jaren verder worden uitgerold.

NATUURLIJK SPELEN

Ook waar de groenstructuur ruimte biedt, wordt deze zo ingericht dat de openbare ruimte uitnodigt tot natuurlijk spelen. Deze plekken zijn voornamelijk te vinden aan de randen van de bebouwde kom, maar kunnen ook verspreid door de kern in de wijk gesitueerd zijn. Het natuurlijk spelen kan uiteenlopende vormen aannemen, afhankelijk van de plek en de behoefte. Een forse boomstam is al snel een klimrek. En van een flinke berg snoeiafval kun je prachtige hutten bouwen.

Binnen de gemeente Winterswijk staan we open voor de ontwikkeling van plekken waar 'natuurlijk spelen' mogelijk is. Verschillende monotone trapveldjes die Winterswijk in haar kern kent, kunnen zo ingericht worden dat ze op meerdere manieren van waarde zijn. Zo kan een trapveldje gedeeltelijk gemaaid worden om er te kunnen voetballen terwijl om het veld het gras langer kan groeien ten behoeve van het doorbreken van de monocultuur. Daarnaast kunnen zulke trapveldjes afgebakend worden met verschillende soorten piketpaaltjes op een bepaalde afstand. Zo ontstaat er een soort 'piket sportveld', waar naast voetbal ook actief gesport kan worden door er bootcamps of andere activiteiten te houden. Op deze wijze kan groen multifunctioneel meerdere doelen dienen.

GROENE SCHOOLPLEINEN

Een belangrijke ontwikkeling binnen de groenstructuur is het vergroenen van schoolpleinen door basisscholen. In Winterswijk zijn verschillende initiatieven voor het vergroenen van het schoolplein. Een groen schoolplein draagt bij aan een prettige en gezonde speelomgeving. Vergroening van schoolpleinen heeft een positieve invloed op het welzijn en het gedrag van kinderen op de basisschool. Na vergroening blijkt dat schoolpleinen meer worden gewaardeerd en kinderen meer gevarieerd zijn in hun spelen (met elkaar). Een groen schoolplein zorgt er ook voor dat kinderen op een jonge leeftijd al in aanraking komen met het bewegen en spelen in een groene omgeving.

Door kinderen vroeg te betrekken bij de natuur kan dit ervoor zorgen dat kinderen groen gedrag voortzetten in de toekomst.

Daarnaast biedt een groen schoolplein kansen om les te geven in een 'groen buitenlokaal', wat de educatie verrijkt voor jonge kinderen. Het ervaren van buiten lesgeven lijkt een belangrijke sleutel voor leerkrachten om het schoolplein ook te zien als een leeromgeving. Bovendien zorgt een groene inrichting van het schoolplein voor een directe bijdrage aan de biodiversiteit; er ontstaat meer leefgebied voor soorten.

Verschillende basisscholen in Winterswijk zouden hun veelal verharde schoolplein in diverse mate kunnen vergroenen. De gemeente ondersteunt en faciliteert scholen waar mogelijk. De school kan samen met de leerlingen, ouders en buurt een plan opstellen die past binnen de ideeën van de school en het budget. Het schoolplein van de scholen De Kolibrie en de Bataaf is in Winterswijk een goed voorbeeld van een vergroend schoolplein met de toevoegingen van groene speeltoestellen, een wadi (een groene infiltratievoorziening voor hemelwater) en een heus 'tiny forest' waar een klein bosje als leeromgeving in de buitenlucht dient. De gemeente Winterswijk heeft als doel om te zorgen dat in 2022 minimaal de helft van de schoolpleinen in Winterswijk is vergroend.





UITGANGSPUNTEN

Ten aanzien van het thema Bewegen en Spelen zijn de volgende beleidsuitgangspunten van belang:

- → Onderzoeken waar leefomgeving 'beweegvriendelijker' gemaakt kan worden (inclusief natuurlijk spelen);
- → Ontwikkelen van 'piket sportveldjes' op beschikbare monotone trapveldje/grasvlakte;
- → Opstellen plan van aanpak vergroenen van schoolpleinen (educatie).

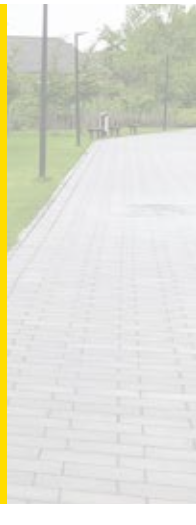



4.6 RUIMTELIJKE ONTWIKKELINGEN

De gemeente Winterswijk investeert in een groene kern. Dit betreft met name de bestaande bebouwde omgeving binnen de kom. Daarnaast wil de gemeente dat er ook bij nieuwe ontwikkelingen, in de vorm van bijvoorbeeld woningbouw binnen de kern, voldoende aandacht is voor groen. Immers, groen is onmisbaar voor een prettige leefomgeving en het verbeteren van het leefklimaat.

Uitgangspunt is dat groen dat tot de groenstructuur behoort, wordt behouden. Voor locaties waar toch nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden, worden spelregels voor groen opgesteld. Deze spelregels moeten ervoor zorgen dat er voor de realisatie en het behoud van (nieuw) groen een volwaardige positie wordt afgedwongen binnen deze ontwikkelingen, waardoor de openbare ruimte ook op een meer klimaatadaptieve wijze ontwikkeld wordt. Daarnaast wil de gemeente bij nieuwbouw natuur nadrukkelijk een plek geven, mede door meer aandacht te hebben voor natuurinclusief bouwen.

Vast staat wel dat het landschap altijd de onderlegger blijft en dat het landschap daardoor bepalend is voor welke ruimtelijke ontwikkelingen er kunnen plaatsvinden in combinatie met een groennorm en/of natuurinclusief bouwen. Daarnaast is het ook van belang om de ruimtelijke ontwikkelingen in de kern van Winterswijk in kaart te brengen en te kijken waar de groenstructuur kan bijdragen aan een meer groene ruimtelijke ontwikkeling.

STREEFWAARDE GROEN

Inbreiding staat hoog op het lijstje van zowel Rijk, provincie als gemeente. Inbreiding binnen de kern gaat voor uitbreiding. De planningsdoctrine van uitleg van kernen is daarmee de laatste jaren aan het verdwijnen. Het omringende landschap wordt daarmee gespaard maar in de bebouwde gebieden zijn er ook andere ruimteclaims in de stad, zoals hierboven omschreven, voor het klimaatbestendig maken van de stad (ruimte voor water en groen). Naast het behoud van bestaand groen wil de gemeente nieuw groen introduceren op die plaatsen waar ruimtelijke ontwikkelingen spelen.



Door middel van het hanteren van een zogeheten streefwaarde (ook wel groennorm) kan worden getoetst of bij ruimtelijke ontwikkelingen het groen een volwaardige plaats heeft. Dit begint bij het behouden van bestaand groen bij ontwikkelingen. Dit door het als basiskwaliteit te hanteren en deze opnieuw een plek te geven binnen de ontwikkeling. Daarnaast dient binnen de ontwikkeling voldoende ruimte te zijn voor groen.

De Raad voor de Leefomgeving adviseerde in 2005 75 m² groen per woning, omdat dit het welzijn van mensen bevordert. De gemeente Winterswijk wil deze lijn volgen en een norm van 75 m² per woning (inclusief tuin) hanteren. Nu is een dergelijke norm niet heilig, echter dienen nieuwe ontwikkelingen voldoende groen te omvatten. Het is dan ook zaak dat heldere normen worden opgesteld waaraan nieuwe ontwikkelingen kunnen worden getoetst. Naast de normen kan een zogeheten groenfonds ingesteld worden. Lukt het bij een ontwikkeling niet om voldoende groen te realiseren, dan gaat men in overleg met de gemeente. Samen wordt er gekeken of er mogelijk toch oplossingen zijn in de vorm van bijvoorbeeld groene gevels of groene daken. Is er echt geen mogelijkheid om aan de normen te voldoen, dan moet de bouwer een bijdrage storten in het groenfonds. Vanuit dit fonds kunnen in de wijken groenvoorzieningen worden aangelegd.

NATUURINCLUSIEF BOUWEN

De gemeente Winterswijk wil inwoners en ondernemers binnen de gemeente uitdagen om natuurinclusief te bouwen. Het bebouwde gebied is steeds belangrijker voor de biodiversiteit. De landelijke trend is om het bebouwde gebied steeds meer natuurinclusief te ontwerpen en te beheren.

Natuurinclusief bouwen is zodanig bouwen dat ook de natuur er baat bij heeft. Het gaat er dus niet alleen om, om sec aan wetgeving te voldoen en de regels die bestaan over mitigeren en compenseren (van natuurwaarden) te volgen, maar om proactief te handelen ten bate van de natuur. Dit verhoogt de waarde van de omgeving voor inwoners, dieren en planten. Het verlaagt bovendien de maatschappelijke kosten voor bijvoorbeeld schonere lucht en het tegengaan van wateroverlast en hittestress.

Het bepalen van het natuurinclusieve ontwerp en van de maatregelen, die bijdragen aan de biodiversiteit en landschapskwaliteit, gebeurt steeds in samenspraak met andere ruimtelijke disciplines. Denk hierbij bijvoorbeeld aan economie, stedenbouw, cultuurhistorie, archeologie, agrarische zaken, duurzaamheid, groen en water.



Natuurinclusief bouwen is een begrip dat op verschillende werken en schaalniveaus van toepassing kan zijn. In enge zin betreft het natuurinclusief bouwen het aanbrengen van voorzieningen aan gebouwen voor beschermde soorten zoals de huismus of vleermuis. Natuurinclusief bouwen in bredere context gaat over het aanbrengen van (toegankelijke) groene daken en muren, aandacht voor groen op binnenplaatsen etc.

Door hierbij de betekenis voor natuurwaarden in beschouwing te nemen, zoals toepassing van inheemse beplanting, de betekenis voor bijen en vlinders of de nestelmogelijkheden voor vogels, is dit ook een vorm van natuurinclusief bouwen.

Het gaat daarbij om het verankeren van natuurinclusief handelen en bouwen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Het moet onderdeel worden van ons denken en doen, waarbij we moet zorgen voor kennisoverdracht, juridisch borging in bijvoorbeeld bestemmingsplannen of vergunningen.

De gemeente Winterswijk stelt informatie beschikbaar over natuurinclusief ontwerpen en bouwen via het digitale platform Duurzaam Winterswijk en gerichte communicatie (bijvoorbeeld via het gemeentenieuws in Achterhoek Nieuws). De gemeente neemt hierin het goede voorbeeld door haar plannen natuurinclusief te maken. Voor gebouwen in eigendom van de gemeente wordt bekeken welke maatregelen uitgevoerd kunnen worden.

UITGANGSPUNTEN

Ten aanzien van het thema Ruimtelijke ontwikkelingen zijn de volgende beleidsuitgangspunten van belang:

- → Opstellen van spelregels groennorm voor ruimtelijke ontwikkelingen;
- → Opzetten van groenfonds bij ruimtelijke ontwikkelingen en mogelijkheden onderzoeken voor bijdrage groenfonds;
- → Opstellen folder natuurinclusief bouwen bij nieuwe ontwikkelingen.



GROENSTRUCTUURVISIE BEBOUWDE KOM WINTERSWIJK
de radialen verbonden

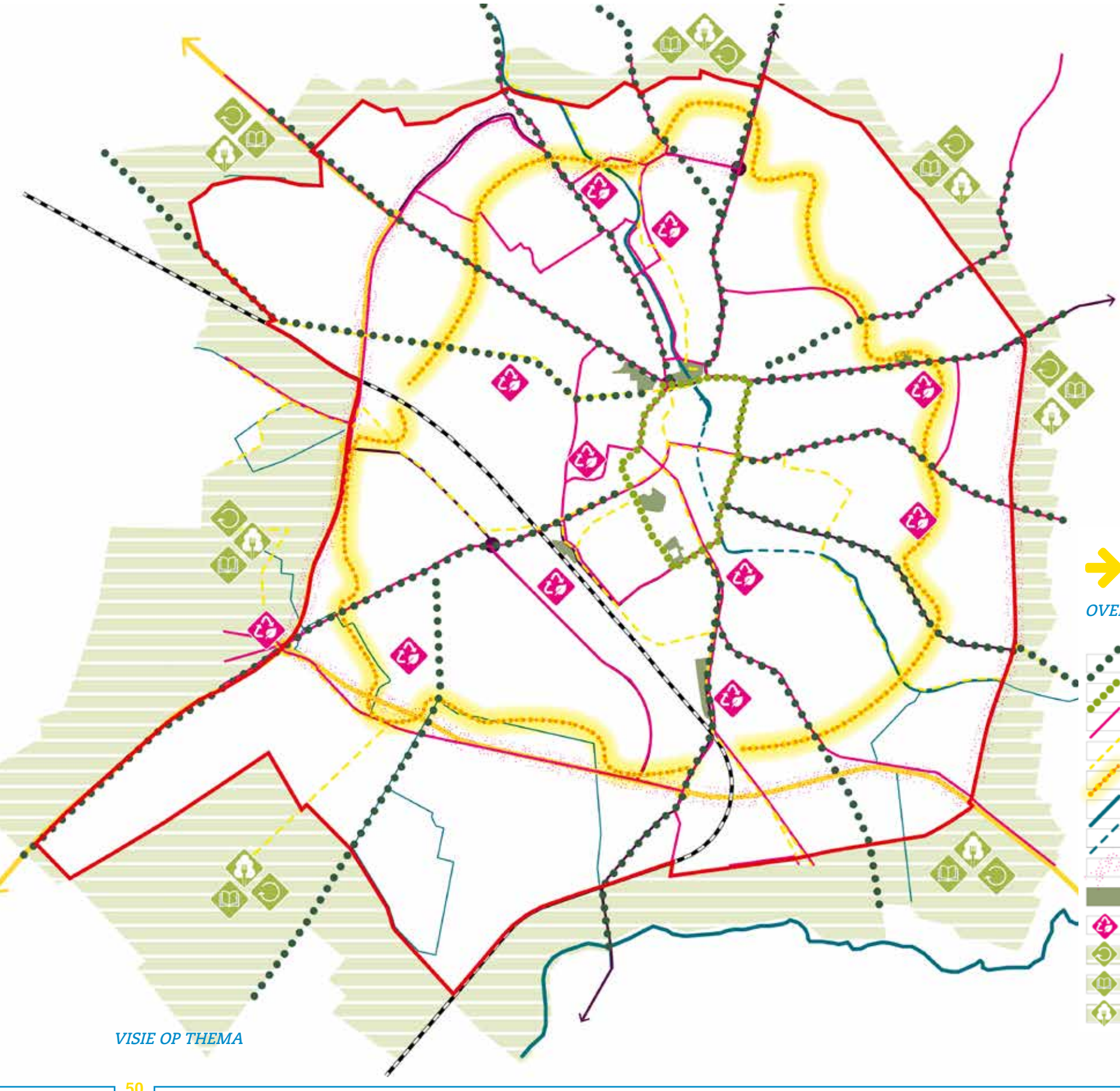

VISIE OP THEMA

4.7 VERKEER

De groenstructuur speelt een belangrijke rol bij het herkennen en oriënteren van (route)structuren binnen de kern van Winterswijk. De basis voor deze structuur zijn onder andere de hoofdroutes in de kern, maar ook de verschillende entrees van Winterswijk zijn van belang omdat men daar de kern binnengaat. Laanbegeleiding in de vorm van bomenrijen zijn vaak zichtbaar bij belangrijke toegangswegen. Radialen als de Groenloseweg en de Europalaan zijn voorbeelden waarbij een bomenrij de verkeersstructuur begeleidt. Echter zijn de bomenrijen bij de radialen in de kern soms onvolledig en kunnen deze nog aangevuld en versterkt worden, waardoor er een krachtiger groene uitstraling is.

De hoofdroutes in de kern, gebaseerd op het Verkeersstructuurplan Winterswijk (2010) worden in grote mate begeleid door een robuuste groene structuur. Deze groenstructuur bestaande uit meerdere soorten bomen en verkeersbeplanting kan gebruikt worden ter verbetering van de verkeersveiligheid, herkenbaarheid en oriëntatie van de desbetreffende infrastructuur. De rondweg van Winterswijk kan gezien worden als de omringende biodiverse verbinding van de bebouwde kom. Langs de rondweg zijn er met de aanwezigheid van veel bermen en bomen mogelijkheden om groene variatie aan te brengen en een ecologisch bermen beheer. Het snijpunt waar een radiaal de rondweg kruist is een bijzondere plek.

Op deze plek vinden twee groenstructuren elkaar, waardoor er een zichtbare groene verbinding ontstaat.

ROTONDES ALS GROENE ENTREES

De gemeente Winterswijk ziet elke rotonde als een kans tot vergroening van het bebouwd gebied. Rotondes kunnen dan ook zichtbaar als groene entrees dienen voor Winterswijk. Over het algemeen komt het verkeer via de rondweg de bebouwde kom binnen. Hierbij kan er gedacht worden om rotondes op een groene wijze herkenbaar te maken op twee niveaus. Een niveau waarbij de rotonde een verbinding heeft met de kern van Winterswijk (radiaal) en een niveau waarbij de rotonde verbonden is met een wijk (wijkontsluiting). Hiermee geeft groen structuur aan de omgeving en zijn de entrees van de kern of wijk duidelijk herkenbaar.

Vaak bevatten rotondes toch redelijke oppervlaktes die voor groen op meerdere vlakken heel nuttig kunnen zijn. Verkeersbeplanting kan dan ook handig zijn voor de opvang van water of voor het versterken van de biodiversiteit in de kern. Of, en in welke mate dit werkelijk kan, is afhankelijk van de verkeerskundige randvoorwaarden die leidend zijn. De inrichting van de rotonde staat immers in de eerste plaats ten dienste van een soepele en veilige doorstroming van het verkeer in de kern. Vervolgens kan er gekeken worden hoe groen zou kunnen functioneren op en rondom een rotonde.

UITGANGSPUNTEN

Ten aanzien van het thema Verkeer zijn de volgende beleidsuitgangspunten van belang:

- → In beeld brengen van onvolledige bomenrijen langs radialen;
- → In kaart brengen snijpunten van radialen met groenstructuur;
- → Ontwikkelen van twee soorten groene inrichting van rotondes (kern/wijk).



GROENSTRUCTUURVISIE BEBOUWDE KOM WINTERSWIJK
de radialen verbonden

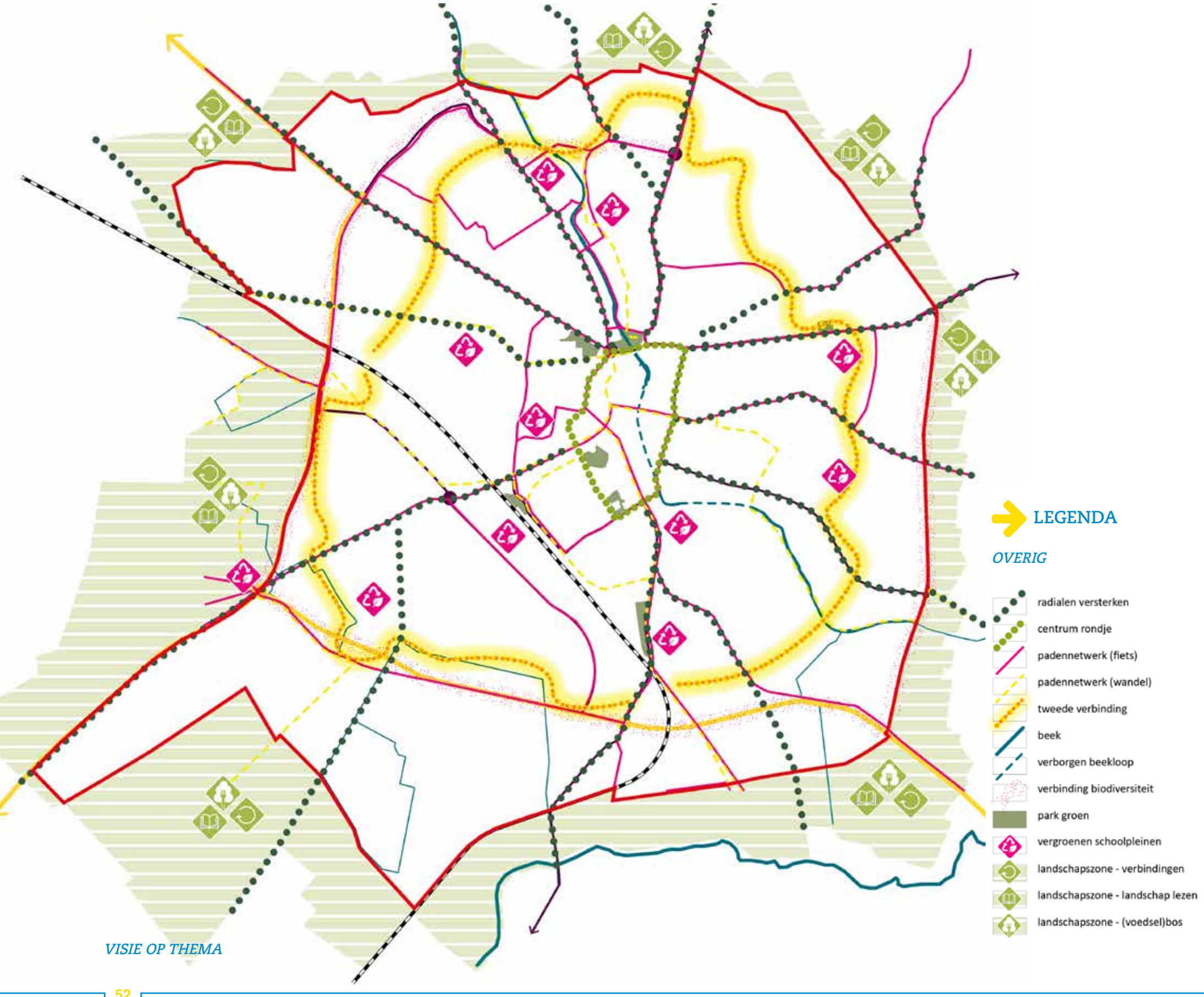

VISIE OP THEMA

4.8 ONTSPANNING EN RECREATIE

De in het voorgaande besproken thema's maken Winterswijk logischerwijs in recreatief opzicht zeer aantrekkelijk. Vaak wordt gesproken over het 'Winterswijkse goud' of het 'Winterswijkse kapitaal'. Hiermee wordt vaak het kleinschalige en uitgestrekte buitengebied (13.800 ha) met de gehele landschappelijke schoonheid, rust en ruimte bedoeld. Echter niet alleen het buitengebied, maar ook de kern van Winterswijk heeft veel te bieden op het gebied van ontspanning en recreatie.

GROENE VERBINDINGEN

Om de groenstructuur in Winterswijk op het gebied van ontspanning en recreatie een belangrijke plek in te laten nemen, lijkt een groenere verbinding tussen de kern en het buitengebied een uitgelegen mogelijkheid. Enerzijds mag het groene karakter van het buitengebied meer in de kern komen en anderzijds mag het groen ook goede verbinding maken richting het buitengebied. Zo kunnen vooral de inwoners van Winterswijk optimaal genieten van een groene oppervlakte binnen en buiten de bebouwde kom.

Het realiseren van een zogeheten landschapszone, als overgangsgebied tussen het bebouwd gebied en het buitengebied, rondom de randen van de kern van Winterswijk zou daardoor voor de groenstructuur zeer interessant zijn.

LANDSCHAPSZONE

In deze randzone zijn er namelijk veel mogelijkheden om groen en natuur te verbinden met (bestaande en nieuwe) aansluitingen op het openbaar groen binnen de bebouwde kom. Het creëren van een verbinding van recreatieve paden van binnen de kern naar het buitengebied, is een ontwikkeling die er voor zorgt dat inwoners en toeristen uitgenodigd worden voor het maken van een ommetje in de kern en landelijke gebied. Daarnaast zal er in deze landschapszone ook ruimte zijn voor verschillende (particuliere) initiatieven zoals een fruitboomgaard of een voedselbos. De gemeente Winterswijk ziet immers in dat de rand van de bebouwde kom voor recreatie en natuur van grote waarde is.

Het is nodig dat er goede en meer geleidelijke overgangen van de randen naar het buitengebied gecreëerd worden. Een groene, landschappelijke infrastructuur die een wisselwerking tussen de kern en het buitengebied ten aanzien van recreatie (en natuur) mogelijk maakt. Dit wil de gemeente Winterswijk doen door de bestaande groene structuren in de kern te versterken, met goede verbindingen, maar ook door de overgangen tussen kern en buitengebied te 'verzachten' zodat er geen harde overgangen zijn die momenteel in Winterswijk verspreid zichtbaar zijn. Dit is de landschapszone, waarin het landschap te lezen is.

WHERMERBEEKZONE

De uitgestrekte Whemerbeekzone met al het groen en water is een voorbeeld van een zachte, geleidelijke verbinding tussen kern en buitengebied. Een recreatieve route door deze volledige beekzone zal een natuurlijke mogelijkheid zijn om deze zone zichtbaar te versterken en te gebruiken. De route geeft verbinding tussen objecten van groen met cultuurhistorische waarde en zal de mate van ontspanning en recreatie ook doen verhogen in de kern van Winterswijk. Daarbij vormt de beekzone een perfecte doorsnede van de kern Winterswijk die op die manier duidelijk beleefbaar wordt gemaakt.

UITGANGSPUNTEN

Ten aanzien van het thema Ontspanning en Recreatie zijn de volgende beleidsuitgangspunten van belang:

- ➔ Uitwerken van een groenere verbinding tussen kern en buitengebied van Winterswijk (inclusief ontwikkeling landschapszone);
- ➔ Onderzoeken van recreatieve mogelijkheden/initiatieven in landschapszone;
- ➔ Ontwikkelen van recreatieve route in beekzone en langs groenobjecten met cultuurhistorische waarde.



4.9 BEHEER EN ONDERHOUD

Een belangrijk onderdeel van voorliggende visie is natuurlijk de wijze waarop de gemeente het openbaar groen beheert en welke keuzen daarbij worden gemaakt. De gemeente beheert haar terreinen waar mogelijk op een zo ecologisch verantwoorde wijze. ROVA is de partij die het beheer en onderhoud uitvoert voor de gemeente Winterswijk. Met externe partijen wil de gemeente het beheer op elkaar afstemmen. Daarom is ook samenwerking met het waterschap van groot belang op dit vlak. Waterschap Rijn en IJssel verzorgt in de kern van Winterswijk het beheer en onderhoud in hun eigendomsgebieden. Dit betreffen verschillende wateroppervlaktes, zoals (retentie)vijvers, sloten en de Whemerbeek.

VISIE ALGEMEEN

Bij het beheer en onderhoud staan de beleving en het verhogen van de ecologische waarden hoog in het vaandel. Duurzaamheid, participatie van inwoners en communicatie zijn hierbij drie belangrijke pijlers.

Duurzaam beheer

Over het algemeen heerst er het voornemen daar waar nieuwe ontwikkelingen en reconstructies zijn, er tegelijkertijd groen wordt aangelegd. Duurzaamheid is hierbij tegenwoordig niet meer weg te denken. De gemeente Winterswijk integreert een duurzame inrichting en beheer verder in de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. Het gaat daarbij om maatregelen die het milieu minder belasten maar we streven ook naar een natuurinclusieve inrichting en beheer op locaties waar dat mogelijk is.

Actief burgerschap

De inwoners van Winterswijk stimuleren om te participeren in de openbare ruimte binnen de kern leidt tot meer betrokkenheid tot de leefomgeving. Wij verwachten dat deze betrokkenheid tot een hogere tevredenheid over de openbare ruimte (in combinatie met al het groen) in de bebouwde kom leidt. Men kan immers meer invloed uitoefenen op het beheer van de openbare ruimte die voor hem/haar belangrijk bevonden wordt.

Hoe klein of hoe groot een initiatief ook is, de gemeente denkt graag mee in de uitvoering en faciliteert met kennis, in proces en waar mogelijk financieel.

Communicatie over groenbeheer

Daarnaast zijn inwoners zijn over het algemeen vaak nauw betrokken bij het groen in de leefomgeving. Zij zijn graag op de hoogte van de gebeurtenissen en veranderingen in het groen in de nabijheid van hun eigen woonomgeving of elders in de bebouwde kom. Het is dan ook belangrijk dat de gemeente inwoners via diverse (online) kanalen op de hoogte houdt wat er vanuit beheeroogpunt speelt.

Het online platform Duurzaam Winterswijk is bijvoorbeeld een digitaal plein waaruit de gemeente inwoners uit Winterswijk informeert over onderwerpen als groenbeheer, maar ook waar inwoners zelf ervaringen kunnen delen of kennis op kunnen doen op het gebied van groen. Daarnaast is het Centrum Duurzaam Winterswijk, een kennis- en inspiratiecentrum in het raadhuis, een belangrijke partner bij het betrekken van inwoners op het gebied van groen. Op actieve wijze wordt getracht om inwoners uit te nodigen en samenwerkingen aan te gaan die ten goede komen aan initiatieven voor groen en groenbeheer in de kern.

VISIE OP BERMEN

Binnen de gemeente Winterswijk streven we naar een zo groot mogelijk areaal aan ecologisch beheerd grasoppervlak om de biodiversiteit te stimuleren en te vergroten. Dit zowel in het buitengebied als binnen de kern van Winterswijk. We zien de bermen (naast natuurlijk hun functie voor het verkeer) als landschapselementen die een positieve bijdrage kunnen leveren aan de biodiversiteit, met name voor planten en insecten. Door het oppervlak van de bermen is een substantiële bijdrage te verwachten. In de bebouwde kom is de keuze voor gazon of een bloemenweide maatwerk. In de kern zijn meer locaties te verwachten waar gekozen wordt voor gazon, denk aan speelmogelijkheden, vanuit gewenste beeldkwaliteit of verkeersveiligheid.

Op basis van voorliggende visie wordt de methode van Sinusmaaien toegepast. Bij deze ecologische maaimethode wordt er meanderend gemaaid en blijft steeds een deel van de oude vegetatie (circa 40%) staan. Door niet alles tegelijk te maaien en af te wisselen in maaiperiodes, ontstaat diversiteit in begroeiing, krijgen planten en bloemen meer kans om te bloeien en vormt niet-gemaaide vegetatie een overwinteringsplek voor insecten en andere kleine dieren. Ook worden hiermee drachtperiodes beter benut en beschikken bijen, vlinders en andere insecten gedurende langere perioden over nectar en stuifmeel.

Op plaatsen waar kort gemaaid gras wenselijk is, met het oog op de gewenste beeldkwaliteit of verkeersveiligheid, wordt er in een hogere frequentie gemaaid, mede afhankelijk van de weersomstandigheden en het groeitempo van het gras.

VISIE OP BOMEN

Winterswijk is, inclusief de bebouwde kom, bestempeld als onderdeel van een Nationaal Landschap. Een landschap dat zich kenmerkt door de aanwezigheid van grote aantallen boomrijen en laanstructuren. Het is dus zaak om in de hele gemeente zorgvuldig om te gaan met het laanbomenbestand. Bomen vormen belangrijke dragers van de groenstructuur in de woonkern van Winterswijk. Ze zijn medebepalend voor een fraaie en prettige woonomgeving en dragen sterk bij aan de identiteit daarvan. We streven daarom naar een duurzaam, gezond en gevarieerd bomenbestand. Dit zorgt ervoor dat bomen hun functies goed kunnen vervullen en zowel nu als in de toekomst een optimale bijdrage leveren aan de woon-, leef- en natuur- en milieukwaliteit van de woonkern en het landschap van Winterwijk. Een veilig bomenbestand dat op kostenefficiënte wijze in stand te houden is, geldt hierbij als randvoorwaarde. Bij aanplant van de bomen staat kwaliteit centraal; kwantiteit wordt bewaakt door het hanteren van een kengetal van het minimaal aantal bomen per inwoner. De betekenis en waarden van bomen draagt de gemeente op een proactieve wijze uit binnen de samenleving.

Het bomenbestand in de kern, maar ook in het buitengebied (laanbomen), gaat kwalitatief achteruit. Dat heeft grotendeels te maken met de hoge leeftijd van de het bomenbestand, hierdoor zijn bomen gevoeliger voor ziektes en aantastingen. Sinds 2018 is er jaarlijks extra budget beschikbaar gesteld. Hiermee zullen slechte bomen worden gekapt en nieuwe bomen geplant worden op plaatsen waar door het wegvallen van bomen de laanstructuren zijn aangetast. Conform het in 2017 vastgestelde Bomenbeheerplan met vervangingsplan worden de komende jaren delen van slechte lanen planmatig vervangen om de unieke kenmerken van het Winterswijkse landschap (ook zichtbaar in de kern) te behouden. Bomen die moeten wijken voor bijvoorbeeld ruimtelijke reconstructies worden zo mogelijk verplant binnen de gemeente of worden elders aangeboden.

Soms ondervinden inwoners overlast van bomen. Dit speelt voornamelijk in woonwijken. Daarbij kan worden gedacht aan overmatig bladval, verhardingsopdruk, overhangende takken of ongewenste schaduwwerking. Uitgangspunt in de gemeente is om gezonde bomen te laten staan. In beginsel dient overlast te worden geaccepteerd; deze weegt niet op tegen de positieve effecten die bomen hebben. Bij het bepalen of er sprake is van overlast die moet worden weggenomen, kijken we naar aard, de duur en de ernst van de overlast in verband met de plaatselijke omstandigheden. De inschatting of ingrijpen aan de orde is, is aan de gemeente zelf.

Beschermde bomen

Binnen de gemeente Winterswijk zijn er ook meerdere verschillende waardevolle en monumentale bomen gevestigd, zoals de bruine beuken in het centrum. Bovendien zijn er speciale bomen: bomen die zijn aangeplant bij een speciale gebeurtenis. Zij hebben een bijzondere status en vragen soms speciaal beheer.

BESTRIJDING EXOTEN

Door menselijk handelen en door onder andere klimaatverandering komen soorten voor die een negatief effect hebben op de biodiversiteit en de volksgezondheid.

Deze soorten kunnen in korte tijd grote oppervlaktes innemen. Voorbeelden hiervan zijn de Aziatische duizendknoop, de reuzenberenklauw en de eikenprocessierups. Voor deze ongewenste soorten geldt dat het beheer gericht is op beheersen en bestrijden. Daar waar invasieve soorten de kop op steken, zet de gemeente Winterswijk per locatie een zo effectief mogelijke methode in. De locaties heeft de gemeente in beeld via het projectplan aanpak invasieve exoten.

De manier waarop Winterswijk de aanwezige soorten bestrijdt, vraagt maatwerk. Uitgangspunt is dat bestrijding op een ecologische manier gebeurt. Dat vraagt veel inzet van mensen en materieel. Ecologische bestrijding is soms onvoldoende en de gemeente moeten overgaan tot een andere methode. Landelijk zijn proeven gaande met betrekking tot diverse bestrijdingsvormen. Winterswijk volgt de ontwikkelingen op de voet.

FINANCIËLE ASPECTEN VAN GROENBEHEER

De laatste jaren is groenbeheer aan verandering onderhevig. Naast de normale onderhoudskosten zijn er de laatste jaren andere maatregelen nodig die kostenverhogend werken:

- Met name door klimaatverandering hebben we te maken met verlenging van het groeiseizoen. Dat heeft gevolgen voor het inzetten van mensen en materieel om de beeldkwaliteit het hele seizoen op orde te houden. Tevens neemt te overlast van warmte minnende insecten zoals luizen en eikenprocessierups toe, hierop moeten we in sommige gevallen ingrijpen. Door de onvoorspelbaarheid van het weer, en dan voornamelijk de drogere periodes is meer inzet nodig om zowel nieuwe als bestaande beplanting te laten overleven en is een verschuiving in gebruik van nieuwe beplanting.
- Openbaar groen draagt in belangrijke mate bij aan het verminderen van hittestress, het verhogen van CO2 opname van fijnstof, verminderen en bufferen van water bij wateroverlast en verhogen van vitaliteit van de inwoners.
- Om de biodiversiteit binnen de gemeente te vergroten worden er bij het maaibeheer alternatieven ingezet. Denk hierbij aan bijvoorbeeld andere maaimethodes zoals Sinusmaaien.
- In het beheer passen we ecologische onkruidbestrijding toe. Ten opzichte van de eerdere chemische bestrijding is dit meer arbeidsintensief.

Dit zijn kostenaspecten die moeten worden vertaald in de budgetten voor beheer.



gemeente Winterswijk

Groen stuctuur visie bebouwde kom de radialen verbonden



GROENSTRUCTUURVISIE BEBOUWDE KOM WINTERSWIJK
de radialen verbonden

5. GEBIEDSGERICHTE UITWERKING

5.1 ALGEMEEN

In het voorgaande hoofdstuk is de groenstructuurvisie beschreven aan de hand van de verschillende thema's. De volgende stap is dat er een gebiedsgerichte uitwerking volgt.

Bij de gebiedsgerichte uitwerking is er gebruik gemaakt van verschillende deelgebieden in de kern van Winterswijk. Deze deelgebieden bestaan uit een samensmelting van meerdere wijken in de bebouwde kom en zijn voornamelijk voortgekomen uit de ligging tussen de verschillende historische radialen. Hierbij kan er ook sprake zijn dat een wijk tot twee deelgebieden behoort. Binnen de gevormde deelgebieden is er sprake van de volgende functies: een woonwijk, een bedrijventerrein en het historisch centrum.

Binnen een specifiek deelgebied heerst niet één dezelfde soort groenbehoefte. Per deelgebied verschillen de thema's die een rol van betekenis spelen, waardoor groen op meerdere manieren aan bod komt. Het benutten van groene kansen en het (gebiedsgericht) investeren op de juiste plekken in alle deelgebieden van de kern van Winterswijk is dan ook een grote uitdaging voor de gemeente.

Bij de indeling van de deelgebieden is er gebruik gemaakt van de wijkgegevens (grenzen, nummers en namen) die zijn voortgekomen uit het Groenstructuurplan van 2010. Onderstaand schema laat de inhoudelijke indeling zien van de tien deelgebieden met de bijbehorende functies binnen de kern van Winterswijk. Eveneens zijn deze weergegeven op het kaartbeeld op de volgende pagina.

5.2 DEELGEBIEDEN TOEGELICHT

In deze paragraaf zullen de aangegeven deelgebieden afzonderlijk behandeld worden. Hierbij wordt er een karakteristieke beschrijving van de desbetreffende wijken per deelgebied gegeven. Vervolgens worden voor elk deelgebied afzonderlijk de besproken thema's uiteengezet met het benoemen van specifieke gebiedsgerichte maatregelen die van toepassing zijn. Deze maatregelen hebben op diverse wijze betrekking op de groenstructuur van de kern van Winterswijk en worden ook in beeld gebracht op verschillende kaarten per deelgebied. Als laatste deelgebied komt het historisch centrum aan bod, waarbij de gebiedsgerichte maatregelen in de vorm van verschillende opgaven uiteengezet worden.



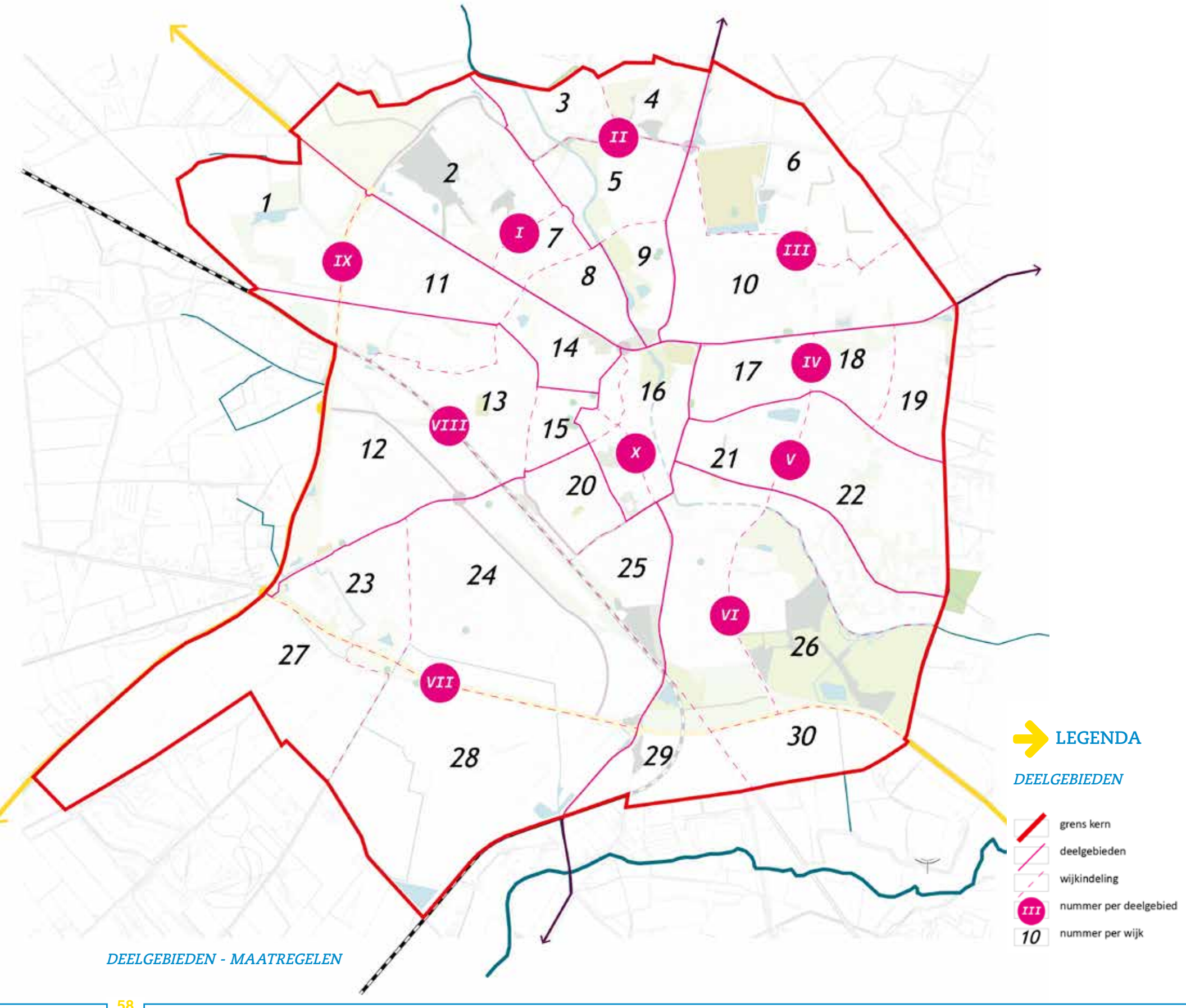

DEELGEBIEDEN - MAATREGELEN

DEELGEBIED WIJKNUMMER EN -NAAM	*FUNCTIE DEELGEBIED BINNEN KERN*
Deelgebied I	
2. De Pas	**Woonwijk**
7. Branderbosch Noord	
8. Branderbosch Zuid	
Deelgebied II	
3. Hoge Wieber Noord	**Woonwijk**
4. Bargerbosch	
5. Hoge Wieber Zuid	
9. De Vrees	
Deelgebied III	
6. De Rikker	**Woonwijk**
10. Oostervoort	
Deelgebied IV	
17. Scholtenenk	**Woonwijk**
18. Hakkelerkamp Noord	
19. Hakkelerkamp Oost	
Deelgebied V	
21. Beuzenes / Helderkamp	**Woonwijk**
22. Pelkwijk / Helderkamp Zuid	
Deelgebied VI	
21. Beuzenes / Helderkamp	**Woonwijk**
26. Eelink	
29. Beernink	
30. Kottenseweg rand kom	
Deelgebied VII	
20. Sleeswijk	**Woonwijk/Bedrijventerrein**
23. Alma / Venemans	
24. Windmolenveld / Vèèneslat Noord	
25. Kreil	
27. Technopark	
28. Vèèneslat Zuid	
Deelgebied VIII	
12. Hazelder	**Woonwijk**
13. Gasthuis	
15. Balinkes	
Deelgebied IX	
1. Schaapskamp	**Woonwijk/Bedrijventerrein**
11. Zuilenes	
14. Peperbus	
Deelgebied X	
16. Batavier	**Historisch centrum**



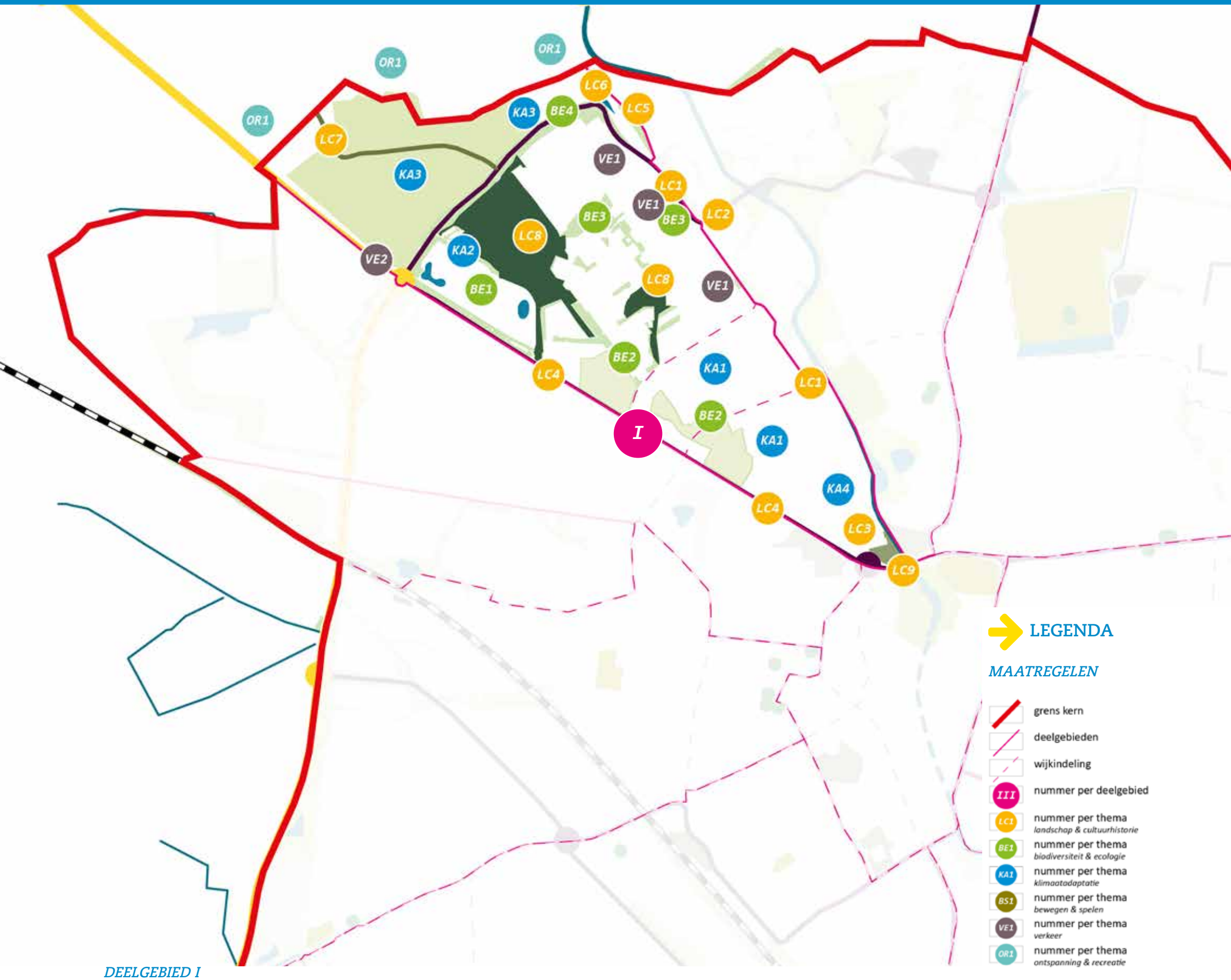

DEELGEBIED I

DEELGEBIED I – DE PAS, BRANDERBOSCH NOORD/ZUID (WOONWIJK)

De Pas

Korte karakteristiek: De wijk De Pas (1970-1980) bestaat geheel uit woonerven en wordt begrensd door de Groenloseweg, Jaspersweg en Ravenhorsterweg. Bepalend voor de groenstructuur van de wijk is het Frerikshof waarvan bos en lanenpatroon deel uitmaken van de wijk. Met het bestaande groen in de woonerven is de verbinding met het Winterswijkse landschap duidelijk voelbaar in de wijk. Andere belangrijke structuren worden gevormd door de laanbomen van de Jaspersweg en de Groenloseweg en het particuliere parkachtige groengebied rondom de zorginstelling in het westen van de wijk. Verder is van betekenis de duidelijk zichtbare groene lob bestaande uit een houtwalstructuur die loopt via het sportpark Jaspers, waardoor zowel in ecologisch als recreatief opzicht een verbinding gelegd wordt tussen het groen van de wijk en het buitengebied.

Branderbosch Noord/Zuid

Korte karakteristiek: De wijk Branderbosch (overwegend 1960/2000) is een kleinere wijk waarvan de Whemerbeek, de Groenloseweg en de Generaal Berenschotweg de begrenzing vormen. De hoeveelheid openbaar groen is beperkt. Samen met de ruime groene kavels ontstaat er echter het beeld van een ruime, groene wijk. Belangrijke groenstructuren in de wijk worden gevormd door de bomen langs de Ravenhorsterweg en de groenvakken langs de Rembrandtstraat.

Hieronder volgen per thema de gebiedsgerichte maatregelen die voor deelgebied I van toepassing zijn. Ook is er een gebiedskaart, waarbij alle maatregelen in beeld zijn gebracht op de specifieke locatie binnen dit deelgebied.

Landschap en cultuurhistorie (LC 1t/m9):

- → Aanvullen boomstructuur radiaal Ravenhorsterweg (van Nispenstraat, rotonde Singelweg);
- → Continuïteit radiaalstructuur benadrukken t.h.v. Schimmelpenningklaan/Bargerpaske en Piersonstraat;
- → Verbijzonderen aanhechting radialen op centrumrondje t.h.v. rotonde;
- → Aanplanten bomen om bomenstructuur bij de radiaal aan te vullen in overmaat in trottoir en tussenruimten trottoir/weg t.h.v. tussen Javastraat en Haitsma Mulierweg, rondom De Harmonie en de Tricotfabriek;
- → Vergroten herkenbaarheid/beleving paden naar het buitengebied Jaspersweg en Ravenhorsterweg (historisch kerkpad) inclusief bestaande groene lob richting Frerikshof;
- → Voortzetten landschapsstructuur buitengebied-kern tussen Ravenhorsterweg en Jaspersweg;
- → Onderzoeken verbinding Jaspersweg met Honesweg;
- → Bij oude cultuurhistorische landschapselementen zoals grote bomenrijen onderzoeken mogelijkheden omvormen bestrating tot natuurlijke half-verharding ten behoeve van de vitaliteit van de bomen;
- → Aandacht voor rotonde Groenloseweg en Singelweg, samenkomen soorten bomen van radialen/rondje centrum.

Biodiversiteit en ecologie (BE 1t/m4):

- → Vergroten biodiversiteit door omvormen grasvlaktes rondom hotel en zorgboerderij;
- → In gesprek met particulieren over eigendommen wat betreft monocultuur groenvlaktes;
- → Onderzoeken mogelijkheden verbinding grote groengebieden Frerikshof en Whemerbeekzone met ‘stepping stones’ (inheemse beplanting, van struiken tot drachtbomen);
- → Ecologisch bermbeheer en aanvullen (variatie) bomen bij Jaspersweg.

Klimaatadaptatie (KA 1t/m4):

- → Bij herinrichting Schildersbuurt onderzoeken mogelijkheden klimaatadaptieve inrichting;
- → Onderzoeken minder verstening rondom Frerikshof;
- → Onderzoeken vergroenen sportpark Jaspers voor tegengaan hittestress;
- → Onderzoeken vergroenen Branderbosch-Zuid (toevoegen bomen).



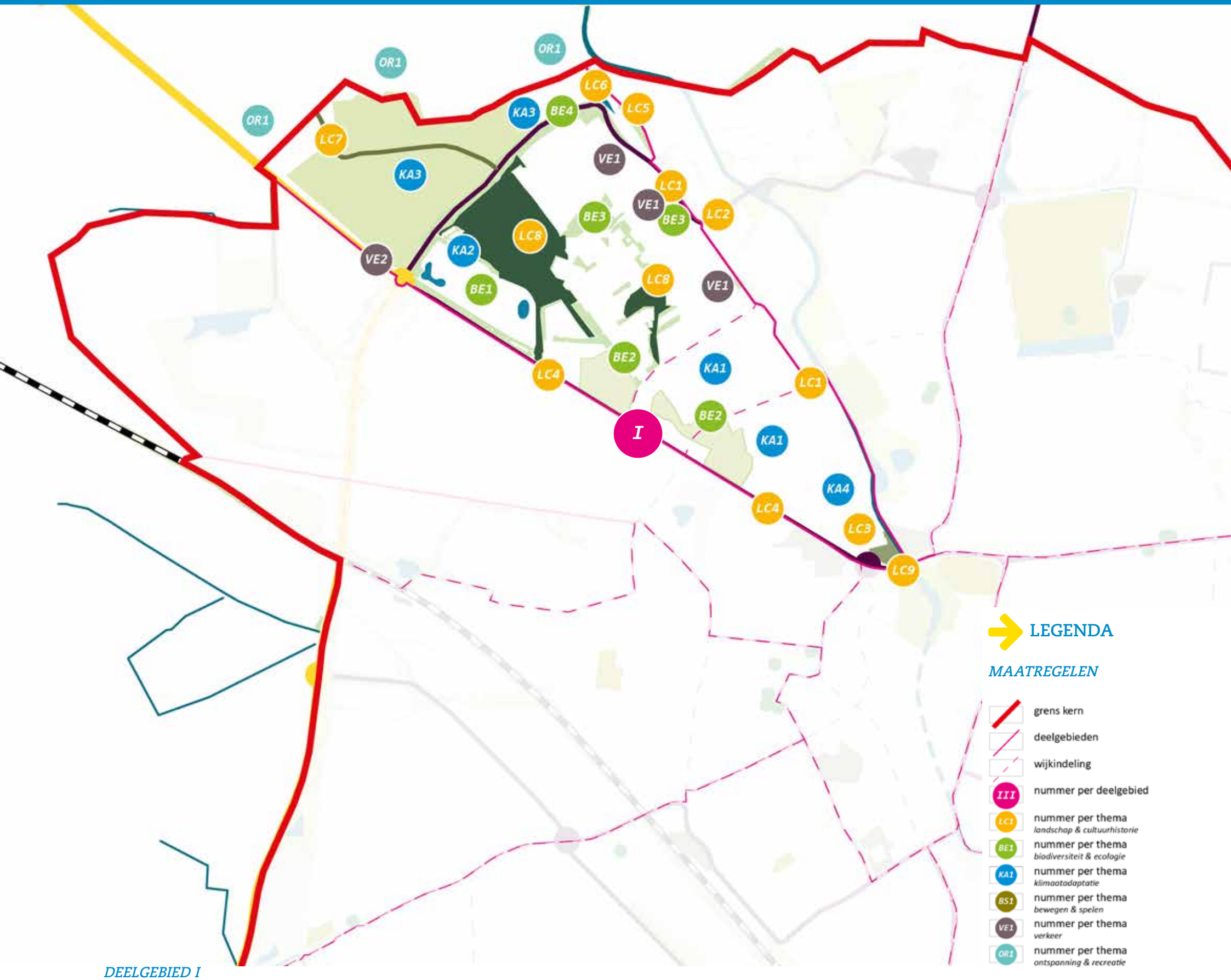

DEELGEBIED I





Verkeer (VE 1t/m2):

- ➔ Entrees van buurten herkenbaar maken d.m.v. signaalbomen;
- ➔ Aandacht voor rotonde Groenloseweg en Rondweg West/Jaspersweg bij snijpunt radiaal/rondweg.

Ontspanning en recreatie (OR 1):

- ➔ Ruimte voor particuliere initiatieven ten noorden van sportpark Jaspers in landschapszone.





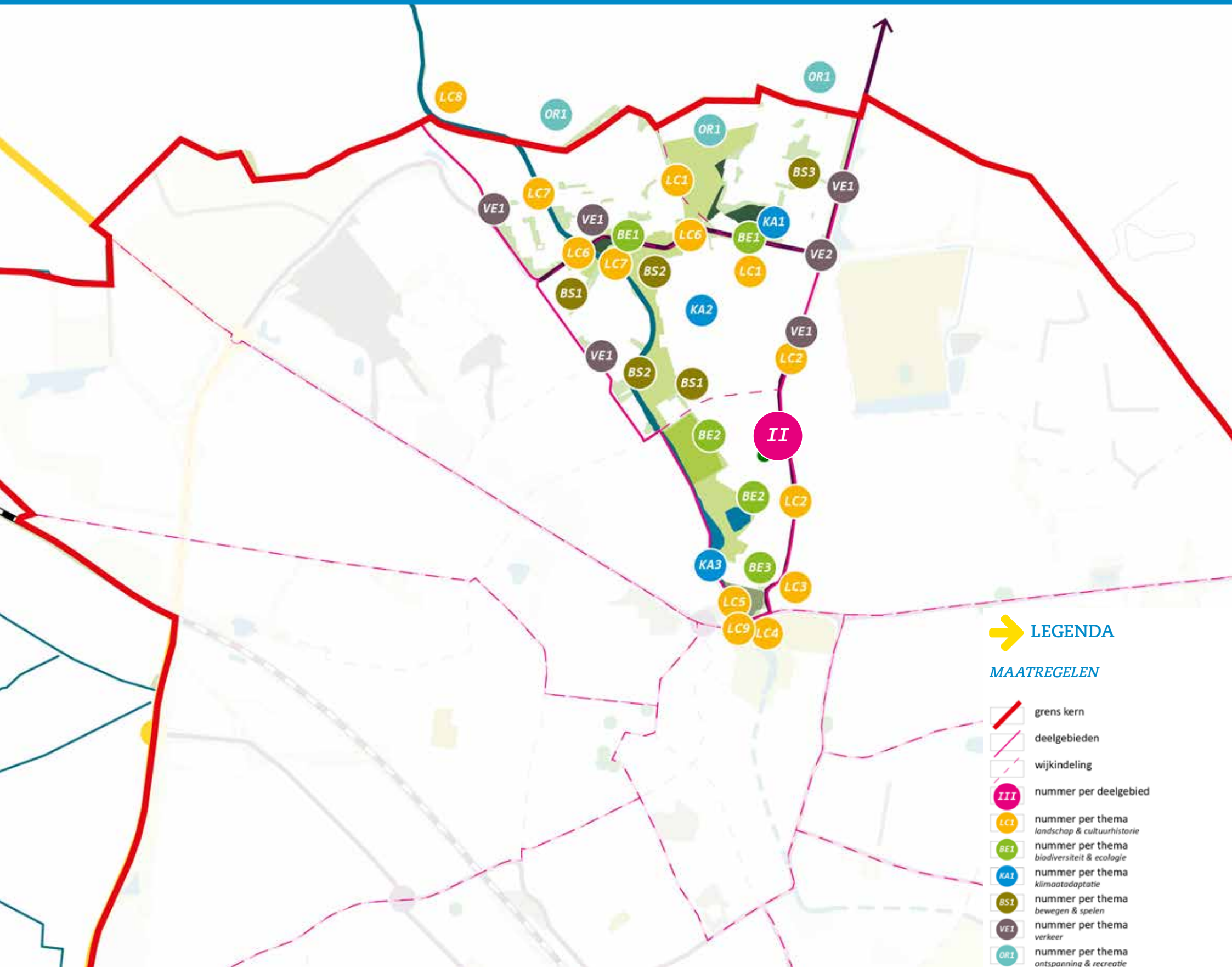

DEELGEBIED II

DEELGEBIED II – HOGE WIEBER NOORD, BARGERBOSCH, HOGE WIEBER ZUID, DE VREES (WOONWIJK)

Hoge Wieber Noord

Korte karakteristiek: De wijk Hoge Wieber noord (1980-1990) bestaat voornamelijk uit woonerven en kent hierdoor een kleinschalig en een naar binnen gekeerd karakter. Kenmerkend in dit verband is dat de wijk voor een groot deel direct grenst aan het buitengebied zonder dat dit direct beleefbaar is. Ook de Whemerbeek, die door de wijk stroomt, is maar op weinig plekken in de wijk zichtbaar. Naast de Whemerbeek bevinden de belangrijke groene structuren zich met name aan de randen van de wijk: de Ravenhorsterweg en de Schimmelpenningcklaan. Het groen in de wijk zelf bestaat hoofdzakelijk uit kleine groenvakken afgewisseld met enkele grotere groengebieden die ingericht zijn ten behoeve van spelen.

Bargerbosch

Korte karakteristiek: De wijk Bargerbosch (1970) bestaat geheel uit geschakelde en rijtjeswoningen langs korte straten uitmondend in hofjes. De wijk wordt aan de oost- en zuidzijde begrensd door respectievelijk de Waliënsestraat en de Schimmelpenningcklaan. De andere zijden grenzen rechtstreeks aan het buitengebied, dat via enkele kleine verbindingen direct vanuit de wijk te bereiken is. Meest bepalend voor het groenbeeld in de wijk is de oude bosstructuur die voor een landschappelijke sfeer zorgt. Andere belangrijke groene structuren worden gevormd door de groene oostrand, de laanbeplanting langs de Waliënsestraat en het aanwezige buurtgroen tussen particulier terrein en de infrastructuur.

Hoge Wieber Zuid

Korte karakteristiek: De wijk Hoge Wieber zuid (1980) wordt omsloten door de Schimmelpenningcklaan, de Waliënsestraat, Burgemeester van Nispenstraat en de Ravenhorsterweg. De Whemerbeek met de brede groenzone vormt de belangrijkste groenstructuur in de wijk. Deze groenzone draagt een landschappelijke sfeer en functioneert tevens als wijkpark.

De inrichting en opzet van de wijk is redelijk naar binnen gekeerd, waardoor er weinig ruimte gelaten wordt voor zicht vanuit de wijk naar de Whemerbeek met het aangrenzende groen. De Ravenhorsterweg, Waliënsestraat en Beusinkstraat maken deel uit van de radiaalstructuur van Winterswijk. De groenstructuur is op deze radialen niet in evenwicht, waardoor er niet altijd een groen aanzicht is.

De Vrees

Korte karakteristiek: De wijk de Vrees (1930) is een kleine vooroorlogse arbeiderswijk aangevuld met kleinschalige woningbouw uit de jaren ’80 van de vorige eeuw. De wijk wordt ingesloten door de Burgemeester van Nispenstraat, de Waliënsestraat en de Whemerbeek. Binnen dit gebied vallen grote groengebieden als de groenzone van de Whemerbeek en het Willinkplantsoen. Mogelijke bebouwing van het particuliere weiland aan de zijde van de Burgemeester van Nispenstraat zou kunnen zorgen dat de groene zone langs de Whemerbeek meer onder druk komt te staan.

Hieronder volgen per thema de gebiedsgerichte maatregelen die voor deelgebied II van toepassing zijn. Ook is er een gebiedskaart, waarbij alle maatregelen in beeld zijn gebracht op de specifieke locatie binnen dit deelgebied.

Landschap en cultuurhistorie (LC 1t/m9):

- ➔ Verbinden van Nieuw Beusinkweg en Beusinkweg met herinrichting van Schimmelpenningcklaan;
- ➔ Aanvullen radiaalstructuur Waliënsestraat in overmaat trottoir tussen Burgemeester van Nispenstraat/Thorbeckestraat en P.J. Troelstrastaat (plantvakken/bomen);
- ➔ Aanzet radiaalstructuur met bomen op particulier terrein tegenover Lange Brug in overleg met eigenaar;
- ➔ Aandacht voor kruispunt Waliënsestraat en Singelweg, samenkomen soorten bomen van radialen/rondje centrum;
- ➔ Vergroten zichtbaarheid/herkenbaarheid Whemerbeek bij kruising Singelweg;
- ➔ Vergroten zichtbaarheid/herkenbaarheid Whemerbeek en radialen rondom Schimmelpenningcklaan om water beleefbaar en toegankelijk te maken (meer ruimte voor drachtbomen door laanstructuur);
- ➔ De route langs de Whemerbeek meer leesbaar maken met aandacht voor cultuurhistorische objecten (zoals de BH-bult);
- ➔ Benutten onderhoudspad langs Whemerbeek voor verbinding tussen buitengebied-kern;
- ➔ Aandacht voor herkenbaarheid van het rondje historisch centrum bij park Lange Brug.

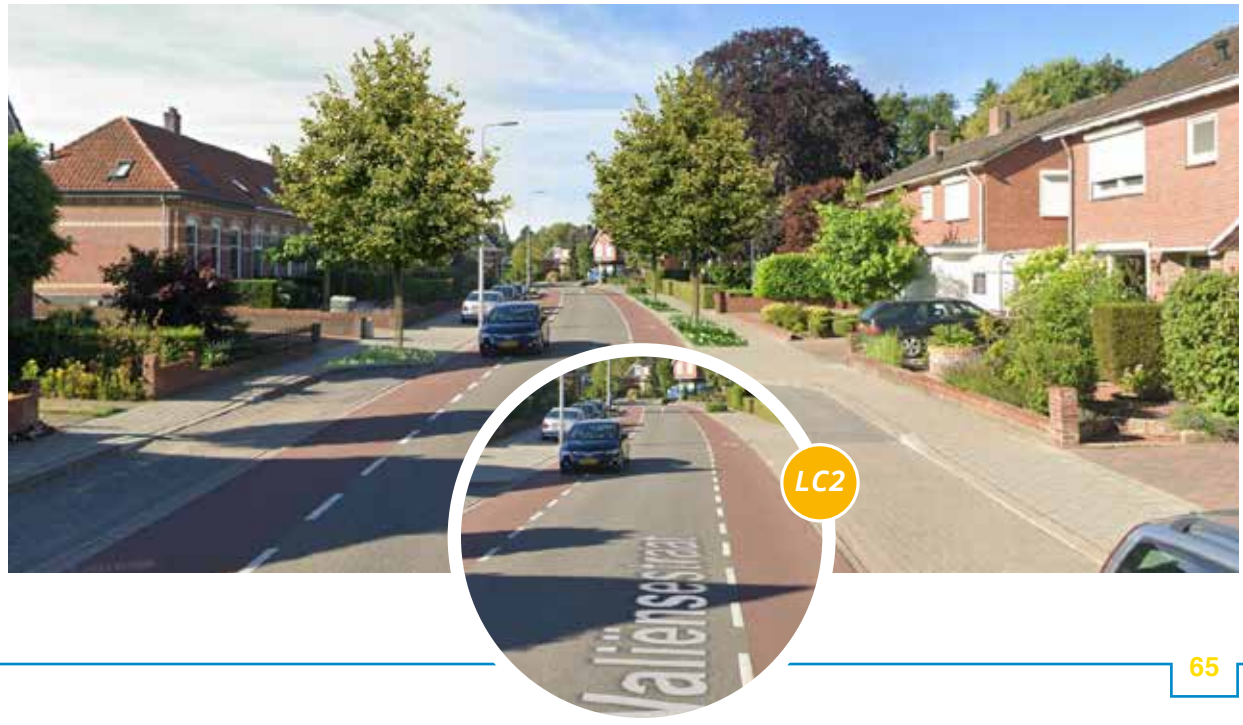

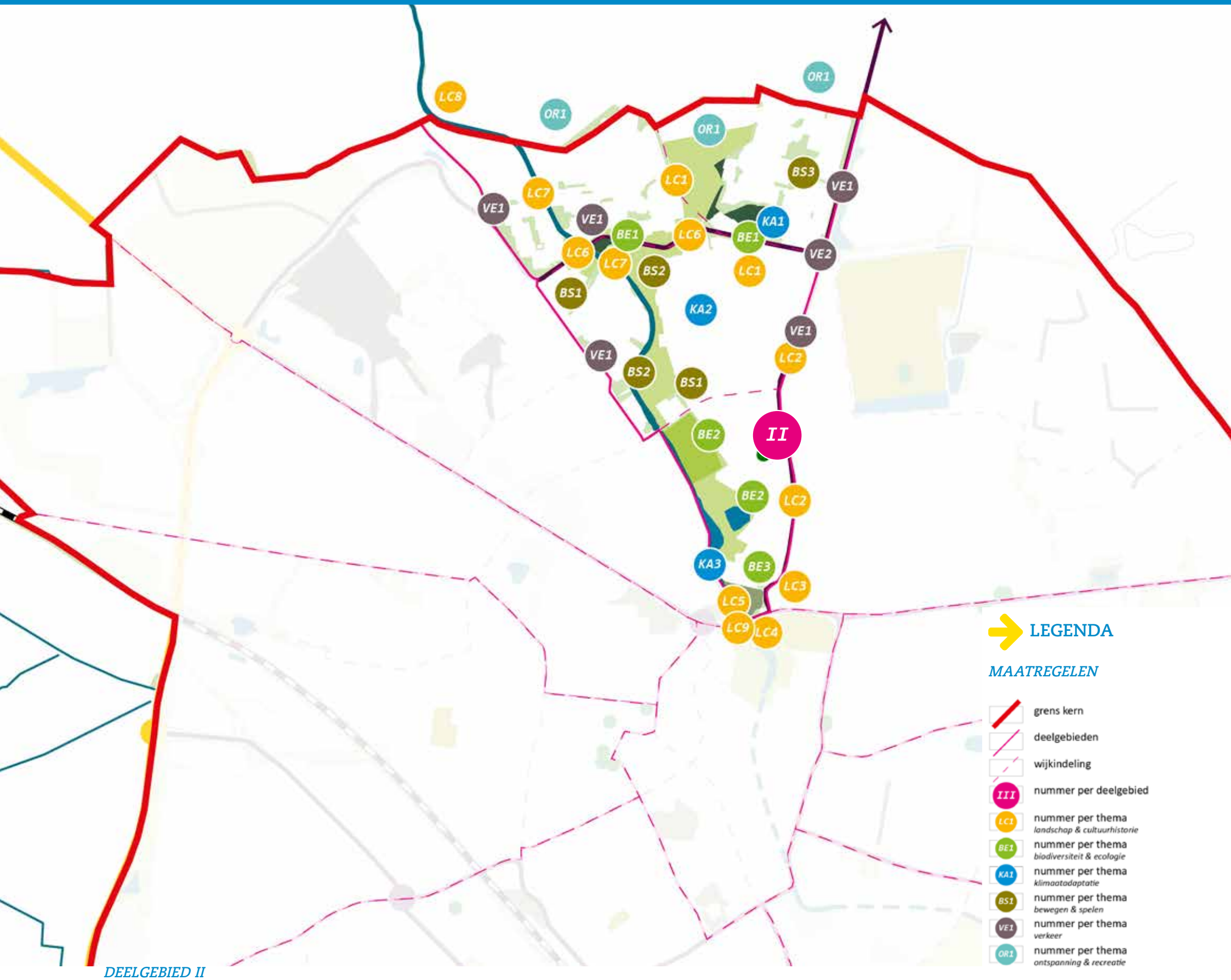

DEELGEBIED II

Biodiversiteit en ecologie (BE 1t/m3):

- → Vergroten biodiversiteit omgeving Schimmelpenningcklaan (van OBS Bargerpaske tot aan rotonde Waliënsestraat) inclusief ecologisch bermbeheer;
- → Vergroting biodiversiteit en versterken ecologische waarde door omvormen grote grasvlaktes rondom Berkhof en nabij Roenhorststraat/ Burgemeester van Nispenstraat;
- → Aandacht voor meer biodiversiteit bij park Lange Brug.

Klimaatadaptatie (KA 1t/m3):

- → Aandacht voor herinrichting Schimmelpenningcklaan voor tegengaan wateroverlast (bermen t.h.v. Bargerbosch gebruiken voor wateropvang);
- → Onderzoeken vergroenen wijk Hoge Wieber Zuid voor tegengaan hittestress;
- → Waterdoorlatende bestrating toepassen en aanplanten bomen parkeerplaats t.h.v. park Lange Brug.

Bewegen en spelen (BS 1t/m3):

- → Vergroenen van schoolpleinen van basisscholen Bargerpaske en Koningin Wilhelminaschool;
- → Onderzoeken naar natuurlijk spelen in combinatie met groen en water in Whemerbeekzone;
- → Aandacht voor bespeelbaarheid en toegankelijkheid binnenterreinen met invulling van piketsportveldjes (bijvoorbeeld Bargerkempke).

Verkeer (VE 1t/m2):

- → Entrees van buurten herkenbaar maken d.m.v. signaalbomen;
- → Aandacht voor rotonde Waliënsestraat en Schimmelpenningcklaan/P.J. Oudlaan bij snijpunt radiaal/rondweg.

Ontspanning en recreatie (OR 1):

- → Ruimte voor particuliere initiatieven ten noorden van volkstuinterrein Nieuw Beusinkweg/ Steggemansweg in landschapszone.







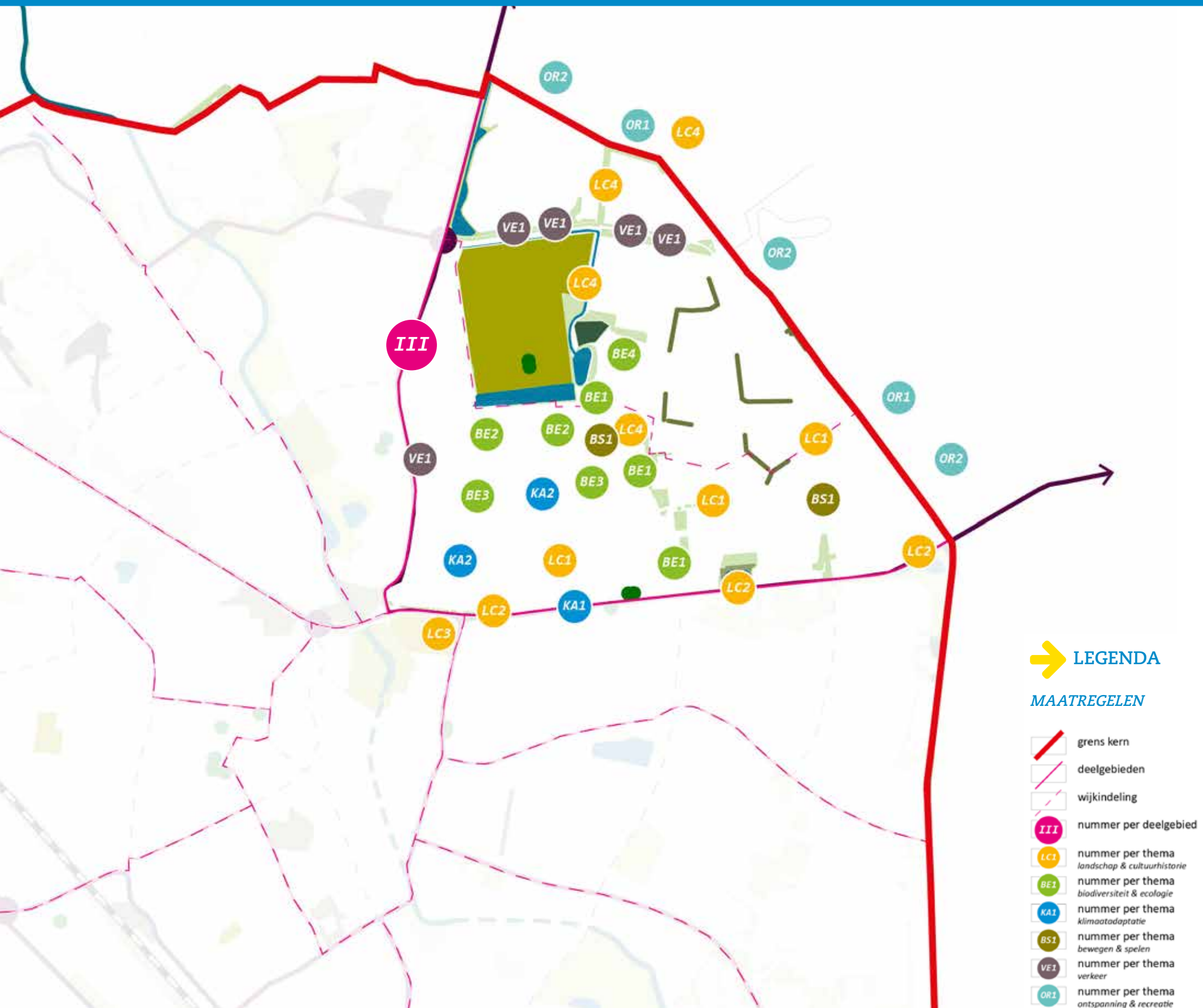

DEELGEBIED III

DEELGEBIED III – DE RIKKER, OOSTERVOORT (WOONWIJK)

De Rikker

Korte karakteristiek: De Rikker (1990-2010) is de meest recente grote stedenbouwkundige uitbreiding van Winterswijk. Fase I is ontwikkeld met een eigenzinnige cirkelvormige opzet, waardoor de wijk zeer sterk naar binnen gericht is en feitelijk geen relatie heeft met de landschappelijke ontstaansgeschiedenis. Fase II en III kennen een opzet, waarbij oorspronkelijke landschapselementen (houtwalstructuren) opgenomen zijn en diverse zichtlijnen en fysieke doorsteken naar het buitengebied aanwezig zijn. Fase IV, V en VI hebben als uitgangspunt het bestaande landschap inclusief structuren genomen voor de duurzame ruimtelijke ontwikkeling zodat sprake is van een groen dooraderde wijk in een landschappelijke setting. Verder vormen de groenzones langs de Waliënsestraat, P.J. Oudlaan en de Jachthuisweg belangrijke groene structuren.

Oostervoort

Korte karakteristiek: De wijk Oostervoort (1960/1990 en deels vooroorlogs) is één van de grotere wijken in Winterswijk en strekt zich parallel aan de Vredenseweg uit, waarbij de noordelijke grens gevormd wordt door de nieuwbouwwijk de Rikker en aan de westzijde de Waliënsestraat de grens vormt. De algemene begraafplaats en groenzone met retentievijver ten zuiden ervan vormen de belangrijkste groengebieden die deel uitmaken van de hoofdgroenstructuur. In de huidige situatie vormt het uitgestrekte groen langs de Joost van de Vondelstraat de belangrijkste groenstructuur. Verspreid door de wijk liggen enkele groenlocaties zoals het parkje Elisabethgaarde inclusief retentievijver.

Hieronder volgen per thema de gebiedsgerichte maatregelen die voor deelgebied III van toepassing zijn. Ook is er een gebiedskaart, waarbij alle maatregelen in beeld zijn gebracht op de specifieke locatie binnen dit deelgebied.

Landschap en cultuurhistorie (LC 1t/m4):

- → Doortrekken beeld radiaalstructuur Kobstederstraat met beplanting (groenvakken bestaand uit lage struiken met bomen);
- → Groene ruimtes aan de Vredenseweg benutten met gefragmenteerde laanbeplanting om radiaalstructuur zichtbaar te maken;
- → Aandacht voor kruispunt Vredenseweg en Singelweg, samenkomen soorten bomen van radialen/rondje centrum;
- → Herkenbaarheid padenstructuur verbinding buitengebied via Joost van de Vondelstraat en Merwedestraat richting Veldersweg.

Biodiversiteit en ecologie (BE 1t/m4):

- → Onderzoeken mogelijkheden verbinding grote groengebieden begraafplaats/P.J. Oudlaan, Joost van den Vondelstraat en B.H. Heldtstraat met ‘stepping stones’ (inheemse beplanting, van struiken tot drachtbomen);
- → Vergroten biodiversiteit omgeving Joost van den Vondelstraat met groot groengebied inclusief ecologisch bermbeheer;
- → Overhoeken monotone grasvlakten in Oostervoort omvormen tot bloemrijke of kruidenrijke velden;
- → Monotone grasvlakten ten zuiden van het AZC-terrein (Amerstraat, M. Vasalisstraat) omvormen tot bloemrijke of kruidenrijke velden.





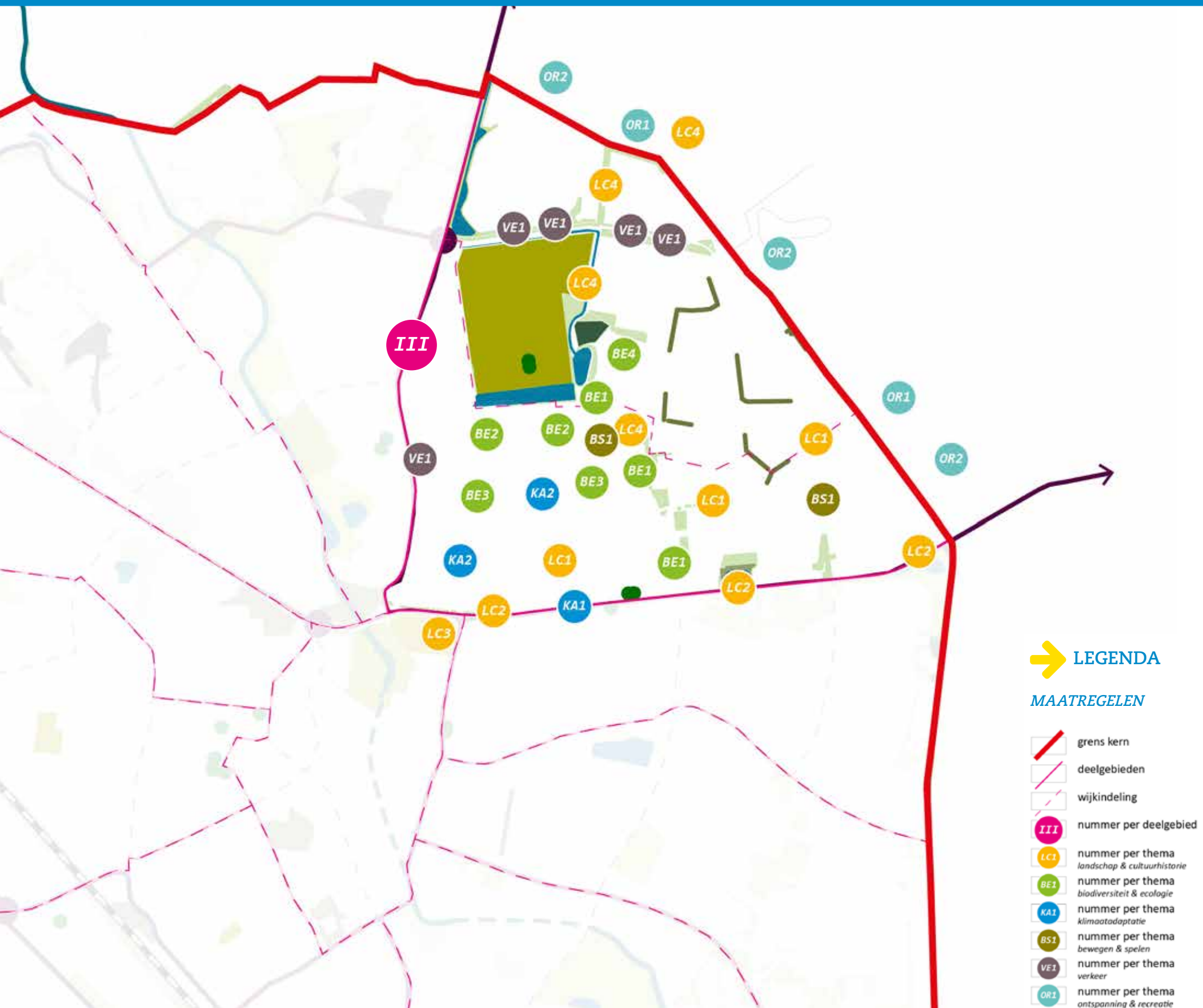

DEELGEBIED III

Klimaatadaptatie (KA 1t/m2):

- ➔ Onderzoeken mogelijkheden verticale wadi Vredenseweg tussen Scholtenenk en Plataanlaan;
- ➔ Onderzoeken vergroenen wijk Oostervoort voor tegengaan hittestress.

Bewegen en spelen (BS 1):

- ➔ Aandacht voor bespeelbaarheid en toegankelijkheid binnenterreinen met invulling van piketsportveldjes (bijvoorbeeld t.h.v. Joost van den Vondelstraat en Homansbos).

Verkeer (VE 1):

- ➔ Entrees van buurten herkenbaar maken d.m.v. signaalbomen.

Ontspanning en recreatie (OR 1t/m2):

- ➔ Overgang kern-landschap robuust aanplanten voor landschappelijke betekenis (t.h.v. het buitengebied tussen Waliënsestraat tot Vredenseweg);
- ➔ Verbinding tussen kern en buitengebied via padenstructuur.







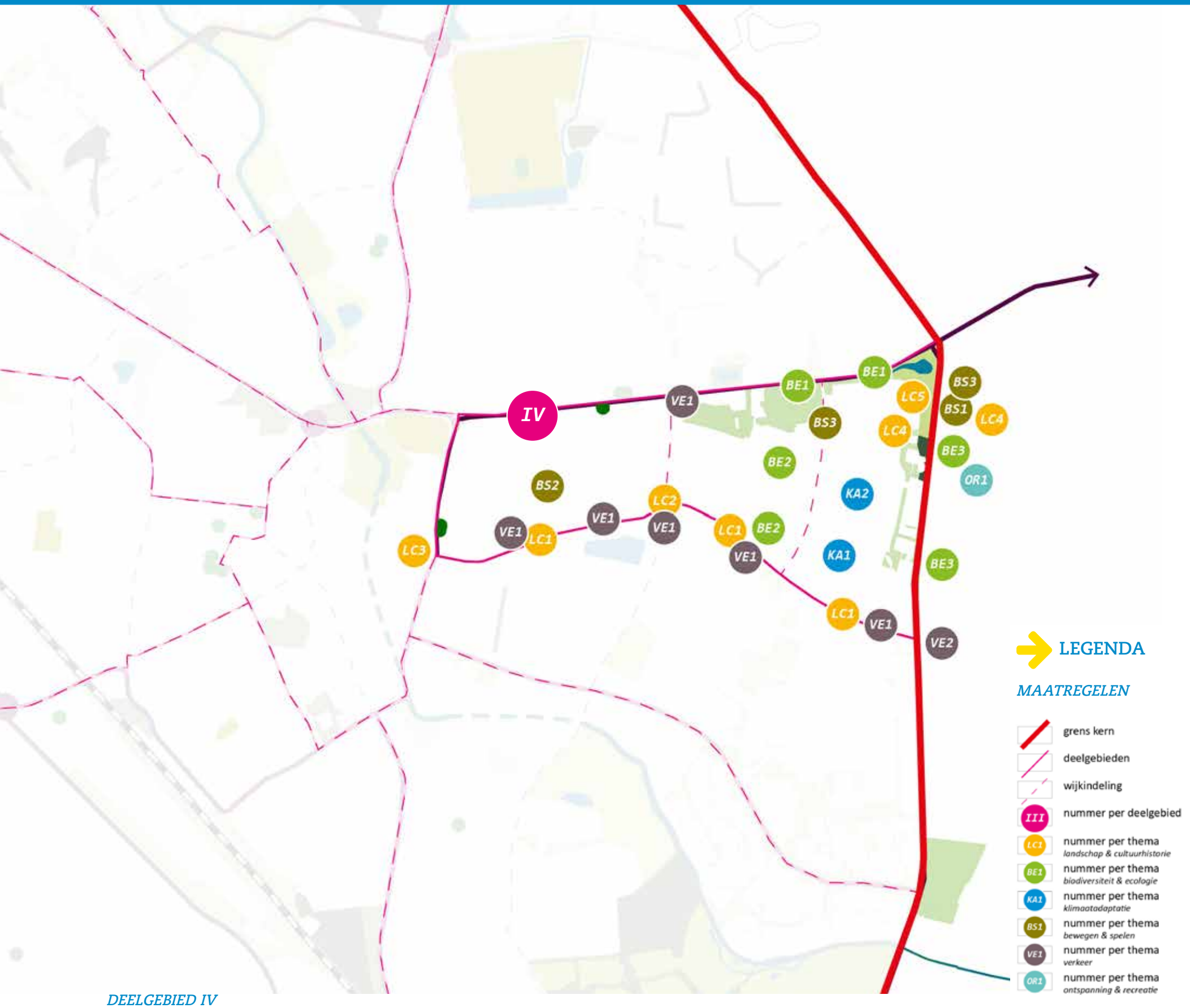

DEELGEBIED IV

DEELGEBIED IV – SCHOLTENENK, HAKKELERKAMP NOORD/OOST (WOONWIJK)

Scholtenenk

Korte karakteristiek: De wijk Scholtenenk (1930-1950) wordt omsloten door de Vredenseweg, Kastanjelaan, Verlengde Ratumsestraat en Vredensestraat. De belangrijkste groenstructuren in de wijk worden gevormd door de wegbegeleidende beplanting langs meerdere straten. Daarnaast bevinden zich aan de randen van de wijk enkele verspreide bomen. In het westelijke en oostelijke deel van de wijk bevindt zich nauwelijks openbaar groen. Wel zijn hier twee grotere particuliere groengebieden aanwezig, die gezien het groenarme karakter van de omgeving van enige betekenis zijn voor het groenaanzicht in de wijk.

Hakkelerkamp Noord/Oost

Korte karakteristiek: De wijk Hakkelerkamp (1950-1970) wordt begrensd door de Vredenseweg, Bataafseweg, Kloetenseweg en Kastanjelaan. Het openbaar groen is geconcentreerd aan de oostrand bestaande uit een bosje, speelveld en retentievijver. In het noordelijke deel van de wijk is er een overwegend groen karakter met een parkachtige sfeer. In het zuidelijke deel overheerst de bebouwing. De oostelijke groenzone vormt samen met de laanbeplanting van de Bataafseweg een dichte, aaneengesloten en robuuste groene rand met het buitengebied. Door de stedenbouwkundige opzet is de wijk op matige wijze verbonden met het landschap en is er slechts sprake van een enkele doorsteek die verder geen aansluiting biedt op het achterliggende landschap. Enkele doorzichten aan de oostzijde van de wijk naar het buitengebied bieden een fraai beeld over het buitengebied.

Hieronder volgen per thema de gebiedsgerichte maatregelen die voor deelgebied IV van toepassing zijn. Ook is er een gebiedskaart, waarbij alle maatregelen in beeld zijn gebracht op de specifieke locatie binnen dit deelgebied.

Landschap en cultuurhistorie (LC 1t/m5):

- ➔ Aanvullen radiaalstructuur Kloetenseweg in overmaat trottoir (plantvakken/bomen) en Verlengde Ratumseweg met aanleg van haagstructuur;
- ➔ Doorgaande structuur Kloetenseweg aanzetten t.h.v. de Kastanjelaan;
- ➔ Aandacht voor kruispunt Verlengde Ratumsestraat en Singelweg, samenkomen soorten bomen van radialen/rondje centrum;
- ➔ Herkenbaarheid verbinding buitengebied vergroten bij Achterweg aansluiting Abeelstraat;
- ➔ Voortzetten landschapsstructuur buitengebied-kern bij grasvlakte tussen Achterweg en Abeelstraat.

Biodiversiteit en ecologie (BE 1t/m3):

- ➔ Omvormen grote monotone grasvlaktes t.h.v. basisschool De Vlier;
- ➔ Onderzoeken mogelijkheden verbinding grote groengebieden omgeving De Vlier en Olmenstraat door toevoegen van ‘stepping stones’ (plantvakken met drachtbomen);
- ➔ Continueren van ecologisch bermbeheer langs Bataafseweg.

Klimaatadaptatie (KA 1t/m2):

- ➔ Waterdoorlatende verharding toepassen bij herontwikkeling parkeerplaatsen (zoals bijvoorbeeld in de Pijnboomstraat);
- ➔ Onderzoeken vergroenen straten Hakkelerkamp Oost voor tegengaan hittestress.



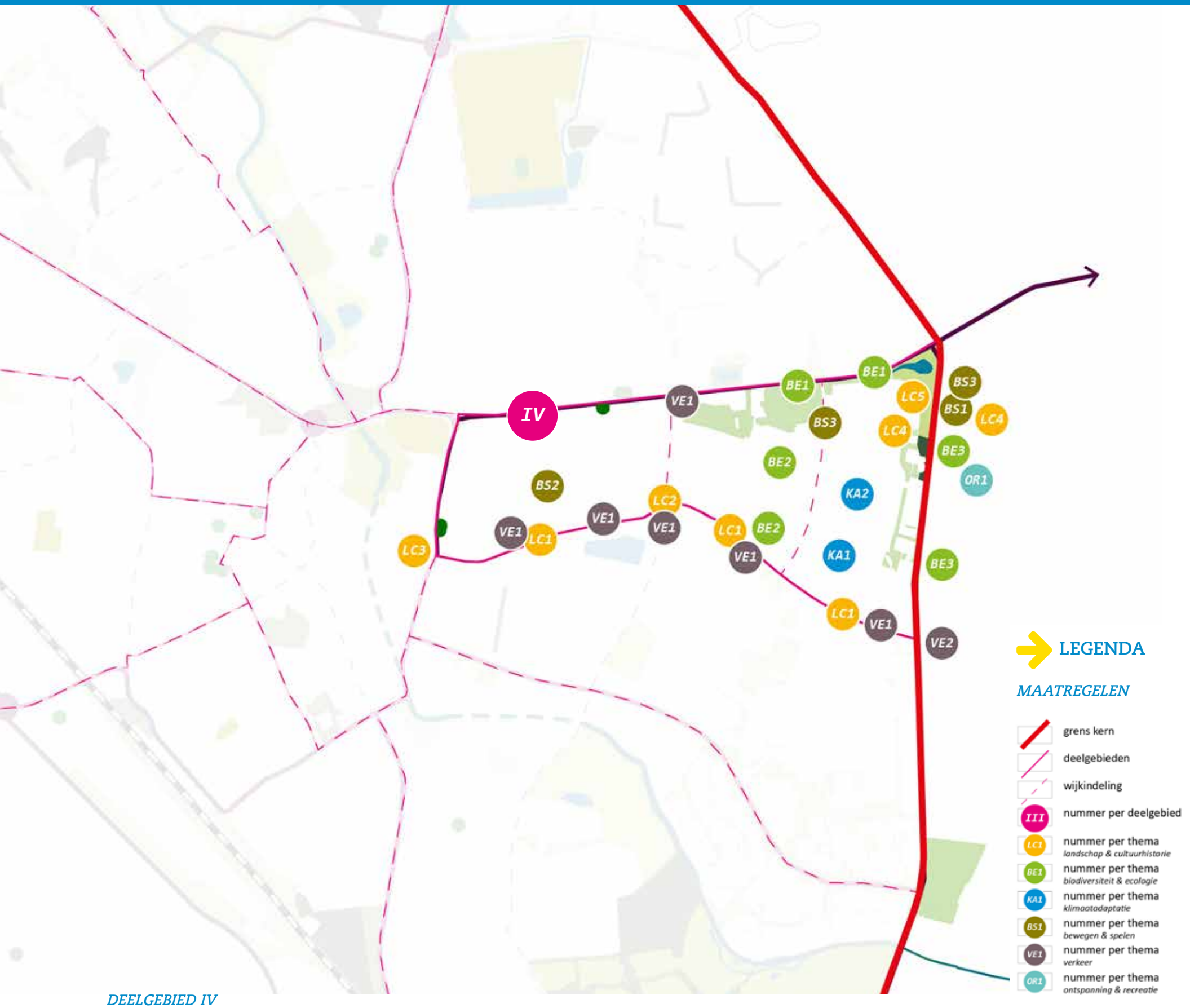

DEELGEBIED IV







Bewegen en spelen (BS 1t/m3):

- ➔ Trapveld aan tussen Bataafseweg en Abeelstraat omvormen tot ‘ravottenbos’;
- ➔ Stenige speelplekken meer vergroenen (bijvoorbeeld Lindenstraat);
- ➔ Omvormen bestaande speelplekken tot natuurlijk spelen op langer termijn.

Verkeer (VE 1t/m2):

- ➔ Entrees van buurten herkenbaar maken d.m.v. signaalbomen;
- ➔ Aandacht voor rotonde Kloetenseweg/ Bataafseweg bij snijpunt radiaal/rondweg.

Ontspanning en recreatie (OR 1):

- ➔ Ontwikkelen van doorzichten t.h.v. hele Abeelstraat richting het kleinschalige landschap van het buitengebied in Winterswijk.

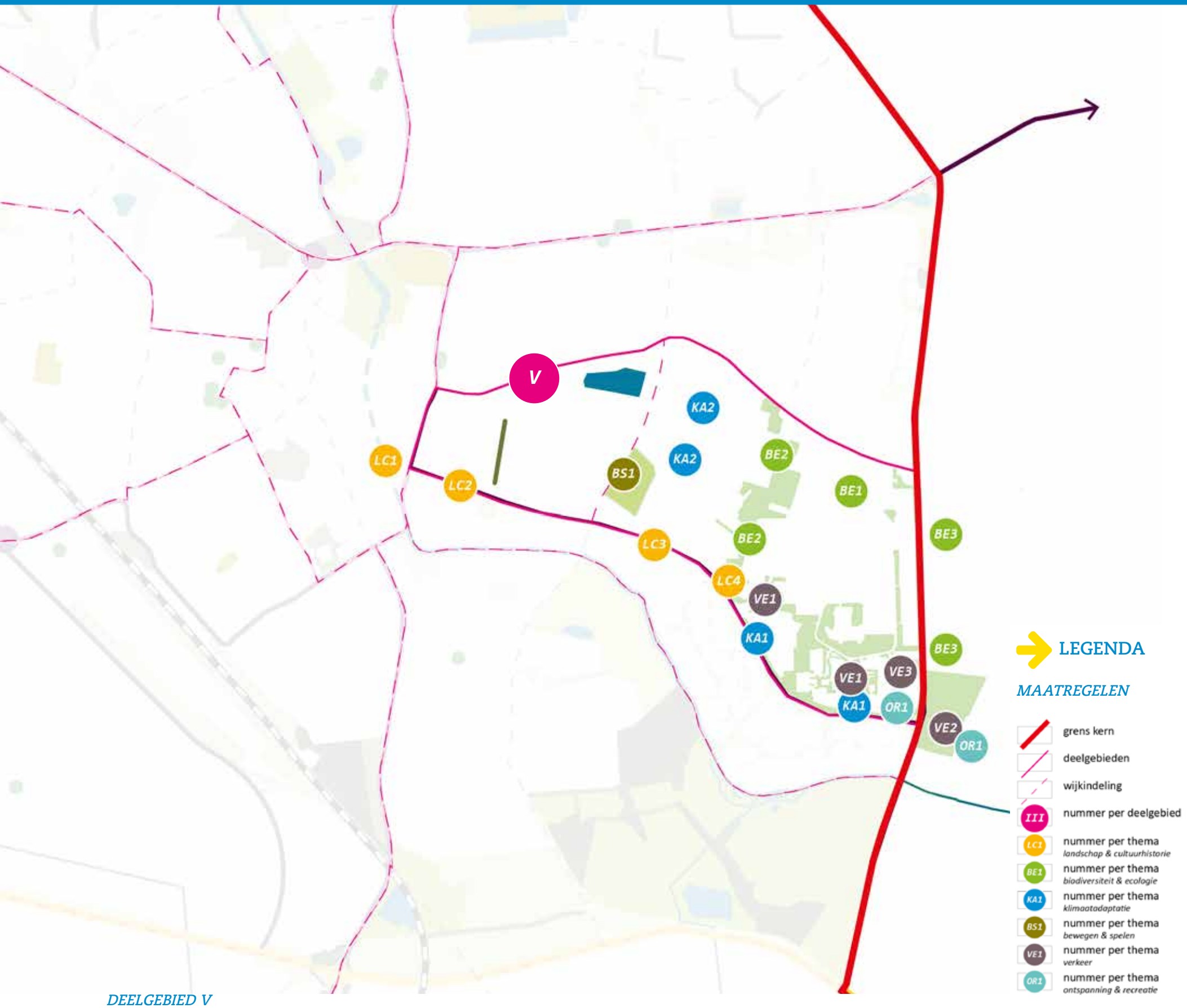

DEELGEBIED V

DEELGEBIED V – BEUZENES / HELDERKAMP (NOORD), PELKWIJK / HELDERKAMP ZUID (WOONWIJK)

Beuzenes / Helderkamp (Noord)

Korte karakteristiek: De wijk Beuzenes-Helderkamp (1930-1950-1990) bestaat uit sterk verschillende buurten uit verschillende bouwperioden en is hierdoor niet als een stedenbouwkundige eenheid te beschouwen. In ruimtelijk opzicht is de wijk in drieën te verdelen. Het noordelijke deel wordt gevormd door de groenarme vooroorlogse arbeiderswijk Beuzenes. Bijzonder is hier de door bebouwing omsloten landschappelijke weide die sinds 2010 vergraven is tot een retentievijver. Verspreid door de wijk zijn diverse markante bomen aan te treffen in particuliere tuinen die voor een groener aanzicht van de wijk zorgen.

Pelkwijk / Helderkamp Zuid

Korte karakteristiek: Pelkwijk (1950-1970) is een grote woonwijk die begrensd wordt door de Bataafseweg, Whemerbeek, Kastanjelaan en Kloetenseweg. Het grootste deel van de wijk is in de jaren ’70 gerealiseerd en kent een ruime groene opzet. De buurt ten westen van de Hakkelerkampstraat dateert van 1950 en vormt feitelijk een stedenbouwkundig geheel met de noordelijk gelegen wijk Hakkelerkamp. Dit deel van de wijk bevat nauwelijks openbaar groen. De belangrijkste groenstructuur in de wijk wordt gevormd door de centraal gelegen groenzone met een parkachtig karakter die van noord naar zuid loopt met een aftakking in oostelijke richting. Andere belangrijke groenstructuren in de wijk worden gevormd door de Laan van Hilbelink en de Kloetenseweg. Van bijzondere waarde is dat de wijk in het oosten aan het buitengebied grenst en in het zuiden aan de Whemerbeekzone.

Hieronder volgen per thema de gebiedsgerichte maatregelen die voor deelgebied V van toepassing zijn. Ook is er een gebiedskaart, waarbij alle maatregelen in beeld zijn gebracht op de specifieke locatie binnen dit deelgebied.



Landschap en cultuurhistorie (LC 1t/m4):

- ➔ Aandacht voor kruispunt Laan van Hilbelink en Zonnebrink, samenkomen soorten bomen van radialen/rondje centrum;
- ➔ Aanplant van plantvakken/bomen voor versterken radiaalstructuur Laan van Hilbelink tussen Zonnebrink en Morsestraat in samenspraak met eigendommen van particulieren;
- ➔ Aanplanten van de ‘voortuinboom’ op de radiaal Laan van Hilbelink tussen Eelinkstraat en Ligusterlaan;
- ➔ Het doorzetten van de nieuwe bomenrij op de radiaal Laan van Hilbelink komend vanaf de Bataafseweg tussen de Hortensialaan en Hakkelerkampweg.

Biodiversiteit en ecologie (BE 1t/m3):

- ➔ Omvormen grote monotone grasvlaktes t.h.v. Jasmijnlaan/Forsythialaan;
- ➔ Onderzoeken mogelijkheden verbinding grote groengebieden in omgeving van openbare voorzieningen inclusief de oude landschapsstructuur tussen Hakkelerkampstraat en Hortensialaan door toevoegen van ‘stepping stones’ (plantvakken met drachtbomen);
- ➔ Continueren van ecologisch bermbeheer langs Bataafseweg.

Klimaatadaptatie (KA 1t/m2):

- ➔ Vergroten waterbergingscapaciteit in bermen Laan van Hilbelink t.h.v. Hortensialaan tot Bataafseweg;
- ➔ Waterdoorlatende verharding toepassen bij herontwikkeling parkeerplaatsen (zoals bijvoorbeeld in de Esdoornstraat).

Bewegen en spelen (BS 1):

- ➔ Onderzoeken van mogelijkheden voor natuurlijk spelen op speelterrein van speeltuin Hakkelerkamp.

Verkeer (VE 1t/m3):

- ➔ Entrees van buurten herkenbaar maken d.m.v. signaalbomen;
- ➔ Aandacht voor kruispunt Laan van Hilbelink/ Bataafseweg bij snijpunt radiaal/rondweg;
- ➔ Aanplanten van inheemse heesters aan westzijde Bataafseweg t.h.v. het klimbos.

Ontspanning en recreatie (OR 1):

- ➔ Verbinden van zandpad Bataafseweg met Laan van Hilbelink door landschapsbeleving door te zetten.

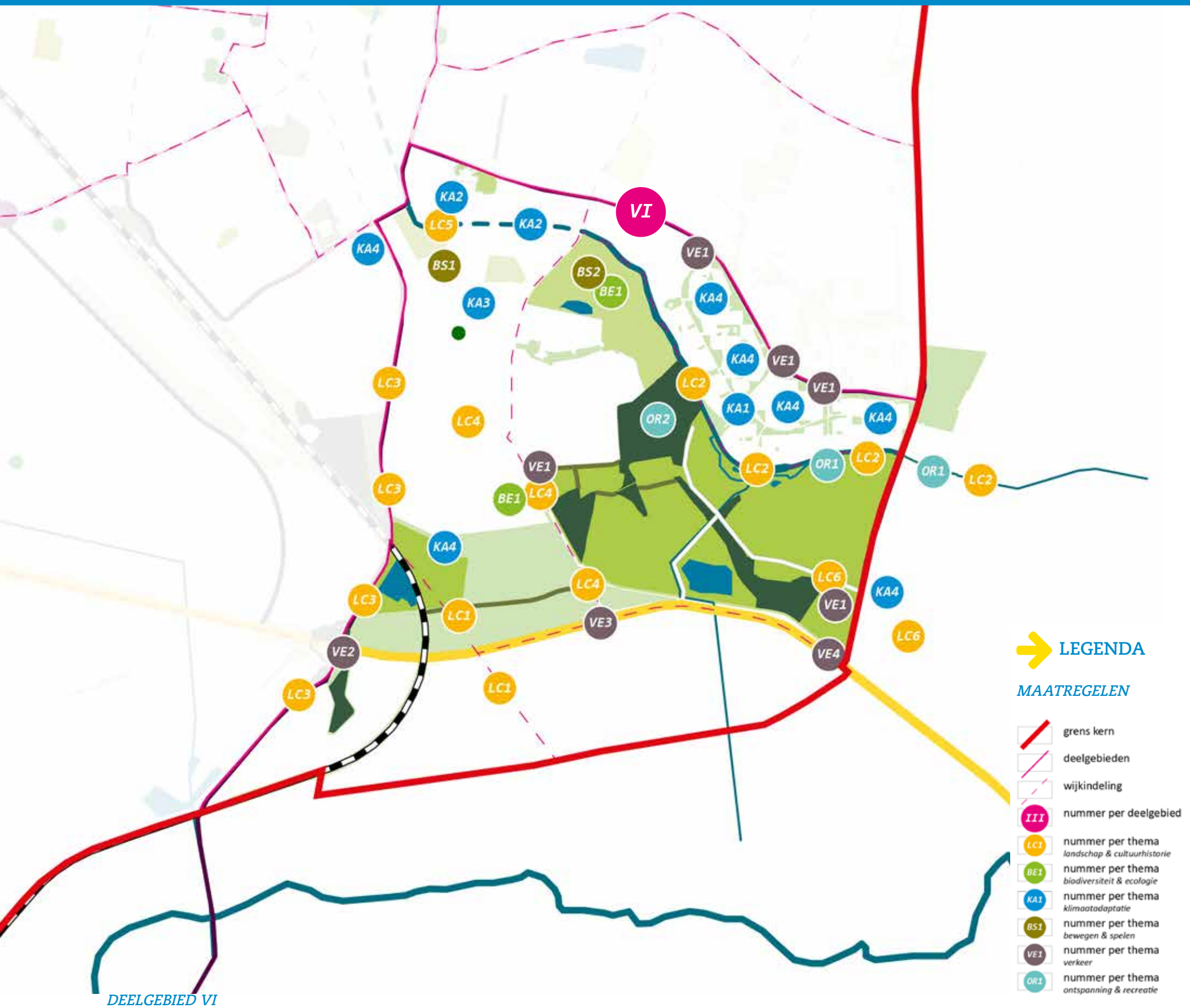

DEELGEBIED VI

DEELGEBIED VI – BEUZENES / HELDERKAMP (ZUID), EELINK, BEERNINK, KOTTENSEWEG RAND KOM (WOONWIJK)

Beuzenes / Helderkamp (Zuid)

Korte karakteristiek: De zuidkant van de wijk Beuzenes / Helderkamp bevat een woonbuurt (jaren '90) met een ruimere, meer groene opzet. Het centrale deel wordt gevormd door het voormalige bedrijventerrein Laan van Hilbelink. Tenslotte wordt de wijk gevormd door een afwisselend geheel van vrijstaande en rijtjeswoningen, gekenmerkt door ruime groene percelen en openbaar groen in de vorm van rijen straatbomen. De belangrijkste aanknopingspunten voor groenstructuren in de wijk worden gevormd door de oude radiale wegen Kottenseweg, Wooldseweg en Laan van Hilbelink en particuliere groengebieden langs de Whemerbeek.

Eelink

Korte karakteristiek: De wijk Eelink (1990-2010) is te betitelen als de meest landschappelijke wijk van Winterswijk. Er zijn grootschalige groenstructuren zichtbaar die deels gemeentelijk en deels particulier eigendom zijn. Het oostelijke deel van de wijk is een fraai landschappelijk gebied ('Landgoed Eelink') met grootschalige kavels ingebed in de bestaande landschappelijke structuur. Belangrijkste onderdelen voor de groenstructuur worden gevormd door de Whemerbeekzone, het Huininkmaatbos, het Huininkmaatpark en de diverse houtwalstructuren van 'Landgoed Eelink'. Deze groenstructuren vormen gezamenlijk een duidelijk zichtbare groene lob die aansluit op het oostelijke buitengebied. Eelink wordt begrensd door de Kottenseweg, welke als oude radiale invalsweg eveneens een belangrijk onderdeel van de groenstructuur vormt. Het openbaar groen in de buurt Eelinkes heeft een sterk cultuurlijk karakter, maar ook hier is het landschap 'voelbaar' door inpassing van enkele voormalige landschappelijke elementen.

Beernink

Korte karakteristiek: De wijk Beernink (diverse bouwperioden) wordt begrensd door de Wooldseweg, Oude Bocholtsebaan, de Badweg en de spoorlijn Winterswijk-Arnhem. Deze wijk bestaat grotendeels uit buitengebied en voor een klein deel uit bebouwde kom (Wooldseweg). Ook hier domineert echter het landschappelijke karakter als gevolg van de aanwezigheid van bosrijke tuinen, laanbomen en weiland wat ten goede komt aan de ecologische structuur van de wijk. Tevens vormt het landschappelijke groen grenzend aan de Wooldseweg een belangrijke groene lob die het buitengebied met de bebouwde kom aan elkaar verbindt.

Kottenseweg rand kom

Korte karakteristiek: De wijk Kottenseweg (verschillende bouwperioden) wordt begrensd door de Rondweg Zuid, Kottenseweg, Badweg en de Oude Bocholtsebaan. Dit gebied is te typeren als een overgangszone tussen bebouwde kom en het buitengebied. Er is sprake van een afgestemd geheel van een beperkte bebouwing op bosrijke percelen in combinatie met weilanden. De belangrijkste groenstructuren worden gevormd door laanbeplanting langs de Kottenseweg en de Badweg.

Hieronder volgen per thema de gebiedsgerichte maatregelen die voor deelgebied VI van toepassing zijn. Ook is er een gebiedskaart, waarbij alle maatregelen in beeld zijn gebracht op de specifieke locatie binnen dit deelgebied.

Landschap en cultuurhistorie (LC 1t/m6):

- ➔ Relatie vergroten van verbindingspad buitengebied-kern t.h.v. Wamelinkweg;
- ➔ Verbinden van pad langs De Huininkmaat richting het buitengebied door Whemerbeekzone;
- ➔ Continuïteit radiaalstructuur benadrukken Wooldseweg
  - ➔ T.h.v. gedeelte tussen Weurden en spoorovergang laanbomen aanvullen;
  - ➔ T.h.v. kruising Golsweg laanbomen aanvullen;
- ➔ Continuïteit radiaalstructuur benadrukken Kottenseweg
  - ➔ Kleine hiaten in gehele Kottenseweg aanvullen plus benutten overmaat trottoirs met plantvakken/bomen;
- ➔ Vergroten zichtbaarheid/herkenbaarheid Whemerbeek bij privétuin Huininkmaatbos;
- ➔ Zandpad langs FC Trias verbinden met Laan van Napoleon.



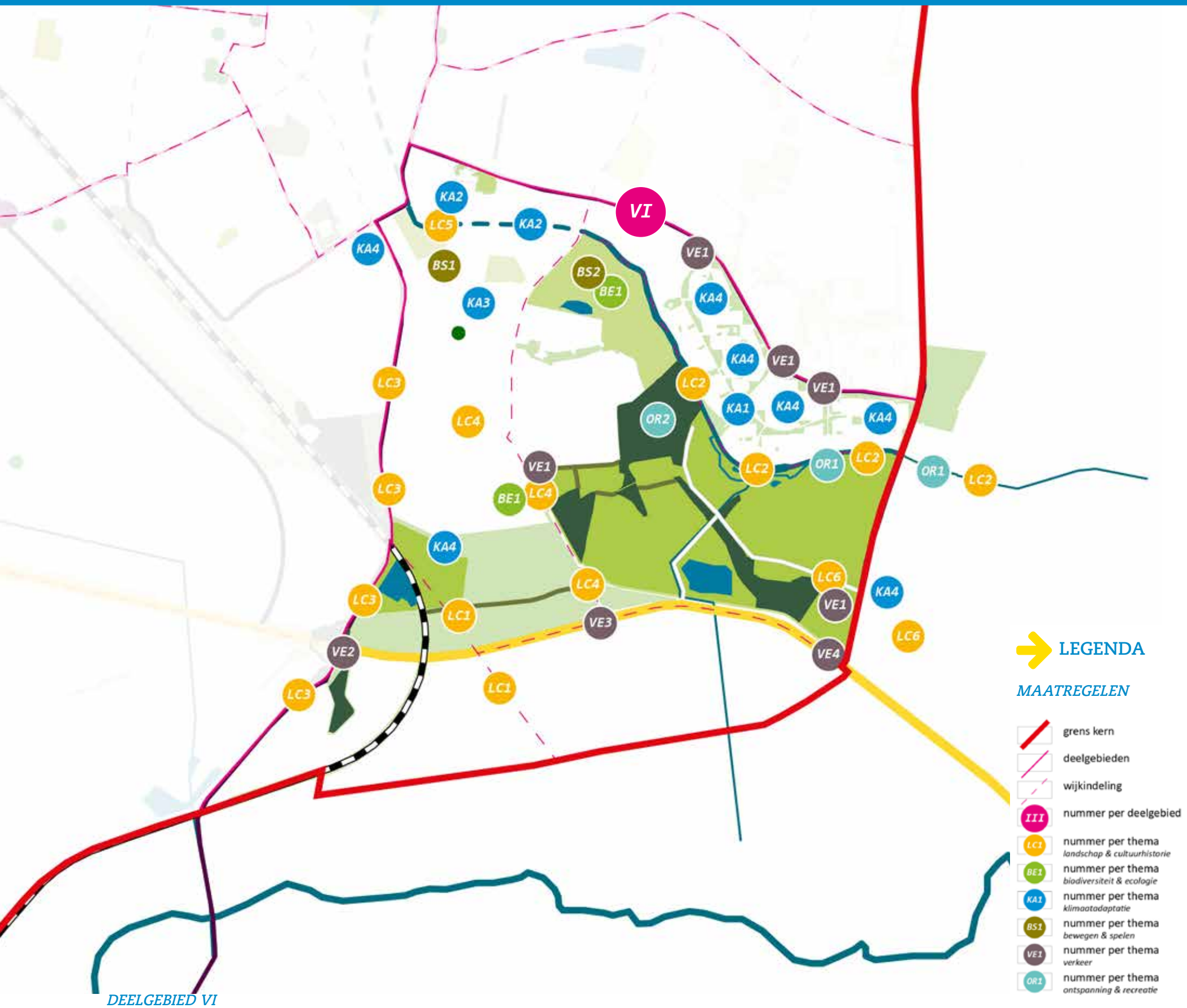

DEELGEBIED VI

Biodiversiteit en ecologie (BE 1):
- ➔ Biodiversiteit vergroten door verruiging grasvelden Huininkmaatpark en Wamelinkhof.

Klimaatadaptatie (KA 1t/m4):
- ➔ Overmaat in groen omvormen naar wadi's in Berberislaan voor tegengaan van wateroverlast;
- ➔ Stimuleren van groene daken op bedrijfspanden rondom Laan van Hilbelink voor verminderen van wateroverlast/hittestress;
- ➔ Onderzoeken mogelijkheid verticale wadi's Huininkmaatstraat en omgeving;
- ➔ Parkeerterreinen vergroenen met bomen van Wok Wamelink, Albert Heijn, Plus, Trias en binnen de Ligusterlaan en Berberislaan.

Bewegen en spelen (BS 1t/m2):
- ➔ Vergroenen van schoolplein van basisschool De Korenburg;
- ➔ Creëren speel- en sportaanleidingen in Huininkmaatpark.

Verkeer (VE 1t/m4):
- ➔ Entrees van buurten herkenbaar maken d.m.v. signaalbomen (bijvoorbeeld Laan van Napoleon/Bataafseweg);
- ➔ Aandacht voor rotonde Wooldseweg/Rondweg Zuid bij snijpunt radiaal/rondweg;
- ➔ Aandacht voor kruispunt Kottenseweg/Rondweg Zuid bij snijpunt radiaal/rondweg (omvormen/vergroenen civiele verkeersgeleiders);
- ➔ Versterken van ringstructuur Rondweg Zuid met Bataafseweg door aanvullen bomenrij.

Ontspanning en recreatie (OR 1t/m2):
- ➔ Landschapszone versterken t.h.v. Whemerbeekzone;
- ➔ Behouden van kwaliteiten Huininkmaatbos.







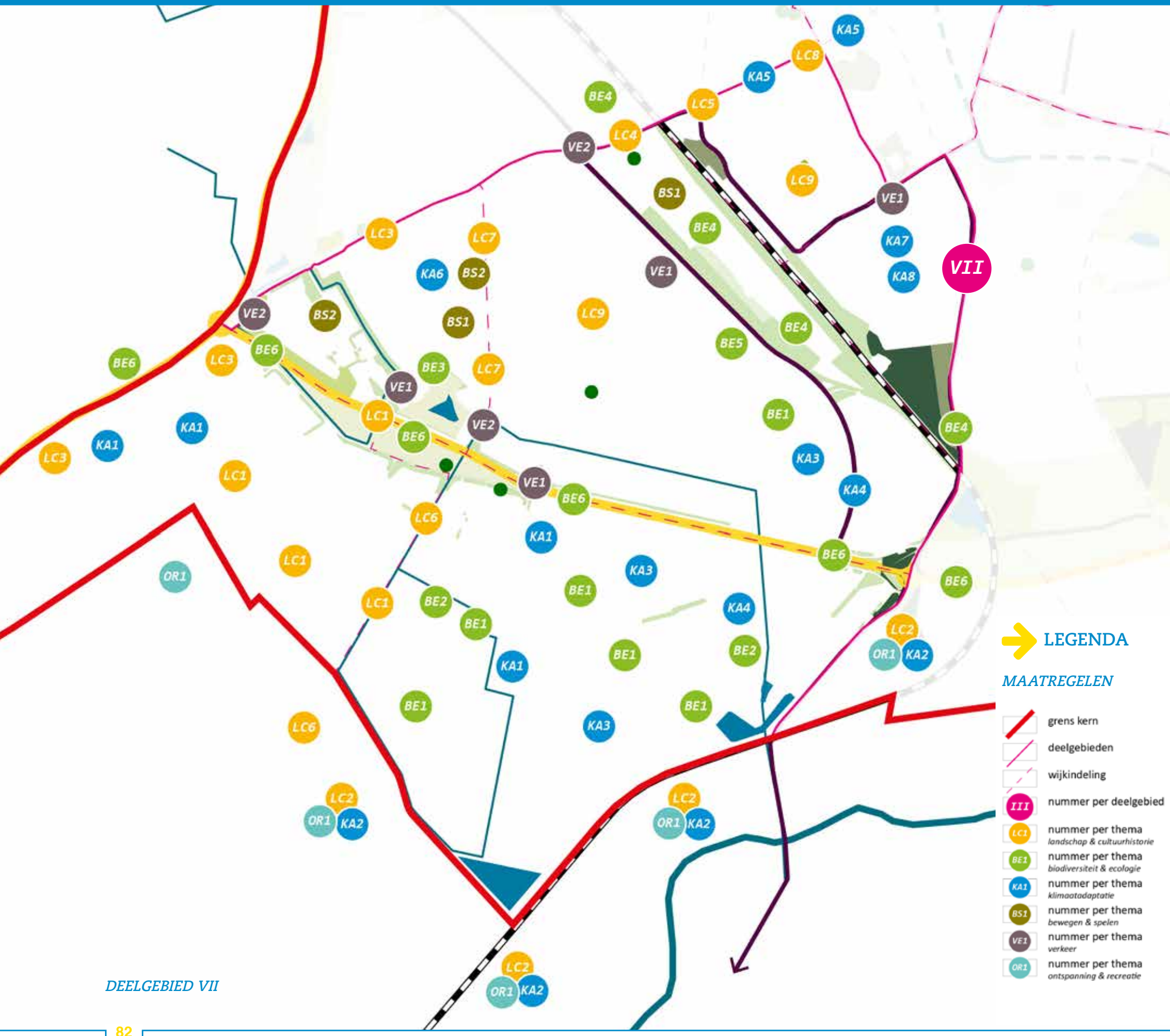

LEGENDA

MAATREGELEN

- grens kern
- deelgebieden
- wijkindeling
- III nummer per deelgebied
- LC1 nummer per thema *landschap & cultuurhistorie*
- BE1 nummer per thema *biodiversiteit & ecologie*
- KA1 nummer per thema *klimaatadaptatie*
- BS1 nummer per thema *bewegen & spelen*
- VE1 nummer per thema *verkeer*
- OR1 nummer per thema *ontspanning & recreatie*

DEELGEBIED VII

DEELGEBIED VII – SLEESWIJK, ALMA / VENEMANS, WINMOLENVELD / VÈÈNESLAT NOORD, KREIL, TECHNOPARK, VÈÈNESLAT ZUID (WOONWIJK/BEDRIJVENTERREIN)

Sleeswijk

Korte karakteristiek: Sleeswijk (1930-2010) wordt begrensd door de Wooldstraat, Weurden, Dingstraat, Stationsstraat en Misterstraat. Deze wijk ligt ten zuiden van het historische centrum van de kern en kent een zeer gevarieerde invulling met winkels, woningen, kantoren en bedrijven afkomstig uit wisselende bouwperiodes. In Sleeswijk liggen twee belangrijke parken die van betekenis zijn voor de groenstructuur: de Notaristuin en het parkgebied rondom de muziekschool Boogie Woogie. Een ander belangrijk groenobject wordt gevormd door de Joodse begraafplaats vanwege de aanwezigheid van enkele monumentale bomen.

Alma / Venemans

Korte karakteristiek: De wijk Alma (1950) wordt begrensd door de Misterweg, Bocholtsestraat en de Rondweg Zuid en is een relatief kleine wijk met weinig openbaar groen. De belangrijkste groenstructuren worden gevormd door de brede groenzone langs de Rondweg Zuid en de laanbomen langs de Misterweg. Een groenelement van betekenis wordt gevormd door een in breedte variërende groenzone met diepgelegen watergang tussen verschillende huizenrijen in de wijk. In het noordoostelijke deel van de wijk komt nauwelijks openbaar groen voor met uitzondering van de groen ingerichte wijkspeeltuin aan dat als enige groenobject van betekenis dient.

Windmolenveld / Vèèneslat Noord

Korte karakteristiek: De wijk Windmolenveld-Vèèneslat Noord (diverse bouwperioden) wordt begrensd door de Misterweg, spoorlijn Winterswijk-Arnhem, Rondweg Zuid en de Bocholtsestraat en is een goed voorbeeld van de 'lapjesdeken'-achtige stedenbouwkundige opbouw van Winterswijk: een jaren '50 buurt met weinig groen (Windmolenveld), een groenrijke, zeer dichtbebouwde jaren '80 wijk (Koningsweg) en twee kleine groenarme woonbuurten uit de jaren '30. Het woongebied wordt aan de oost- en zuidzijde omsloten door bedrijventerreinen uit de jaren '50-'80 met overwegend verharding en nauwelijks groen.

In zijn totaliteit is de wijk te typeren als groenarm zonder versterking van eventuele potentiële groene structuren. Belangrijkste aanknopingspunten voor de groenstructuur worden gevormd door volledig ontwikkelde ecologische, klimaatadaptieve groenzone in het spoorgebied evenwijdig aan de Parallelweg.

Kreil

Korte karakteristiek: De wijk Kreil (1950) is een kleine woonwijk die wordt begrensd door de spoorlijn, de Wooldseweg en de Dingstraat. Belangrijkste groenobject wordt gevormd door het park- en bosgebied in de zuidelijke hoek van de wijk, ingeklemd tussen de spoorlijn en de Wooldseweg. Deze natuurlijke groenzone maakt deel uit van de ecologische verbindingszone langs de spoorlijn en zet zich voort in noordelijke richting en vormt op deze manier een groene rand van de wijk. Verder is alleen de groen ingerichte speeltuin aan de Dingstraat een zichtbaar groenelement.

Technopark

Korte karakteristiek: De wijk Technopark (diverse bouwperioden) wordt globaal begrensd door de Rondweg Zuid, de Vreehorstweg, de Eekelerweg en de Misterweg. Het gebied vormt een mengeling van bedrijven, bos, weiland, agrarische bebouwing, natuurontwikkeling en waterretentie. In het gebied zorgen de drie parallel lopende landschappelijke wegen (Vreehorstweg, Driemarkweg en Eekelerweg) voor een sterk samenbindende groenstructuur. De hierop loodrecht gelegen bospercelen en natuurontwikkelingsgebieden sluiten aan op de bossen aan de noordzijde van de Misterweg. Binnen het gebied neemt de zogenaamde 'Venemansweide' met het oorspronkelijke cultuurlandschap rond de Venemansmolen een bijzondere plaats in. Dit is een bijzonder waardevol landschappelijk gebied tussen de bedrijventerreinen Technopark en Vèèneslat Zuid.

Vèèneslat Zuid

Korte karakteristiek: Bedrijventerrein Vèèneslat Zuid (1990-2010) wordt begrensd door de Rondweg Zuid, de Wooldseweg, de spoorlijn Winterswijk-Arnhem, de Greversweg en de Vreehorstweg. Het is een grootschalig bedrijventerrein binnen de kern.

Het gebied kent een rationele en functionele opzet, waarbij er geen relatie met landschap of het buitengebied is. Het bedrijventerrein heeft een stevige, homogene groenstructuur gekregen met éénzijdige soorten bomen en bodembedekkers. Het direct aangrenzende buitengebied is vanaf het bedrijventerrein niet beleefbaar of toegankelijk. Een groene begrenzing wordt gevormd door een met struiken en bomen beplante wal en bomenrij. Binnen het bedrijventerrein neemt de benoemde 'Venemansweide' een bijzondere plaats in.

Hieronder volgen per thema de gebiedsgerichte maatregelen die voor deelgebied VII van toepassing zijn. Ook is er een gebiedskaart, waarbij alle maatregelen in beeld zijn gebracht op de specifieke locatie binnen dit deelgebied.

Landschap en cultuurhistorie (LC 1t/9):

- → Vergroten relatie beleving historische paden naar buitengebied t.h.v. Venemansweg voor drietaksaansluiting met de kern (via Magnoliastraat) en aansluiting via Sibbinkweg/ Mentinkweg/ Grotersweg);
- → Landschapsstructuren beleefbaar maken rondom bedrijventerrein Vèèneslat Zuid (groen en watergebieden);
- → Continuïteit radiaalstructuur benadrukken Misterweg;
  - → T.h.v. rotonde met Rondweg West/Zuid;
  - → T.h.v. parkeerterreinen HSF Logistics;
  - → T.h.v. middenstuk incidenteel bomen/ plantvakken aanvullen;
  - → T.h.v. Lidl tot aan spoorovergang (aanvullen bomen in plantvakken en in overmaat trottoir opvullen met laanbomen);
  - → T.h.v. Gasthuisstraat doorgaande structuur Misterweg benadrukken;
- → Continuïteit radiaalstructuur benadrukken Vreehorstweg/Bocholtsestraat;
  - → T.h.v. gehele Vreehorstweg verspreid aanplanten bomen in overmaat bermen;
  - → T.h.v. gehele Bocholtsestraat onderzoeken mogelijkheid voor 'voortuinboom' en meerdere asverleggingen waardoor ruimte ontstaat voor creëren boomspiegel;
- → Aandacht kruising radiaal/rondje centrum (t.p.v. Roelvinkstraat);
- → Continuïteit radiaalstructuur Freule van Dortstraat, plantvakken en overmaat trottoir aanvullen.



LEGENDA

MAATREGELEN

- grens kern
- deelgebieden
- wijkindeling
- III — nummer per deelgebied
- LC1 — nummer per thema *landschap & cultuurhistorie*
- BE1 — nummer per thema *biodiversiteit & ecologie*
- KA1 — nummer per thema *klimaatadaptatie*
- BS1 — nummer per thema *bewegen & spelen*
- VE1 — nummer per thema *verkeer*
- OR1 — nummer per thema *ontspanning & recreatie*

DEELGEBIED VII









Biodiversiteit en ecologie (BE 1t/m6):

- ➔ Vergroten biodiversiteit door omvormen monotone bermen langs straten op bedrijventerreinen Vèèneslat Zuid en Vèèneslat Noord (bijvoorbeeld langs Van der Heijdenstraat, Leeghwaterweg, Van Leeuwenhoekweg en Ambachtsstraat);
- ➔ Hekwerken op bedrijventerreinen vergroenen door toevoegen beplanting;
- ➔ Omvormen grote monotone grasvlakten voor vergroten van biodiversiteit (bijvoorbeeld t.h.v. Magnoliastraat);
- ➔ Ecologische verbindingen aanleggen/benadrukken in spoorzone met aangrenzende kern door aanbrengen van biodiverse dwarsstructuren;
- ➔ Braakliggende terreinen tijdelijk inzaaien met bloemrijk mengsel (bijvoorbeeld aan Parallelweg tussen Keizersstraat en Ambachtsstraat);
- ➔ Ecologisch bermbeheer en aanvullen (variatie) bomen bij Rondweg West en Rondweg Zuid.

Klimaatadaptatie (KA 1t/m8):

- ➔ Onderzoeken mogelijkheid vergroenen op overmaat oppervlaktes parkeerplaatsen in overleg met betreffende bedrijven (bijvoorbeeld Signify/Philips, HSF Logistics);
- ➔ Onderzoeken mogelijkheden groenblauwe landschapszone voor natuurontwikkeling en waterberging bij rand Vèèneslat Zuid t.h.v. Greversweg, Olden Goorweg/spoorweg en Wooldseweg;
- ➔ Stimuleren aanleg groene daken bij bedrijven ten aanzien van tegengaan wateroverlastproblematiek en hittestress;
- ➔ Waterproblematiek oosthoek bedrijventerreinen Vèèneslat Zuid/Vèèneslat Noord, aandacht voor opvang water in bermen en waterdoorlatende bestrating op eigen terreinen van bedrijven;
- ➔ Tegengaan hittestress in Misterweg (t.h.v. centrum) met ontwikkeling gevelgroen in samenwerking met Centrumplan;
- ➔ Waterproblematiek Rozenstraat, onderzoeken mogelijkheden asverleggingen waardoor ruimte ontstaat voor creëren boomspiegel;
- ➔ Vergroenen van Scheringstraat/Inslagstraat en omgeving met ontwikkeling gevelgroen;
- ➔ Onderzoeken mogelijkheden vergroenen straten Helderkamp bij herinrichting.

Bewegen en spelen (BS 1t/m2):

- ➔ Vergroenen van schoolpleinen van basisschool De Schakel en middelbare scholen Gerrit Komrij College;
- ➔ Onderzoeken van mogelijkheden voor natuurlijk spelen op speelterreinen van speeltuinvereniging Rozenstraat en speeltuin Dahliastraat.

Verkeer (VE 1t/m2):

- ➔ Entrees van buurten herkenbaar maken d.m.v. signaalbomen;
- ➔ Aandacht voor rotonde Misterweg en Europalaan/Parallelweg bij snijpunt radiaal/wijkwegen.

Ontspanning en recreatie (OR 1):

- ➔ Ruimte voor particuliere initiatieven ten zuiden van bedrijventerrein Vèèneslat Zuid en ten westen van Rondweg West.

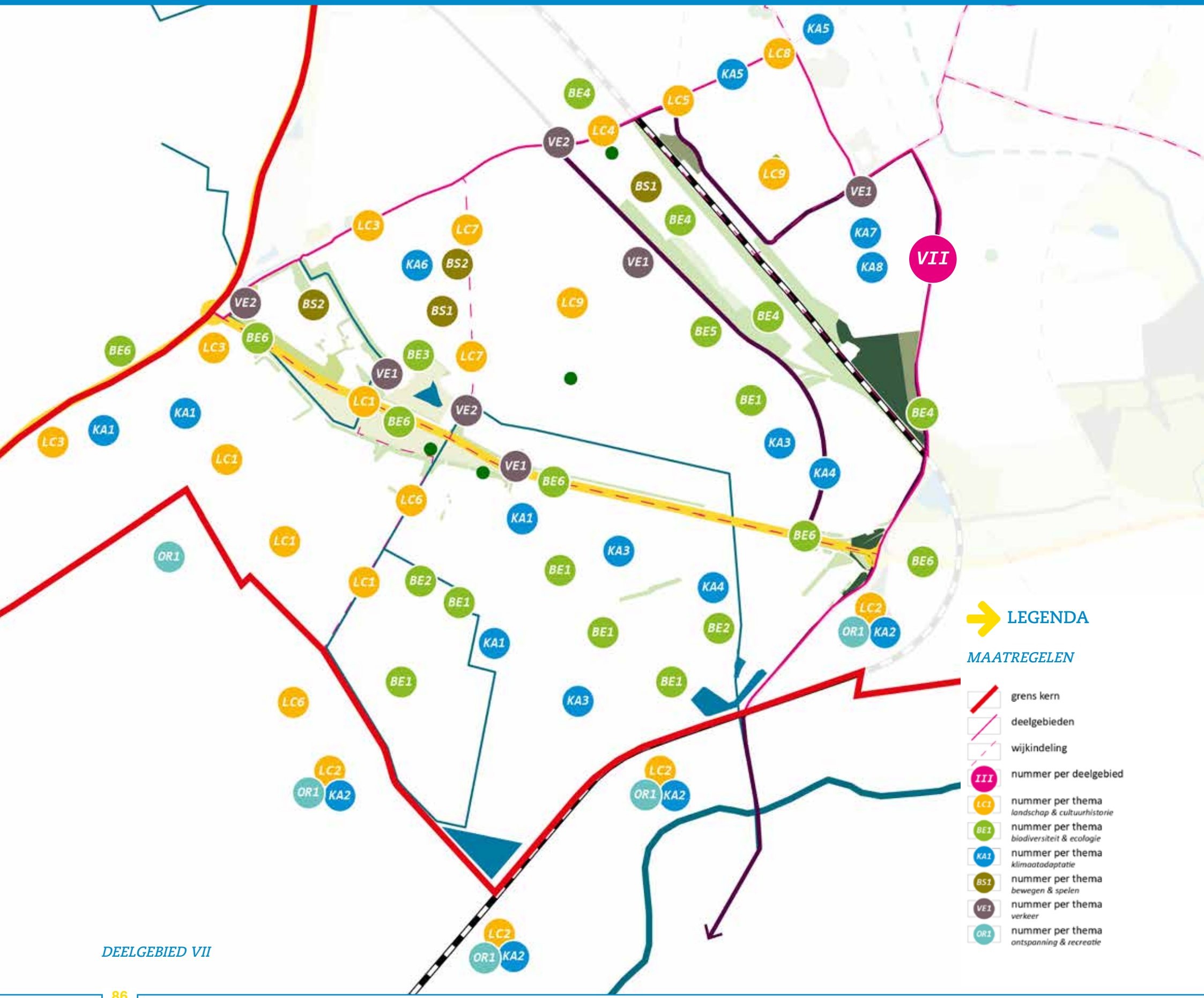

DEELGEBIED VII


LC2
KA2
OR1

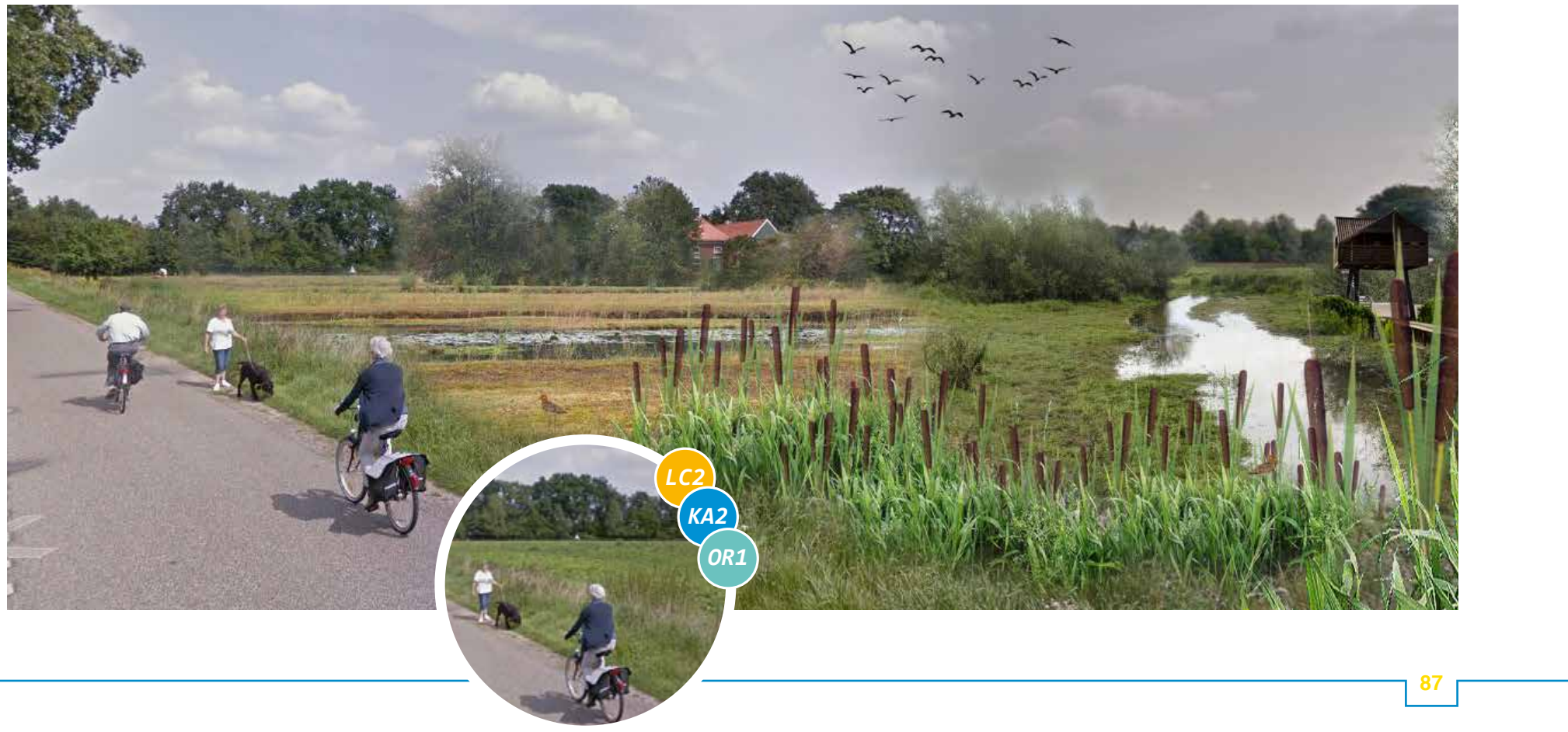
LC2
KA2
OR1

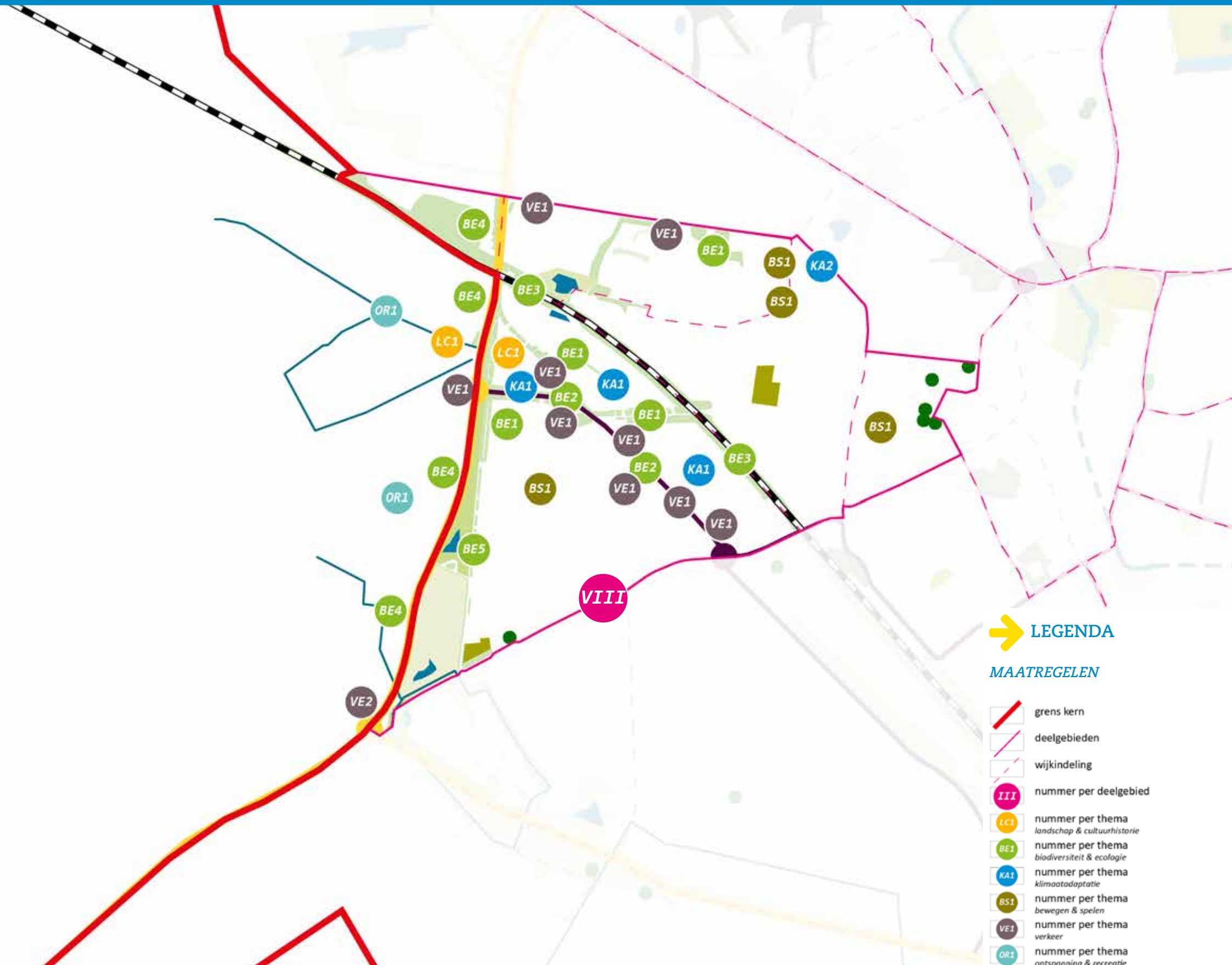

DEELGEBIED VIII

DEELGEBIED VIII – HAZELDER, GASTHUIS, BALINKES (WOONWIJK)

Hazelder

Korte karakteristiek: De wijk Hazelder (1950-2000) wordt begrensd door de Rondweg West, de spoorlijn Winterswijk-Zutphen en de Misterweg. Het gedeelte ten noorden van de Europalaan is grotendeels bedrijventerrein, het gebied ten zuiden hiervan bestaat uit een aantal woonbuurten die achtereenvolgens hoofdzakelijk in de jaren ’50 tot en met ’80 tot stand zijn gekomen. Met name de randen van de wijk vormen belangrijke groenstructuren: de ecologische groenzone langs de spoorlijn, de laanbeplanting langs de Misterweg en de Rondweg West. Verder vormt de ruim opgezette Europalaan, aan weerszijden begeleid door een beukenrij een belangrijke groene ader die de wijk doorsnijdt. Verder vormt de Joodse begraafplaats aan de Dennendijk een in cultuurhistorisch opzicht bijzonder groenobject.

Gasthuis

Korte karakteristiek: De wijk Gasthuis (diverse bouwperioden) wordt globaal begrensd door de spoorlijn Winterswijk-Zutphen, de Leliestraat, Pronsweg, Haitsma Mulierweg en de Gasthuisstraat. In het grootste deel van de wijk komt nauwelijks groen voor, waardoor de wijk erg verhard overkomt. Het enige groen van betekenis bevindt zich rondom de schouwburg en evenwijdig aan de spoorlijn, welke groenzone de ecologische verbinding vormt. Van betekenis voor de groenstructuur is verder de zichtbare groene begrenzing van de Rooms Katholieke begraafplaats. Bijzonder is daarnaast dat in het oostelijke deel van de wijk nog een duidelijk hoogteverschil is te ervaren dat verwijst naar het voormalige essenlandschap.

Balinkes

Korte karakteristiek: De wijk Balinkes (diverse bouwperioden) wordt begrensd door de Beukenhorstweg, Torenstraat, Misterstraat en Gasthuisstraat. Deze kleine wijk maakt deel uit van het grotere centrumgebied en kent een gevarieerde invulling met woningen, maatschappelijke gebouwen (school, gemeentehuis) en winkels. Het belangrijkste groenobject wordt gevormd door het vele parkachtige groen in de directe omgeving van het oude gemeentehuis. Gezien de ligging in het grotere centrumgebied van Winterswijk is de recente ontwikkeling van het Vrijheidspark een goed voorbeeld van een vergroeningsproject.

Hieronder volgen per thema de gebiedsgerichte maatregelen die voor deelgebied VIII van toepassing zijn. Ook is er een gebiedskaart, waarbij alle maatregelen in beeld zijn gebracht op de specifieke locatie binnen dit deelgebied.

Landschap en cultuurhistorie (LC 1):

- → Vergroten herkenbaarheid beleving historische paden naar buitengebied aansluiting via Mentinkweg/Grotersweg).

Biodiversiteit en ecologie (BE 1t/m5):

- → Omvormen grote monotone grasvlakten voor vergroten van biodiversiteit (bijvoorbeeld t.h.v. Handelscentrum en brandweerkazerne);
- → Versterken ecologische verbinding Spoorzone t.h.v. Europalaan;
- → Ecologische verbindingen aanleggen/benadrukken in spoorzone met aangrenzende kern door aanbrengen van biodiverse dwarsstructuren;
- → Ecologisch bermbeheer en aanvullen (variatie) bomen bij Rondweg West;
- → Vijvergebied naast de Rondweg West uitbreiden in plaats van bestaande verharding om biodiversiteit te vergroten.

Klimaatadaptatie (KA 1t/m2):

- → Onderzoeken mogelijkheid vergroenen op overmaat oppervlaktes parkeerplaatsen en groene daken in overleg met betreffende bedrijven (bijvoorbeeld bedrijventerrein Europark, Handelscentrum) voor tegengaan hittestress;
- → Vergroenen van parkeerplaats bij De Storm.

Bewegen en spelen (BS 1):

- → Vergroenen van schoolpleinen van basisscholen De Stegeman en Sint Jozef en middelbare scholen Schaersvoorde en Pronova.

Verkeer (VE 1t/m2):

- → Entrees van buurten herkenbaar maken d.m.v. signaalbomen;
- → Aandacht voor rotonde Misterweg en Rondweg Zuid/Rondweg West bij snijpunt radiaal/rondweg.

Ontspanning en recreatie (OR 1):

- → Ruimte voor particuliere initiatieven ten westen van Rondweg West.



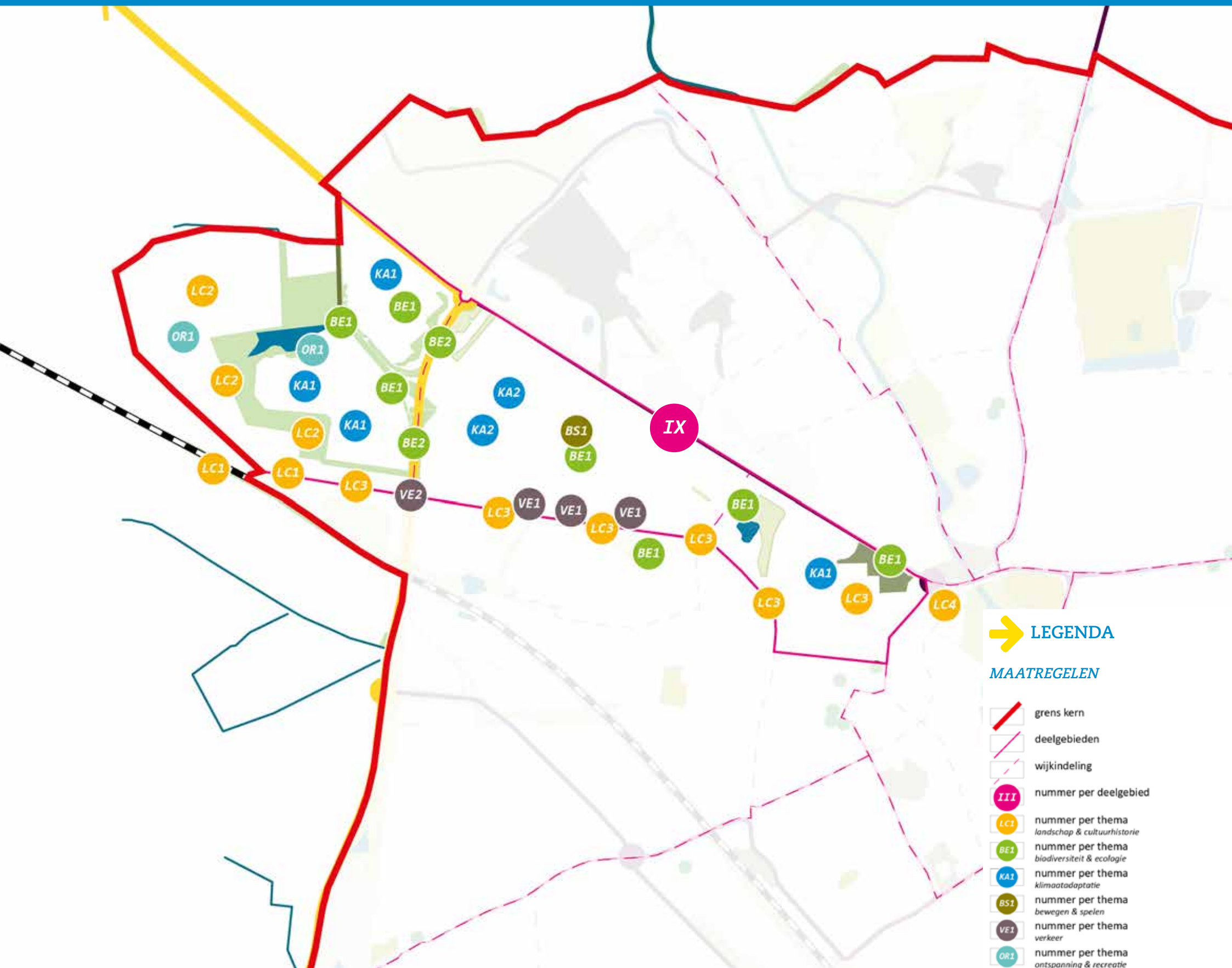

DEELGEBIED IX

DEELGEBIED IX – SCHAAPSKAMP, ZUILENES, PEPERBUS (WOONWIJK/BEDRIJVENTERREIN)

Schaapskamp

Korte karakteristiek: De wijk Schaapskamp (diverse bouwperiodes) is zeer divers van samenstelling en bestaat uit een bedrijventerrein (Beatrixpark), het ziekenhuisterrein, een woonbuurt rondom de Morgenzonweg en het buitengebied. De begrenzingen van de wijk worden globaal gevormd door de Groenloseweg, de Rondweg West, de spoorlijn richting Zutphen en de Oude Groenlosebaan. Het Beatrixpark is een kleinschalig kantorenpark, dat zeer groen aandoet door de omkadering met brede stroken openbaar groen en de groene bedrijfstuinen op het terrein zelf. Ook het ziekenhuisterrein heeft groene randen en een boomrijk parkeerterrein. De Morgenzonweg vormt een langgerekt bebouwingslint. De belangrijkste groenstructuren worden gevormd door de laanbomen van de Groenloseweg, de groen-ecologische zone langs de spoorlijn en rondom het ziekenhuisterrein, de landschappelijke eikenrij langs de Tuberweg en de groenzone met bomen langs de Rondweg West.

Zuilenes

Korte karakteristiek: De wijk Zuilenes (1930-1970) wordt globaal begrensd door de Rondweg West, Groenloseweg, Emmastraat-Pronsweg en Leliestraat. Het weinig voorkomende openbaar groen heeft vaak het karakter van openbare stroken groen. De belangrijkste groene lijnen worden gevormd door de laanbomen langs de Groenloseweg en groenelementen tussen de bebouwing op het oude sportpark. Ander belangrijk structuurbepalend groen wordt gevormd door het parkje (ruim grasveld met markante bomen) van het Passantenkamp en het lommerrijke particuliere groen nabij de kruising Haitsma Mulierweg en Pronsweg. Verder dragen de verspreid door de wijk staande markante bomen in particuliere tuinen bij aan de karakteristieke parkachtige sfeer in de wijk.

Peperbus

Korte karakteristiek: De wijk Peperbus (1910-1930) wordt globaal begrensd door de Groenloseweg, Meddosestraat, Torenstraat, Beukenhorstweg en Haitsma Mulierweg en is een klein ontwikkelde woonwijk. Het gedeelte ten noorden van de Wilhelminastraat vormt min of meer een voortzetting van de parkachtige sfeer van Zuilenes. Particuliere tuinen bepalen in hoofdzaak het groenbeeld. Het belangrijkste groenobject wordt hier gevormd door het Tricotpark waar het fabrieksmonument en omringende park een fraaie eenheid vormen. Echter kan dit park nog een groener aanzicht krijgen door met een bomenrij de radiaal van de Groenloseweg aan te vullen.

Hieronder volgen per thema de gebiedsgerichte maatregelen die voor deelgebied IX van toepassing zijn. Ook is er een gebiedskaart, waarbij alle maatregelen in beeld zijn gebracht op de specifieke locatie binnen dit deelgebied.



Landschap en cultuurhistorie (LC 1t/m4):

- ➔ Vergroten herkenbaarheid beleving paden naar buitengebied (aansluiting Morgenzonweg en Grotersweg);
- ➔ Landschapsstructuren beleefbaar maken rondom ziekenhuis met aansluiting op Morgenzonweg en ontwikkeling Park Achterhoek;
- ➔ Continuïteit radiaalstructuur benadrukken Morgenzonweg, bij langsparkeerplaatsen bomenspiegel plaatsen en overmaten trottoirs
  - ➔ Ter hoogte van Pronsweide;
  - ➔ Ter hoogte van kruispunt Haitsma Mulierweg/Emmastraat;
  - ➔ Ter hoogte van Wenters/De Storm;
  - ➔ Doorzetten boomstructuur Wilhelminastraat;
- ➔ Aandacht voor rotonde Wilhelminastraat en Singelweg, samenkomen soorten bomen van radialen/rondje centrum.

Biodiversiteit en ecologie (BE 1t/m2):

- ➔ Vergroten biodiversiteit door omvormen gras- en plantvakken rondom Pronsweide en Tricot, maar ook rondom Passantenkamp en bedrijvenpark Beatrixpark;
- ➔ Ecologisch bermbeheer en aanvullen (variatie) bomen bij Rondweg West.

Klimaatadaptatie (KA 1t/m2):

- ➔ Vergroenen parkeerterrein en bebouwing Tricot, ziekenhuisterrein en Beatrixpark (groene daken);
- ➔ Waterproblematiek Zuilenes (bijvoorbeeld Arubastraat en Curacaostraat), aandacht voor opvang water in plantvakken langs de straten.

Bewegen en spelen (BS 1):

- ➔ Aandacht voor bespeelbaarheid en toegankelijkheid terreinen Passantenkamp.

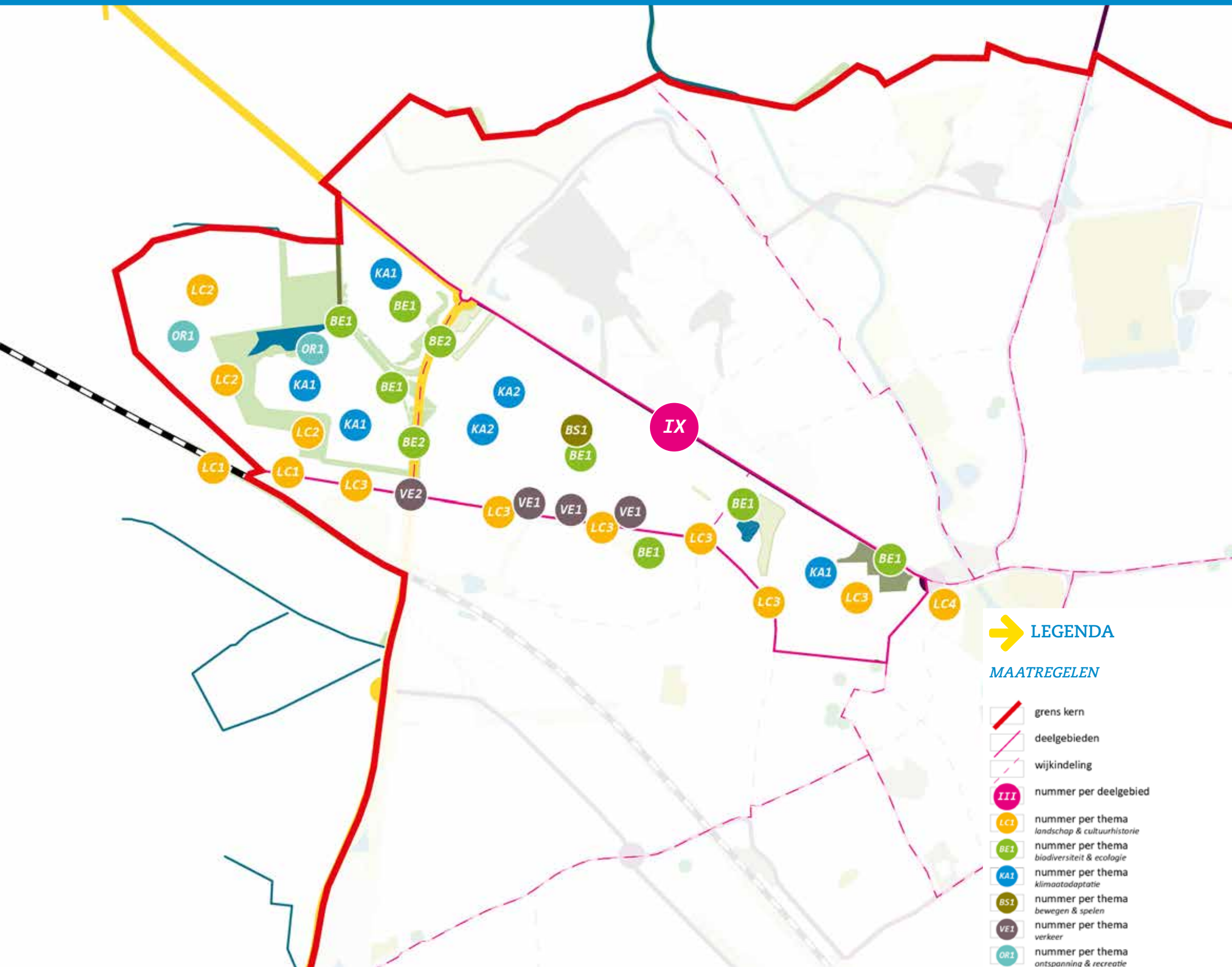

DEELGEBIED IX

Verkeer (VE 1t/m2):

- ➔ Entrees van buurten herkenbaar maken d.m.v. signaalbomen (Javastraat, Bankastraat, Delistraat);
- ➔ Aandacht voor kruispunt Morgenzonstraat/ Rondweg West bij snijpunt radiaal/rondweg (omvormen/vergroenen civiele verkeersgeleiders).

Ontspanning en recreatie (OR 1):

- ➔ Landschapszone verder invullen in combinatie met Park Achterhoek (gezondheidspark, stadstuinbouw).









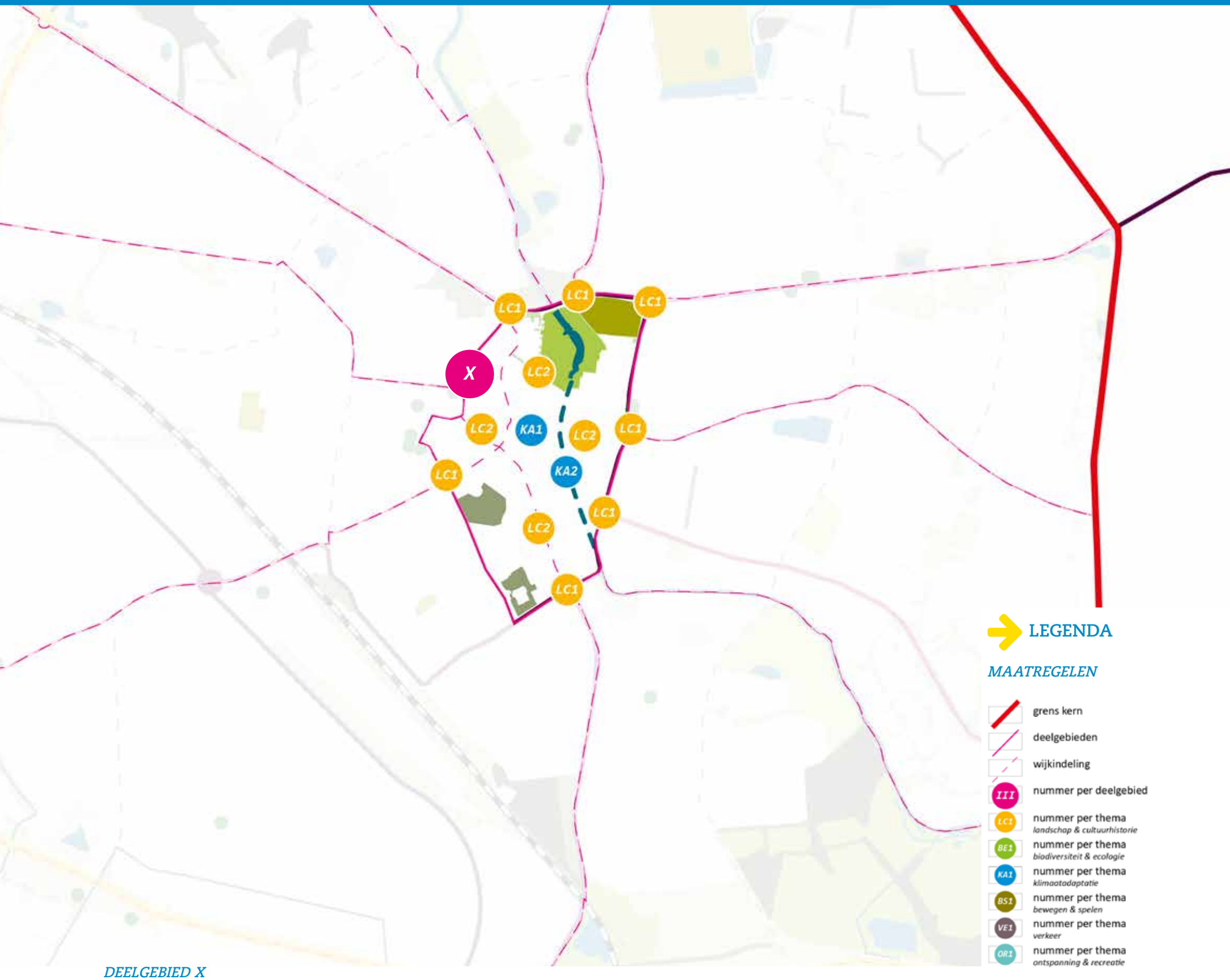

DEELGEBIED X

DEELGEBIED X – BATAVIER (HISTORISCH CENTRUM)

Batavier

Korte karakteristiek: De wijk Batavier (diverse bouwperioden) wordt begrensd door de Meddosestraat, Singelweg, Vredensestraat/Zonnebrink, Weurden/Woold en de Markt. Deze wijk vormt het historisch centrum van de kern Winterswijk en kent een gevarieerde invulling met winkels, woningen en kantoren. Hierbinnen vormt het zuidelijke deel van de wijk een duidelijke eenheid, waar ter plaatse van de voormalige Bontweverij de Batavier een typische jaren '80 buurt met woonerven is gerealiseerd. Het authentieke historische buurtje de 'Lappenbrink' ten noorden van de markt grenst aan één van de belangrijkste groengebieden binnen de kom: landschapspark Scholtenbrug en het park van de oude algemene begraafplaats.

Een andere belangrijke groenstructuur wordt gevormd door de met bomen begeleide ringweg aan de noord- en oostzijde van het centrum. Verder zijn rondom de kerk aan de Markt verschillende boomgroepen gevestigd, die eveneens belangrijke groenobjecten in het centrum vormen. Er zijn echter wel degelijk kansen om de Markt, als hart van het historisch centrum, meer te vergroenen in plaats van de overwegend overheersende verharding die momenteel zichtbaar is. De linde aan de Willinkstraat en de wilg in de Scholtenbrug vormen in het oog springende markante oude bomen binnen het historisch centrum.

Tot slot is het van belang om te vermelden dat de Whemerbeek in het historische centrumgebied weliswaar geheel overkluisd is, maar dat er ideeën zijn om de Whemerbeek terug te brengen in het straatbeeld. Hierdoor zal de Whemerbeekzone zichtbaar bovengronds als een groenblauwe structuur door het historisch centrum komen te liggen, waardoor dit gebied een zekere kwaliteitsimpuls kan krijgen.

Maatregelen historisch centrum

Ten aanzien van de groenstructuur zijn voor het historisch centrum van de kern van Winterswijk de gebiedsgerichte maatregelen anders van aard dan bij de andere deelgebieden.

In plaats van de uiteengezette thema's zijn er voor het historisch centrum verschillende opgaven die bij kunnen dragen aan de groenstructuur van Winterswijk en tegelijkertijd de (be)leefbaarheid kunnen vergroten voor inwoners, ondernemers, toeristen en bezoekers.

Het historisch centrum van Winterswijk is de plek waar alle radialen van de kern samenkomen en heeft met alle soorten bebouwing een hoge mate van dichtheid. Verder is het gebied geen kenmerkende woonwijk of bedrijventerrein zoals die in de andere deelgebieden naar voren zijn gekomen. De opgaven voor dit deelgebied betreffen:

- ➔ Het vergroenen van meerdere specifieke locaties (1);
- ➔ Het markeren van het historisch centrum en de radialenstructuur (2);
- ➔ Het herkenbaar maken van een nieuwe looproute in combinatie met groen en cultuurhistorie (3);
- ➔ Vervolg onderzoek beleefbaar (bovengronds) maken Whemerbeek centrum (4).

1. *Vergroenen van historisch centrum (KA1)*

Een belangrijke opgave voor de komende jaren voor het historisch centrum van Winterswijk is het vergroenen van diverse specifieke locaties, waardoor de bestaande verharding kan worden verminderd. Bijvoorbeeld rondom de Jacobskerk, waar veel kleine stenen gelegen zijn, kan op laagdrempelige wijze veel groen worden aangebracht in de vorm van verschillende beplantingen of groenvakken. Dit gaat goed samen met een groene herinrichting van de Markt. De Markt kent een overwegende verharde uitstraling die natuurlijk zijn waarde heeft voor de weekmarkt en andere evenementen. Een ontwerp waarbij er meer groene elementen zoals bomen en planten de ruimte krijgen en toegevoegd worden aan het straatbeeld, geeft een meer duurzame en klimaatadaptieve uitstraling aan de Markt.



GROENSTRUCTUURVISIE BEBOUWDE KOM WINTERSWIJK
de radialen verbonden



indicatieve route door en via parken en centrum

Daarnaast kunnen de winkelstraten in het historisch centrum meer vergroend worden. Ondanks dat de ruimte beperkt is, kan er voornamelijk gebruik gemaakt worden van verticaal groen (in de vorm van bepaalde beplanting) langs bebouwing. Hierdoor wordt de ruimte in de winkelstraten ontlast en kan het puur door het winkelende publiek gebruikt blijven worden. De baten van deze verticale vergroening in de winkelstraten gaan verder dan alleen het esthetisch effect, waarmee de aandacht van passanten getrokken wordt en het hen een goed gevoel geeft. Groene gevels geven namelijk een verkoelend effect, waardoor hittestress in dit dicht bebouwde gebied wordt verminderd. Daarnaast zorgt het groen voor een schonere luchtkwaliteit in het centrumgebied, een geluiddempende werking hebben en de biodiversiteit in dit deel van de kern doen vergroten. Dit raakt dan ook verschillende thema's van de groenstructuur van Winterswijk.

Als laatste is een mooie opgave om het park Scholtenbrug meer te benadrukken en zo meer te betrekken bij het historisch centrum. De unieke ligging van dit park is passend binnen het beeld van een groen centrumgebied. Om dit park te benadrukken, mogen de randen van Scholtenbrug beter gedefinieerd worden. Dit houdt in dat de omliggende randen met verschillend groen meer aangezet zouden kunnen worden om dit park meer te benadrukken als groengebied binnen het historisch centrum. Hierdoor wordt ook de herkenbaarheid van Scholtenbrug vergroot voor veel mensen.

2. Markeren van het historisch centrum en de radialenstructuur (LC1)

Om het historisch centrum beter herkenbaar te maken voor iedereen in Winterswijk is het een interessant opgave om het gebied van het historisch centrum te markeren met beeldbepalende groenelementen. Hierdoor wordt er binnen het centrumgebied duidelijk waar het historisch centrum in de kern van Winterswijk zich bevindt. Uitdaging hierbij is om de Roelvinkstraat op een herkenbare manier aan te sluiten op de Misterweg enerzijds en de Dingstraat anderzijds. Zo wordt dit 'rondje historisch centrum' herkenbaarder in beeld gebracht. Want naast deze herkenbaarheid is dit rondje ook van waarde voor de radialenstructuur van de gehele kern. Alle belangrijke radialen komen vanuit het buitengebied namelijk uit op het rondje van het historisch centrum. Meer aandacht voor deze kruisvlakken is een stap in de richting waarbij de kern meer met het centrumgebied wordt betrokken. Zo kan er gedacht worden aan markante bomen of groene cultuurhistorische elementen om de achterliggende structuur van deze kruisvlakken meer aanzicht te geven.

3. Looproute langs groengebieden in combinatie met cultuurhistorie (LC2)

Om het historisch centrum aantrekkelijk te blijven houden kunnen meerdere groengebieden ook aangedaan worden met een looproute, waarbij ook diverse cultuurhistorische elementen aan bod komen. Hierdoor wordt een verbinding gevormd, waar groen en cultuurhistorie het belangrijkst zijn. Binnen het historisch centrum kunnen de Notaristuin, het park bij Boogie Woogie en het eerder besproken Scholtenbrug als belangrijke groengebieden gezien worden. Daarnaast is er het vernieuwde groene Vrijheidspark, net buiten het historisch centrumgebied gelegen, dat ook verbonden zou kunnen worden met de andere groengebieden. Verdeeld over deze route worden meerdere cultuurhistorische elementen aangedaan die van waarde zijn voor het historisch centrum van Winterswijk.

Hierbij zou gebruik kunnen worden gemaakt van twee aspecten die typisch Winterswijks zijn: Mondriaan en de windhond (in het wapen van de gemeente Winterswijk). Het introduceren en het verspreid toepassen van de gevormde 'Mondriaanwindhondjes' kan de herkenbaarheid van de looproute vergroten, waarmee het tegelijkertijd ook interessant wordt voor kinderen als jonge doelgroep. Voornamelijk bezoekers en toeristen zullen door deze looproute het historisch centrum op een andere manier te zien krijgen, waarbij het winkelen gecombineerd wordt met de groene en cultuurhistorische gedeelten wat Winterswijk te bieden heeft.

4. Beleefbaar maken van de Whemerbeek (KA2)

De Whemerbeek als groenblauwe structuur door het historisch centrum van Winterswijk is een vraagstuk dat al voor langere periode speelt.







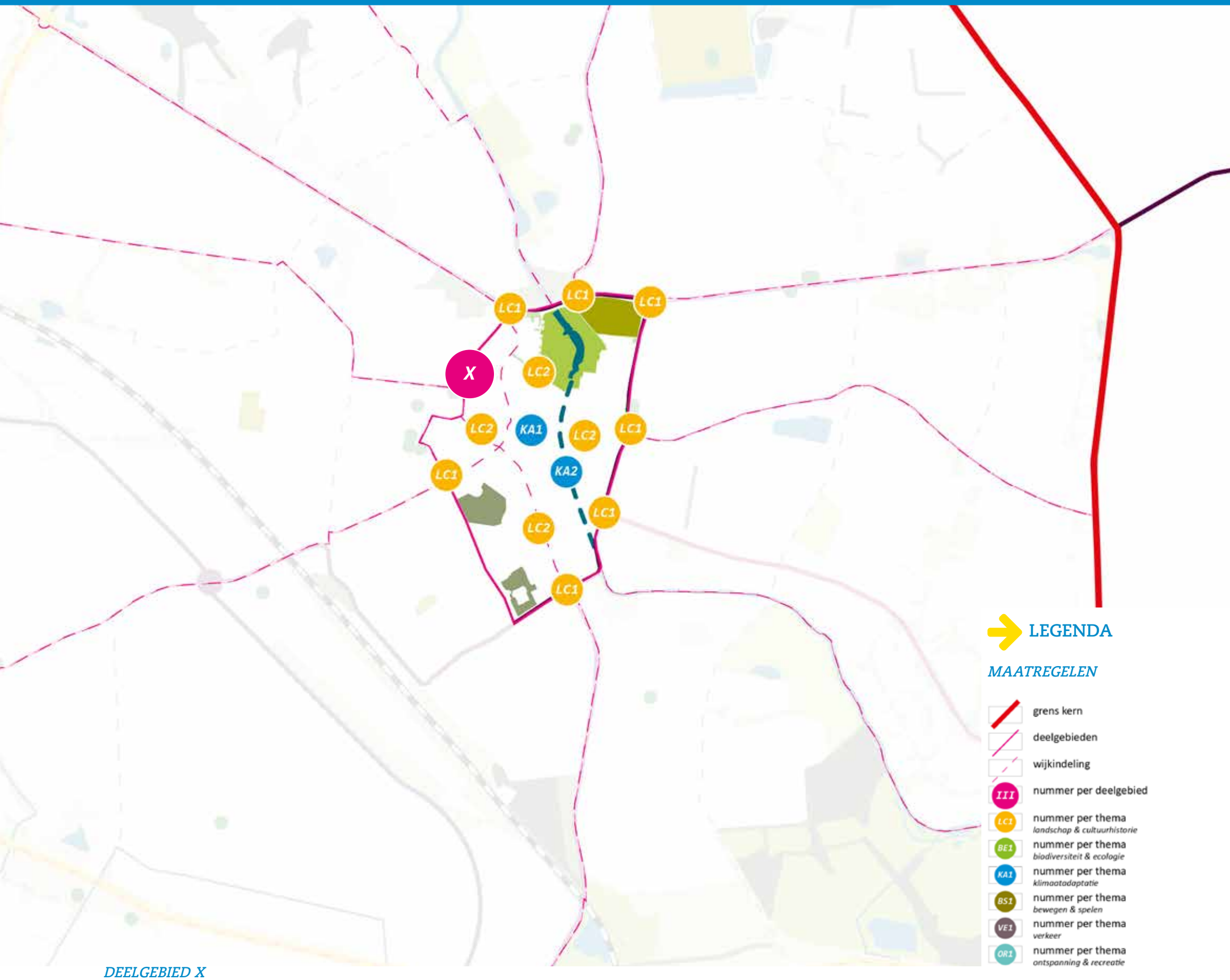

DEELGEBIED X

Een watergang als de Whemerbeek die zo prominent de bebouwde kom doorkruist, is een unieke situatie en een mooie kans om het historisch centrum leefbaarder en aantrekkelijker te maken voor inwoners, ondernemers, bezoekers en toeristen. De Whemerbeek kan op functionele en visuele wijze beleefbaar worden gemaakt.

Functioneel
Op functionele wijze zorgt meer aandacht voor de Whemerbeek ervoor dat de ruimtelijke inrichting ter hoogte van de Wheme meer uitnodigend wordt. Dit kan gerealiseerd door de Whemerbeek in dit gedeelte van het centrum gefragmenteerd bovengronds zichtbaar te laten worden. Op deze wijze maakt de watergang onderdeel uit van het geheel van het ruimtelijk gebied van de Wheme in combinatie met de aanliggende bestaande bedrijfsbebouwing. De achterzijde van deze bebouwing wordt hierdoor ook aantrekkelijker voor publiek om te betreden en tegelijkertijd wordt dit gebied meer bij het historisch centrum betrokken.

Visueel
Op visuele wijze zou de Whemerbeek op meerdere plekken meer zichtbaar gemaakt kunnen worden door de gehele watergang te transformeren naar bovengronds in plaats van het bestaande ondergrondse verloop. Vanuit de Zonnebrink kan de Whemerbeek een sierlijk verloop krijgen, waarbij het water (gedeeltelijk) zichtbaar is voor iedereen: via de kruising Wheme/Willinkstraat, de parkeerplaats op de Wheme, in de bocht van de Wheme richting Weeninkpad en via het Weeninkpad een aansluiting richting Scholtenbrug waar de Whemerbeek tegenwoordig ook al bovengronds is.

Op deze wijze wordt de Whemerbeek zichtbaar bij het historisch centrum betrokken en zal door de toegenomen beleefbaarheid, door een combinatie aan te gaan met de toepassing van groenelementen, het (historisch) besef en het (klimaatadaptieve) bewustzijn over de watergang ook vergroot worden. Een en ander is in nevenstaande collage eergegeven.

Op de volgende pagina zijn alle maatregelen samen op een kaartbeeld vervat. Deze wordt in hoofdstuk 6 verder uiteengezet in schema's.



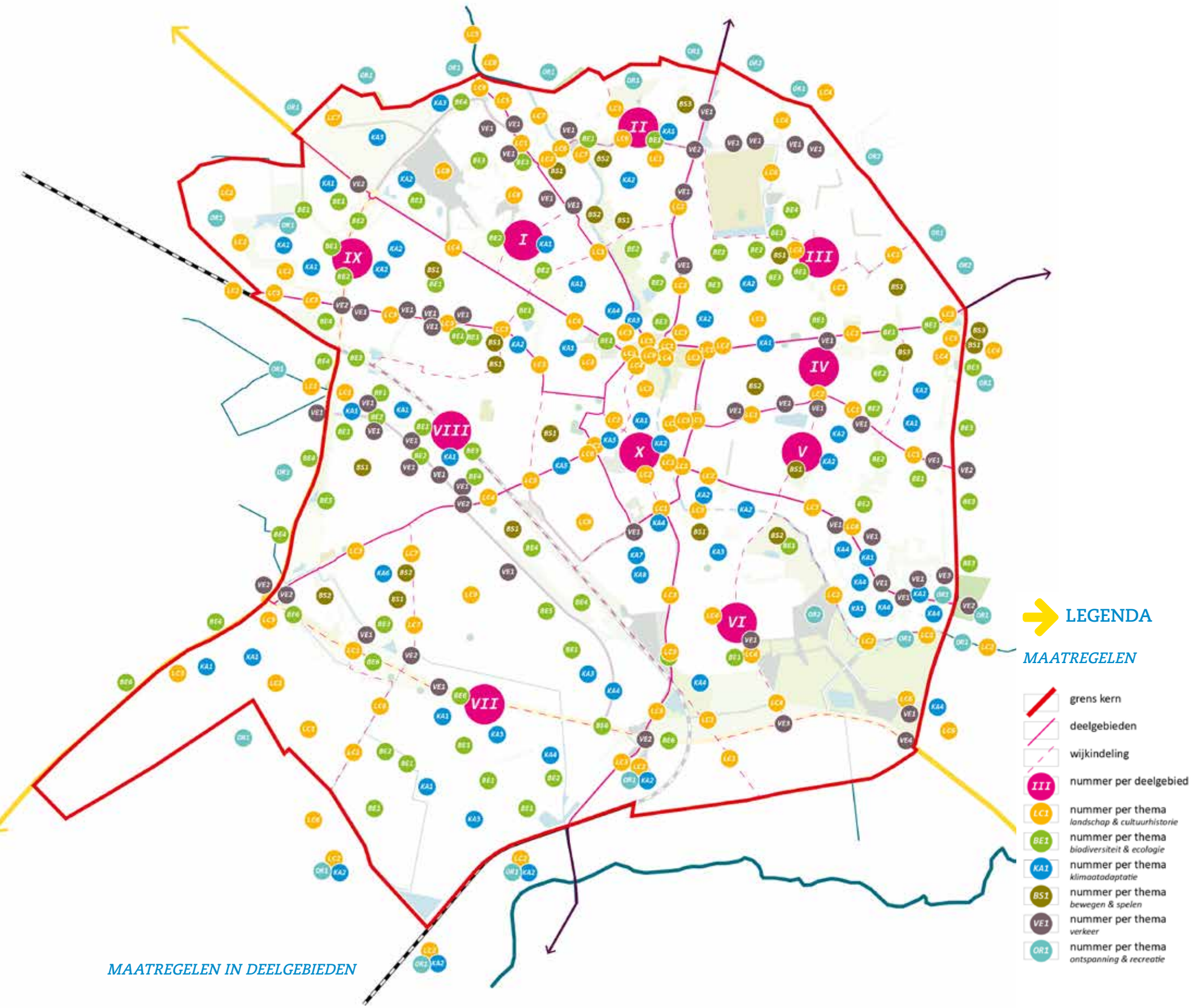

MAATREGELEN IN DEELGEBIEDEN



ontwikkelen van een bijenlint



inritten en parkeerplaatsen vergroenen



(meerstammige) heesters als verrijking plantstroken



insectenidylle in iedere buurt





kleurrijke vaste planten geven buurtgroen een meerwaarde



meerstammige bomen, bloemrijke mengsels en waterberging



variatie in bomenrijen

gemeente Winterswijk

Groen stuctuur visie bebouwde kom de radialen verbonden



DEEL B: UITVOERING

6. UITVOERINGS-PROGRAMMA

6.1 ALGEMEEN

In dit hoofdstuk wordt de visie van de gemeente Winterswijk op de groenstructuur uitgewerkt aan de hand van een uitvoeringsprogramma met verschillende thematische uitgangspunten en daarnaast gebiedsgerichte uitvoeringsmaatregelen en projecten.

De visie gaat in op de ambitie om te werken aan een groenstructuur die op straat herkenbaar en voelbaar is, een structuur die je vertelt wat logische routes zijn. Groen dat je vertelt dat de gemeente Winterswijk zich bevindt op grond van Nationaal Landschap met verschillende onderliggende (pre) historische landschapstypen. De groenstructuur moet daarnaast in praktische zin bijdragen, voor iedereen die in Winterswijk woont, werkt of recreeert.

6.2 THEMATISCHE UITWERKING

In de voorgaande hoofdstukken is de visie op hoofdlijnen (H3) uiteengezet en vanuit daar is de visie in een achttal thematische onderwerpen uitgewerkt (H4). Op basis hiervan zijn per beleidsthema de beleidsmatige uitgangspunten benoemd. Dit betreft in feite het thematische beleid van de gemeente, welke in een beleidsschema is opgenomen en in bijlage I is toegevoegd. Deze beleidsmatige uitgangspunten zijn ook in gele kaders opgenomen in hoofdstuk 4.

6.3 GEBIEDSGERICHTE UITWERKING

Naast een thematische behandeling is de visie geprojecteerd op het grondgebied van de gemeente (H5) en is er een gebiedsgerichte uitwerking gemaakt. Bij de gebiedsgerichte uitwerking is gebruik gemaakt van verschillende deelgebieden in de kern van Winterswijk. Deze deelgebieden bestaan uit een samensmelting van meerdere wijken in de bebouwde kom en zijn voornamelijk voortgekomen uit de ligging tussen de verschillende historische radialen.

Per deelgebied zijn de eerder genoemde thema's uitgewerkt in concrete maatregelen/projecten en deze zijn middels een kaartbeeld gekoppeld aan een specifieke plek. Dit betreft concrete werkzaamheden/projecten die de gemeente de komende jaren wil ondernemen, om zo de gewenste groenstructuur daadwerkelijk vorm te geven. Deze concrete projecten zijn per deelgebied opgenomen in het uitvoeringsschema.

Het uitvoeringsschema geeft een overzicht van uit te voeren werkzaamheden/projecten en geeft de relatie tussen de verschillende werkzaamheden aan. Eveneens geeft het schema uitvoer aan de planning van de werkzaamheden/projecten met een daarbij behorende indicatie van de kosten. Op deze wijze kan daadwerkelijk invulling worden gegeven aan de realisatie van de visie.

6.4 UITVOERINGSSCHEMA

In het uitvoeringsschema is een aantal kolommen opgenomen die elk een eigen beschrijving kennen. In de eerste kolom wordt de code van de maatregel/project benoemd. In de tweede kolom is per maatregel/project een benaming opgenomen. In de derde kolom zijn de relaties gelegd tussen de verschillende acties. Hoe meer samenhang er bestaat met andere acties, hoe meer deze werkzaamheden afgestemd moeten worden. In de vierde kolom zijn mogelijke partners benoemd en in de vijfde kolom is de/het maatregel/project nader beschreven.

In de volgende kolom is het tijdstip van de werkzaamheden opgenomen. Er is hier gewerkt met prioriteiten, bijvoorbeeld prioriteit 1 betreft het jaar 2022-2023. Prioriteit 2 betreft de periode 2024-2026 en prioriteit 3 de periode 2027-2030. In deze periodes worden de werkzaamheden uitgevoerd. De tijdspanne kan ook gekoppeld worden aan kolom 3 (relatie). Immers werkzaamheden die een onderlinge relatie hebben, moeten gelijktijdig of opvolgend uitgevoerd worden.

In de laatste kolommen zijn de geraamde kosten behorende bij de werkzaamheden opgenomen. Bewust is er voor gekozen om te werken met globale kosten. Immers verschillende werkzaamheden moeten nog geconcretiseerd worden. De kosten voor projecten zijn eenmalig voor het specifieke project. Om het globaal te houden, zijn de kosten daarom variërend weergegeven < 5k tot > 25k. Door wel globaal de kosten weer te geven, kan een overzicht worden gecreëerd van de kosten van werkzaamheden, gekoppeld aan de planning. Met het aangeleverde schema is het bijvoorbeeld mogelijk om de globale kosten van alle werkzaamheden met prioriteit 1 weer te geven.

6.5 WERKWIJZE

Op deze wijze kunnen de verschillende werkzaamheden/projecten die noodzakelijk zijn om de visie te realiseren, overzichtelijk weergegeven worden en in tijd uitgezet worden. Door het actualiseren en concretiseren van het uitvoeringsschema wordt grip gehouden op de daadwerkelijke uitvoer van de visie. Hiermee kan actief met de visie aan de slag worden gegaan en kan de voortgang van de uitvoering gemonitord worden.

Ook kunnen de jaarlijkse kosten van de werkzaamheden globaal inzichtelijk worden gemaakt, hetgeen handzaam kan zijn voor het aanvragen of toedelen van budgetten. Op de volgende pagina's volgen de uitvoeringsschema's van de afzonderlijke deelgebieden.

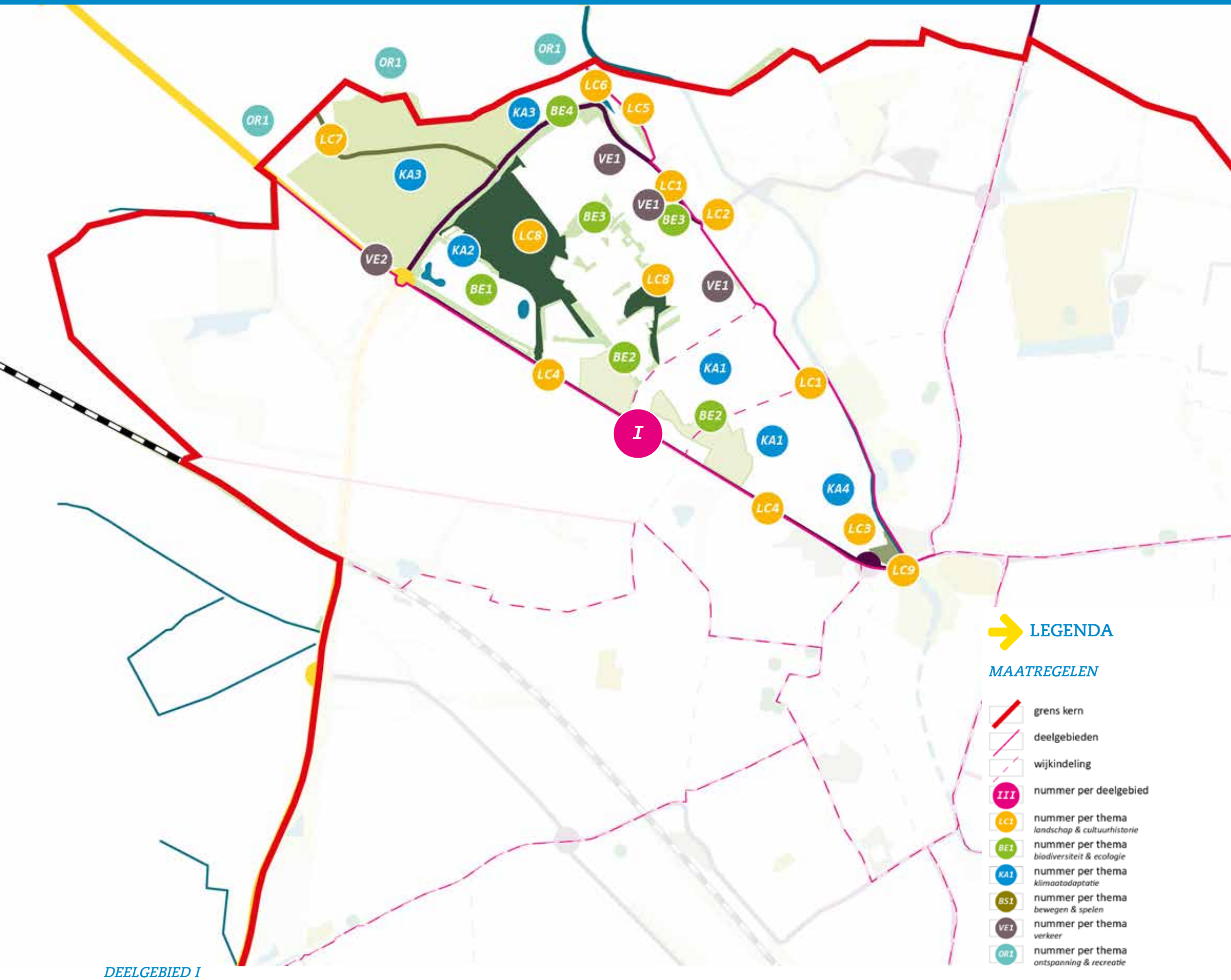

DEELGEBIED I

H5: Gebiedsgerichte maatregelen

Maatregelenpakket - Deelgebied I

Code	Maatregel	Relatie	Partners	Inhoud	Planning	Kosten			
						<5k	5-10k	10-25k	>25k
LC	**Landschap en cultuurhistorie**								
LC1	Bomenstructuur bij de radiaal Ravenhosterweg aanvullen			In overmaat trottoirs t.h.v. tussen Burgemeester van Nispenstraat en rotonde Singelweg	2024			X	
LC2	Continuïteit radiaalstructuur benadrukken t.h.v. Schimmelpennincklaan/Bargerpaske/Piersonstraat	BS1 (Deelgebied II)		Doorzetten van zichtbare rechte bomenrij voor de doorgaande structuur (o.a. bij afbuiging straatbeeld)	2025		X		
LC3	Verbijzonderen aanhechting radialen Groenloseweg en Ravenhorsterweg op rondje centrum t.h.v. rotonde	LC9		Toevoegen van beeldbepalende bomen of beplanting t.h.v. aanhechting	2023	X			
LC4	Bomenstructuur radiaal Groenloseweg aanvullen	VE2		tussen Javastraat en Haitsma Mulierweg, rondom De Harmonie en de Tricotfabriek	2023				X
LC5	Vergroten herkenbaarheid/beleving paden naar het buitengebied			T.h.v. Jaspersweg en Ravenhorsterweg (historisch kerkpad) inclusief bestaande groene lob richting Frerikshof	2026		X		
LC6	Voortzetten landschapsstructuur buitengebied-kern tussen Ravenhorsterweg en Jaspersweg			Herkenbaar maken landschapsstructuren in kern	2026		X		
LC7	Onderzoeken verbinding Jaspersweg met Honesweg	KA3		Wandel/fietsverbinding langs oude bestaande bomenstructuur tussen buitengebied en kern	2025	X			
LC8	Bij oude cultuurhistorische landschapselementen (zoals grote bomenrijen) onderzoeken mogelijkheden tot omvorming bestrating	KA2		Natuurlijke half-verharding ten behoeve van de vitaliteit van de bomen(rijen)	2024	X			
LC9	Aandacht voor rotonde Groenloseweg en Singelweg als kruisvlak van radialen/rondje centrum	LC3		Samenkomen van verschillende soorten bomen	2023		X		
BE	**Biodiversiteit en ecologie**								
BE1	Vergroten biodiversiteit rondom hotel en zorgboerderij onderzoek en eventueel realisatie		Hotel, zorgboerderij	Groot deel geen gemeentelijk eigendom. Eigenaren informeren en adviseren om hiermee biodiversiteit te verhogen	2024	X			
BE2	In kaart brengen van monocultuur particuliere groenvlaktes		Inwoners	Inzichtelijk maken van particuliere eigendommen om deel te laten uitmaken van de (ecologische) groenstructuur	2026	X			
BE3	Onderzoeken mogelijkheden verbinding grote groengebieden Frerikshof en Whemerbeekzone		Eigenaren hotel en zorgboerderij	Toevoegen van 'stepping stones' op zichtbare plekken (inheemse beplanting, van struiken tot drachtbomen)	2025	X			
BE4	Vergroten biodiversiteit en ecologische waarden versterken bij Jaspersweg			Ecologisch bermbeheer en aanvullen (variatie) bomen	2024	X			
KA	**Klimaatadaptatie**								
KA1	Schildersbuurt onderzoeken mogelijkheden klimaatadaptieve inrichting			Mogelijkheden voor infiltratie vergroten	2024		X		
KA2	Onderzoeken minder verstening rondom Frerikshof	LC8		Meer toepassen van waterdoorlatende bestrating	2023	X			
KA3	Onderzoeken vergroenen sportpark Jaspers voor tegengaan hittestress	LC7	Sportvereniging	Vergroenen van de parkeerplaats door toevoegen van bomen waterdoorlatende bestrating	2023	X[1]			
KA4	Onderzoeken vergroenen Branderbosch-Zuid			Voornamelijk het toevoegen van bomen	2024	X			
VE	**Verkeer**								
VE1	Entrees van buurten herkenbaar maken			Gebruiken van signaalbomen	2024	X			
VE2	Aandacht voor rotonde bij snijpunt radiaal/rondweg West/Jaspersweg		provincie	Markering met bepaalde bomen/groenbeplanting t.h.v. Groenloseweg en Rondweg West/Jaspersweg	2023	X			
OR	**Ontspanning en recreatie**								
OR1	Ruimte voor particuliere initiatieven in landschapszoneten noorden van sportpark Jaspers		Inwoners; Verenigingen	Faciliteren van voedselbos, fruitboomgaard etc. ten noorden van sportpark Jaspers					

[1] Kosten € 5.000,00 per 4 parkeerplaatsen

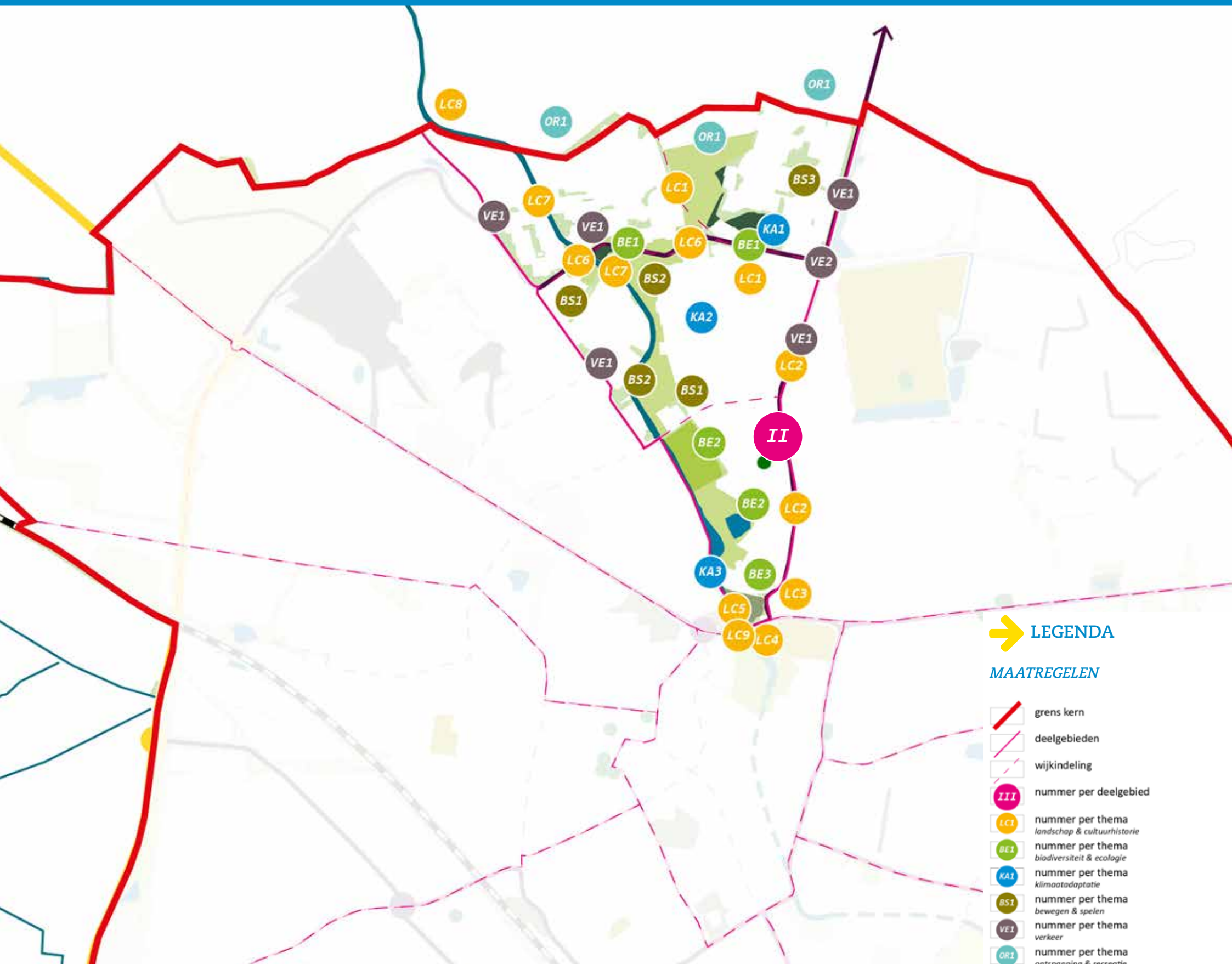

DEELGEBIED II

H5: Gebiedsgerichte maatregelen

Maatregelenpakket - Deelgebied II

Code	Maatregel	Relatie	Partners	Inhoud	Planning	Kosten			
						<5k	5-10k	10-25k	>25k
LC	**Landschap en cultuurhistorie**								
LC1	Verbinden van (oude radialen) Nieuw Beusinkweg en Beusinkweg	LC6; BE1; KA1		D.m.v. een herinrichting van de doorkruisende infrastructuur van de Schimmelpennincklaan	2027		X		
LC2	Aanvullen radiaalstructuur Waliënsestraat	VE2		Plantvakken/bomen in overmaat trottoir tussen Burgemeester van Nispenstraat/Thorbeckestraat en P.J. Troelstrastaat	2027			X	
LC3	Aanzet radiaalstructuur op particulier terrein tegenover Lange Brug		Eigenaar particulier terrein	Toevoegen van bomen in overleg met eigenaar	2027		X		
LC4	Aandacht voor kruispunt Waliënsestraat en Singelweg als kruisvlak van radialen/rondje centrum	LC9		Samenkomen van verschillende soorten bomen	2025			X	
LC5	Vergroten zichtbaarheid/herkenbaarheid Whemerbeek bij kruising Singelweg	LC7		Beeldbepalende (groenblauwe) markering aanbrengen op oversteek Singelweg	2025		X		
LC6	Vergroten zichtbaarheid/herkenbaarheid Whemerbeek en radialen rondom Schimmelpennincklaan	LC1		Water beleefbaar en toegankelijk te maken (meer ruimte voor drachtbomen door laanstructuur)				X	
LC7	De route langs de Whemerbeek meer leesbaar maken	LC5		Meer aandacht voor naastgelegen cultuurhistorische objecten (zoals de BH-bult)	2026	X			
LC8	Whemerbeek gebruiken voor verbinding tussen buitengebied-kern		Waterschap	Benutten onderhoudspad langs Whemerbeek t.h.v. Voorninkpad / Schimmelpennincklaan / Bargerpaske	2026		X		
LC9	Aandacht voor herkenbaarheid van het rondje historisch centrum bij park Lange Brug	LC4		Park Lange brug meer betrekken bij centrum	2027		X		
BE	**Biodiversiteit en ecologie**								
BE1	Vergroten biodiversiteit omgeving Schimmelpennincklaan inclusief ecologisch bermbeheer	LC1; BS1; KA1		T.h.v. Bargerpaske tot aan rotonde Waliënsestraat	2024	X			
BE2	Vergroting biodiversiteit en versterken ecologische waarde rondom Berkhof en nabij Roenhorststraat/Burgemeester van Nispenstraat	BS2		Omvormen van grote monotone grasvlaktes tot bloemrijke of kruidenrijke velden	2024	X			
BE3	Aandacht voor meer biodiversiteit bij park Lange Brug	KA3		Bloemrijk mengsel	2024	X			
KA	**Klimaatadaptatie**								
KA1	Aandacht voor herinrichting Schimmelpennincklaan voor tegengaan wateroverlast	LC1; BE1		Bermen t.h.v. Bargerbosch gebruiken voor wateropvang	Is al gerealiseerd 2020				
KA2	Onderzoeken vergroenen wijk Hoge Wieber Zuid voor tegengaan hittestress			Bij herinrichting aandacht voor meer groen	Meenemen met investeringsplan				
KA3	Vergroenen van de parkeerplaats t.h.v. park Lange Brug	BE3		Toepassen waterdoorlatende bestrating en aanplanten bomen					X[1]
BS	**Bewegen en spelen**								
BS1	Vergroenen van schoolpleinen van basisscholen	LC2 (I); BE1	Basisscholen Bargerpaske en Koningin Wilhelminaschool	Bargerpaske en Koningin Wilhelminaschool			X		
BS2	Onderzoeken naar natuurlijk spelen in combinatie met groen en water in Whemerbeekzone	BE2		Toegankelijk en beleefbaar maken d.m.v. natuurlijk spelen, aandacht voor waterkwaliteit					X
BS3	Aandacht voor bespeelbaarheid en toegankelijkheid binnenterreinen			Ontwikkelen van piketsportveldjes (bijvoorbeeld bij Bargerkempke)		X			
VE	**Verkeer**								
VE1	Entrees van buurten herkenbaar maken			Gebruiken van signaalbomen	2025	X			
VE2	Aandacht voor rotonde bij snijpunt radiaal/rondweg	LC2		Markering met bepaalde bomen/groenbeplanting t.h.v. Waliënsestraat en Schimmelpennincklaan/P.J. Oudlaan	2025	X			
OR	**Ontspanning en recreatie**								
OR1	Ruimte voor particuliere initiatieven in landschapszone		Inwoners; Verenigingen	Faciliteren van voedselbos, fruitboomgaard etc. ten noorden van volkstuinterrein Nieuw Beusinkweg/Steggemansweg	2025	X			

[1] Kosten € 5000/ 4 parkeerplaatsen (€75.000)

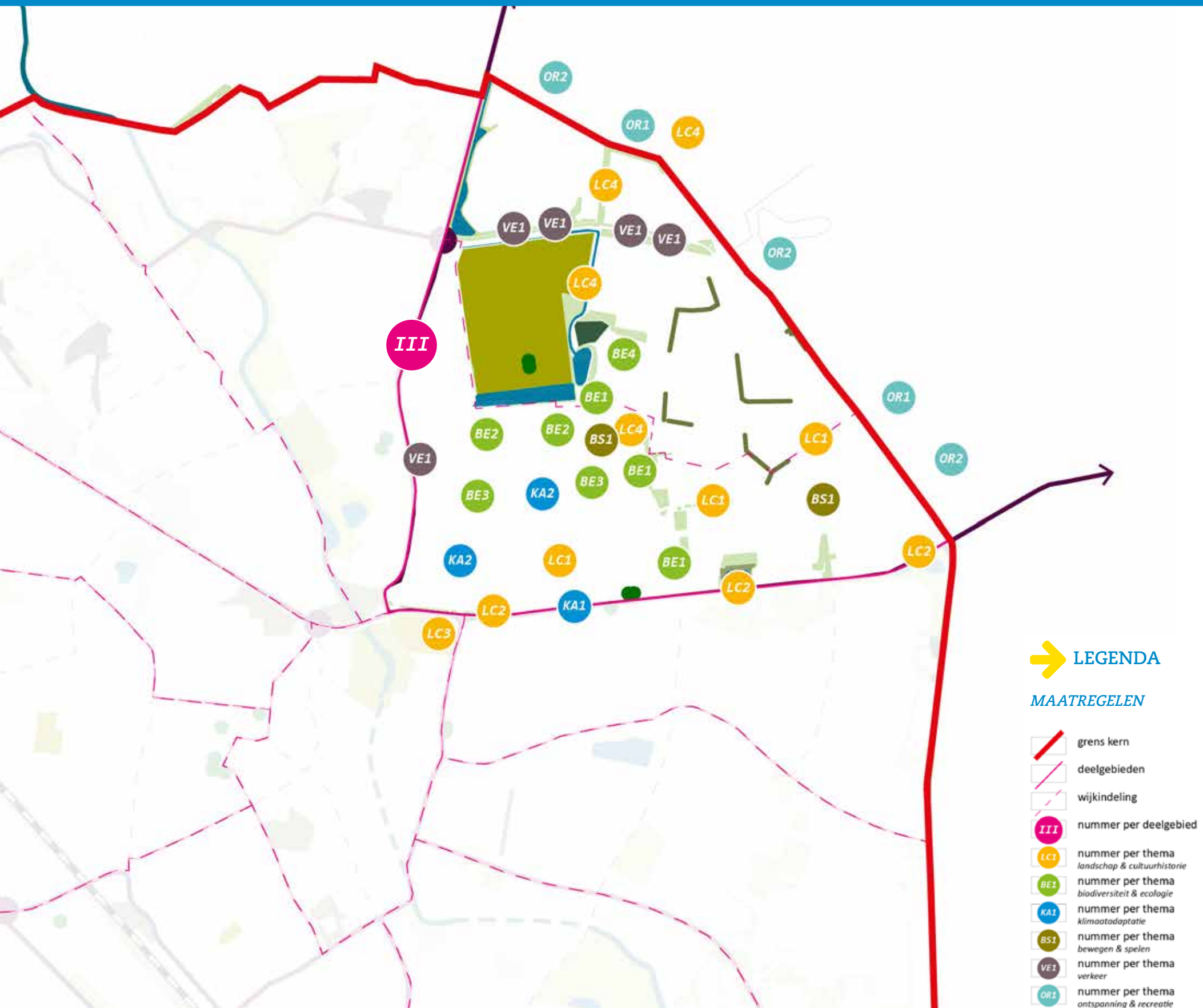

DEELGEBIED III

H5: Gebiedsgerichte maatregelen

Maatregelenpakket - Deelgebied III

Code	Maatregel	Relatie	Partners	Inhoud	Planning	Kosten			
						<5k	5-10k	10-25k	>25k
LC	**Landschap en cultuurhistorie**								
LC1	Doortrekken beeld radiaalstructuur Kobstederstraat met beplanting			Groenvakken bestaand uit lage struiken met bomen	2026			X	
LC2	Radiaalstructuur van de Vredenseweg meer zichtbaar maken	VE2		Groene ruimtes benutten met gefragmenteerde laanbeplanting	2025				X
LC3	Aandacht voor kruispunt Vredenseweg en Singelweg als kruisvlak van radialen/rondje centrum			Samenkomen van verschillende soorten bomen	2025			X	
LC4	Verbinding kern-buitengebied creëren via Joost van de Vondelstraat en Merwedestraat richting Veldersweg	OR1; OR2		Herkenbaarheid van bestaande padenstructuur vergroten	2026		X		
BE	**Biodiversiteit en ecologie**								
BE1	Onderzoeken mogelijkheden verbinding grote groengebieden begraafplaats/P.J. Oudlaan, Joost van den Vondelstraat en B.H. Heldtstraat	BE2		Toevoegen van 'stepping stones' op zichtbare plekken (inheemse beplanting, van struiken tot drachtbomen)	2024	X			
BE2	Vergroten biodiversiteit omgeving Joost van den Vondelstraat met groot groengebied	BE1	Inwoners	Toepassen van ecologisch bermbeheer	2024	X			
BE3	Vergroten biodiversiteit en ecologische waarden versterken in Oostervoort	KA2	Inwoners	Overhoeken monotone grasvlakten omvormen tot bloemrijke of kruidenrijke velden	2024	X			
BE4	Vergroten biodiversiteit en ecologische waarden versterken ten zuiden van het AZC-terrein (Amerstraat, M. Vasalisstraat)		Inwoners	Grote monotone grasvlakten omvormen tot bloemrijke of kruidenrijke velden	2024	X			
KA	**Klimaatadaptatie**								
KA1	Onderzoeken tegengaan wateroverlastproblematiek t.h.v. Vredenseweg tussen Scholtenenk en Plataanlaan			Onderzoeken mogelijkheden voor verticale wadi, bodem- gestbij een belangrijke rol					
KA2	Onderzoeken vergroenen wijk Oostervoort voor tegengaan hittestress	BE3	Inwoners	D.m.v. schenken privégroen in de straten (introductie van 'voortuinboom')					
BS	**Bewegen en spelen**								
BS1	Aandacht voor bespeelbaarheid en toegankelijkheid binnenterreinen			Ontwikkelen piketsportveldjes (bijvoorbeeld t.h.v. Joost van den Vondelstraat en Homansbos)			X		
VE	**Verkeer**								
VE1	Entrees van buurten herkenbaar maken			Gebruiken van signaalbomen	2025	X			
OR	**Ontspanning en recreatie**								
OR1	Overgang dorp-landschap robuust aanplanten voor landschappelijke betekenis	LC4		T.h.v. het gehele buitengebied tussen Waliënsestraat tot Vredenseweg	2025		X		
OR2	Verbinding tussen kern en buitengebied via padenstructuur	LC4		Herkenbaar maken padenstructuur naar buitengebied	2025			X	

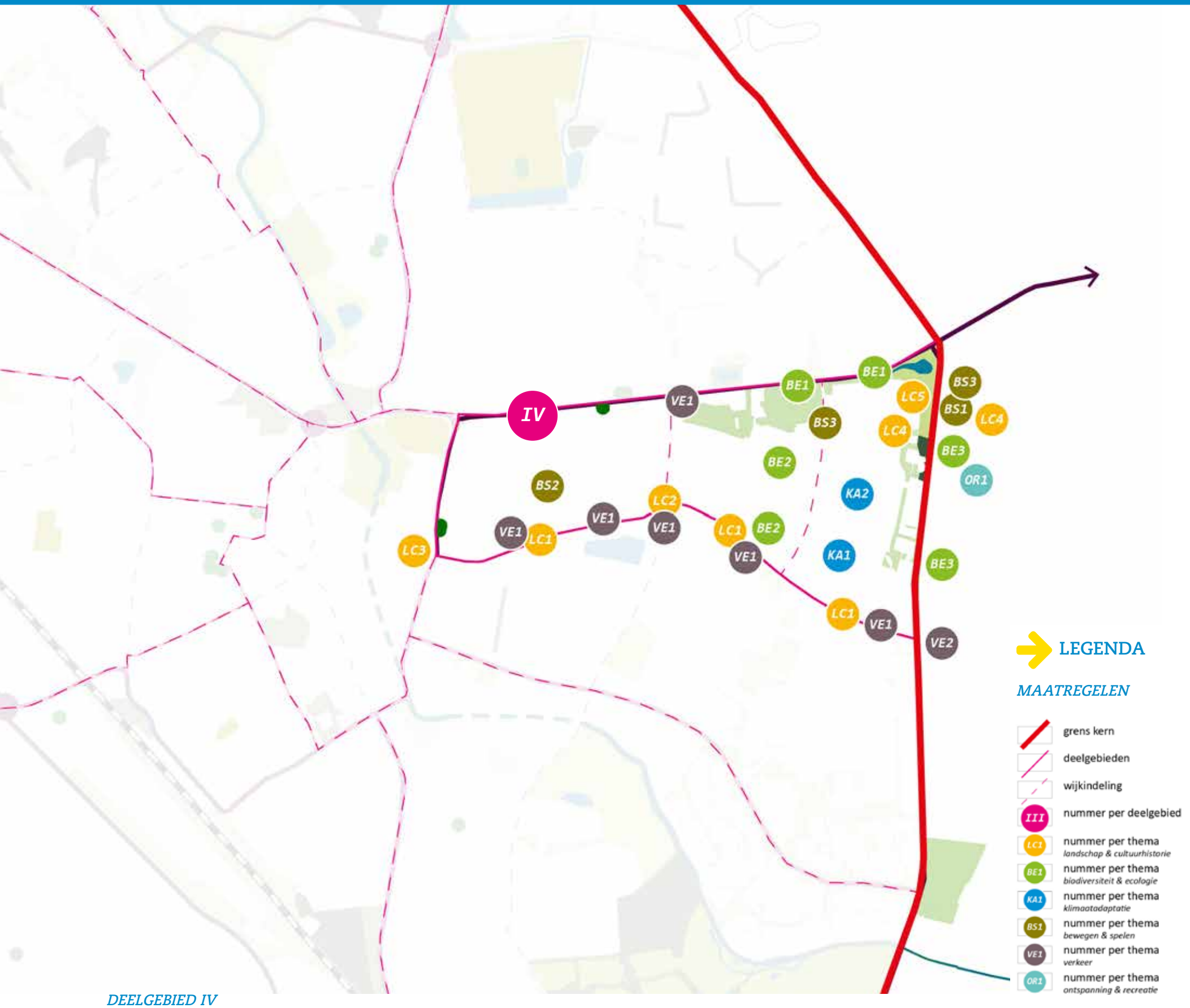

DEELGEBIED IV

H5: Gebiedsgerichte maatregelen

Maatregelenpakket - Deelgebied IV

Code	Maatregel	Relatie	Partners	Inhoud	Planning	Kosten			
						<5k	5-10k	10-25k	>25k
LC	**Landschap en cultuurhistorie**								
LC1	Aanvullen radiaalstructuur Kloetenseweg en Verlengde Ratumseweg	LC2; VE2		In overmaat trottoir (plantvakken/bomen) plus de aanleg van een haagstructuur	2025				X
LC2	Doorgaande structuur Kloetenseweg aanzetten t.h.v. de Kastanjelaan	LC1		Toevoegen bomen om bomenrij te benadrukken	2026			X	
LC3	Aandacht voor kruispunt Verlengde Ratumsestraat en Singelweg als kruisvlak van radialen/rondje centrum			Samenkomen van verschillende soorten bomen	2026		X		
LC4	Herkenbaarheid verbinding buitengebied vergroten bij Achterweg aansluiting Abeelstraat	LC5; BS1; OR1		Herkenbaar maken padenstructuur naar buitengebied	2025	X			
LC5	Voortzetten landschapsstructuur buitengebied-kern bij grasvlakte tussen Achterweg en Abeelstraat	LC4; BS1		Landschap in kern brengen	2025	X			
BE	**Biodiversiteit en ecologie**								
BE1	Vergroten biodiversiteit en ecologische waarden versterken t.h.v. basisschool De Vlier	BE2; BS3	inwoners, basisschool de Vlier	Omvormen grote monotone grasvlaktes tot bloemrijke of kruidenrijke velden	2022		X		
BE2	Onderzoeken mogelijkheden verbinding grote groengebieden omgeving De Vlier en Olmenstraat	BE1		Toevoegen van 'stepping stones' op zichtbare plekken (inheemse beplanting, van struiken tot drachtbomen)	2026	X			
BE3	Continueren van ecologisch bermbeheer langs Bataafseweg	BE3 (V)		Behoud van biodiversiteit en ecologische waarden	2023	X			
KA	**Klimaatadaptatie**								
KA1	Herontwikkeling van parkeerplaatsen voor tegengaan van wateroverlast (straten zoals Pijnboomstraat en Prunusstraat)			Waterdoorlatende verharding toepassen i.p.v. bestaande verharding. Meenemen bij herinrichting	2023-2024	X[1]			
KA2	Onderzoeken vergroenen straten Hakkelerkamp Oost voor tegengaan hittestress			Bij herinrichting	2023-2024	X[1]			
BS	**Bewegen en spelen**								
BS1	Bestaande trapveldjes omvormen tot 'ravottenbos'	LC4; LC5		Tussen Bataafseweg en Abeelstraat. Meenemen bij herinrichting Hakkelerkamp oost	2026				X
BS2	Stenige speelplekken meer vergroenen			Bijvoorbeeld speelplaats aan de Lindenstraat	2025		X		
BS3	Omvormen bestaande speelplekken tot natuurlijk spelen op langer termijn	BE1		Bijvoorbeeld omgeving De Vlier, speeltuin Abeelstraat	2028				X
VE	**Verkeer**								
VE1	Entrees van buurten herkenbaar maken			Gebruiken van signaalbomen	2026		X		
VE2	Aandacht voor rotonde bij snijpunt radiaal/rondweg	LC1		Markering met bepaalde bomen/groenbeplanting t.h.v. Kloetenseweg/Bataafseweg	2026		X		
OR	**Ontspanning en recreatie**								
OR1	Ontwikkelen van doorzichten richting het buitengebied in Winterswijk	LC4		Het kleinschalige landschap in beeld brengen t.h.v. de gehele Abeelstraat	2027		X		

[1] In klimaatadaptatie uitvoeringsagenda

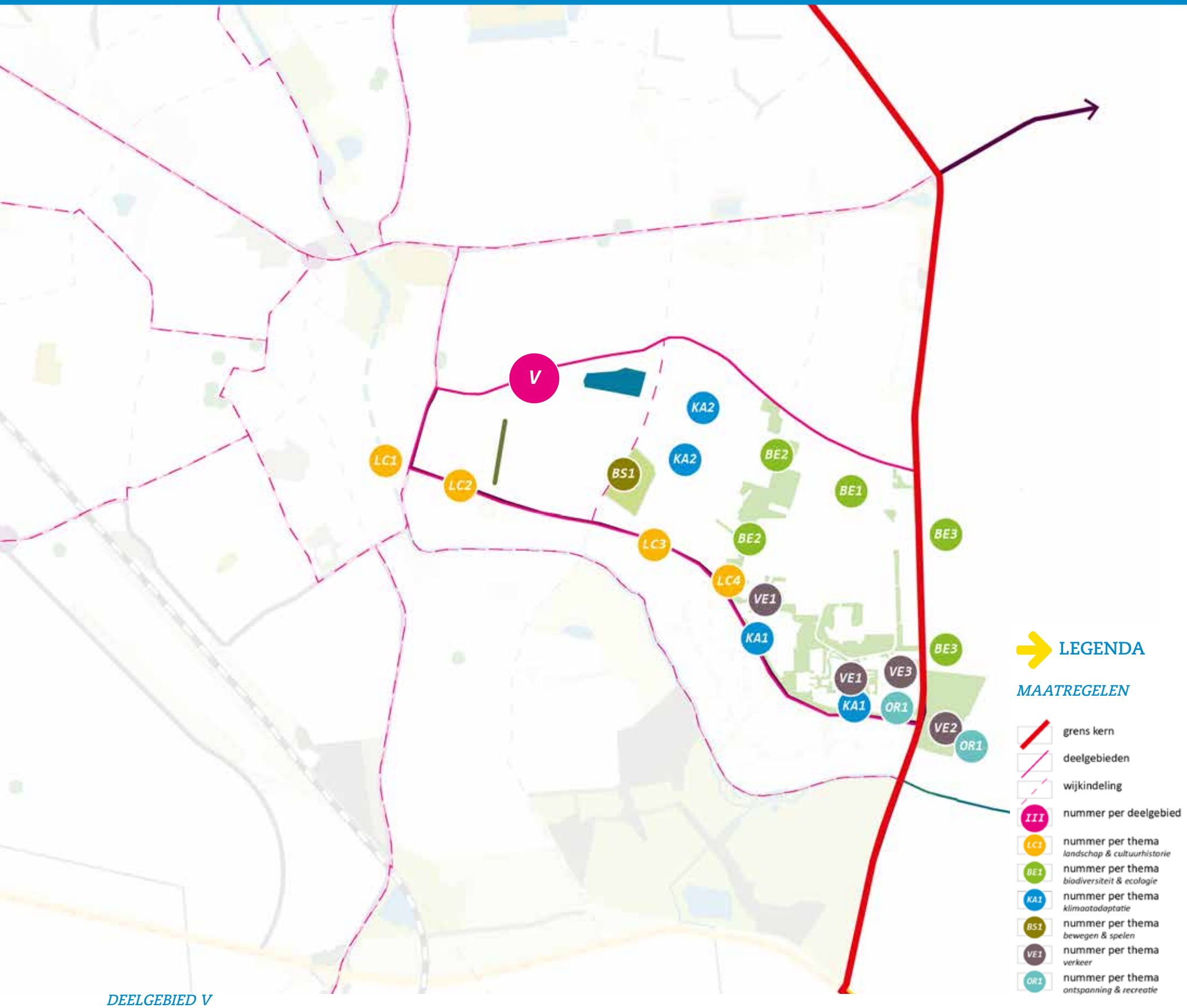

DEELGEBIED V

H5: Gebiedsgerichte maatregelen

Maatregelenpakket - Deelgebied V

Code	Maatregel	Relatie	Partners	Inhoud	Planning	Kosten			
						<5k	5-10k	10-25k	>25k
LC	**Landschap en cultuurhistorie**								
LC1	Aandacht voor kruispunt Laan van Hilbelink en Zonnebrink als kruisvlak van radialen/rondje centrum			Samenkomen van verschillende soorten bomen	2026		X		
LC2	Versterken radiaalstructuur Laan van Hilbelink tussen Zonnebrink en Morsestraat		Particuliere eigenaren	Aanplant van plantvakken/bomen in samenspraak met eigendommen van particulieren	2025		X		
LC3	Toevoegen van bomen op de radiaal Laan van Hilbelink tussen Eelinkstraat en Ligusterlaan	KA1	Inwoners	Aanplanten van de 'voortuinboom'	2025		X		
LC4	Toevoegen van bomen op de radiaal Laan van Hilbelink komend vanaf de Bataafseweg tussen de Hortensialaan en Hakkelerkampweg	VE2; OR1		Doorzetten van de nieuwe bomenrij	2025		X		
BE	**Biodiversiteit en ecologie**								
BE1	Vergroten biodiversiteit en ecologische waarden versterken t.h.v. Jasmijnlaan/Forsythialaan			Omvormen grote monotone grasvlaktes tot bloemrijke of kruidenrijke velden	2024	X			
BE2	Onderzoeken mogelijkheden verbinding grote groengebieden in omgeving van openbare voorzieningen inclusief de oude landschapsstructuur tussen Hakkelerkampstraat en Hortensialaan			Toevoegen van 'stepping stones' op zichtbare plekken (inheemse beplanting, van struiken tot drachtbomen)	2024	X			
BE3	Continueren van ecologisch bermbeheer langs Bataafseweg	BE3 (IV); VE3		Behoud van biodiversiteit en ecologische waarden	2023	X			
KA	**Klimaatadaptatie**								
KA1	Vergroten waterbergingscapaciteit in bermen Laan van Hilbelink	LC3		Onderzoeken verlaging van trottoirbanden t.h.v. Hortensialaan tot Bataafseweg	2023-2024				
KA2	Herontwikkeling van parkeerplaatsen voor tegengaan van wateroverlast (straten zoals Esdoornstraat en Meidoornstraat)			Waterdoorlatende verharding toepassen i.p.v. bestaande verharding	2025-2026				X
BS	**Bewegen en spelen**								
BS1	Onderzoeken van mogelijkheden voor natuurlijk spelen		Inwoners	Plan opstellen / beleid opstellen	2023	X			
VE	**Verkeer**								
VE1	Entrees van buurten herkenbaar maken			Gebruiken van signaalbomen	2026		X		
VE2	Aandacht voor kruispunt bij snijpunt radiaal/rondweg	LC4; OR1		Markering met bepaalde bomen/groenbeplanting t.h.v. Laan van Hilbelink/Bataafseweg	2026		X		
VE3	Aanplanten van inheemse heesters aan westzijde Bataafseweg t.h.v. het klimbos	BE3		Aanplanten ter afscherming schuttingen/achterkanten	2026		X		
OR	**Ontspanning en recreatie**								
OR1	Verbinden van zandpad Bataafseweg met Laan van Hilbelink	LC4; VE2		Verbinding van het buitengebied met de kern d.m.v. het doorzetten van de landschapsbeleving	2026		X		

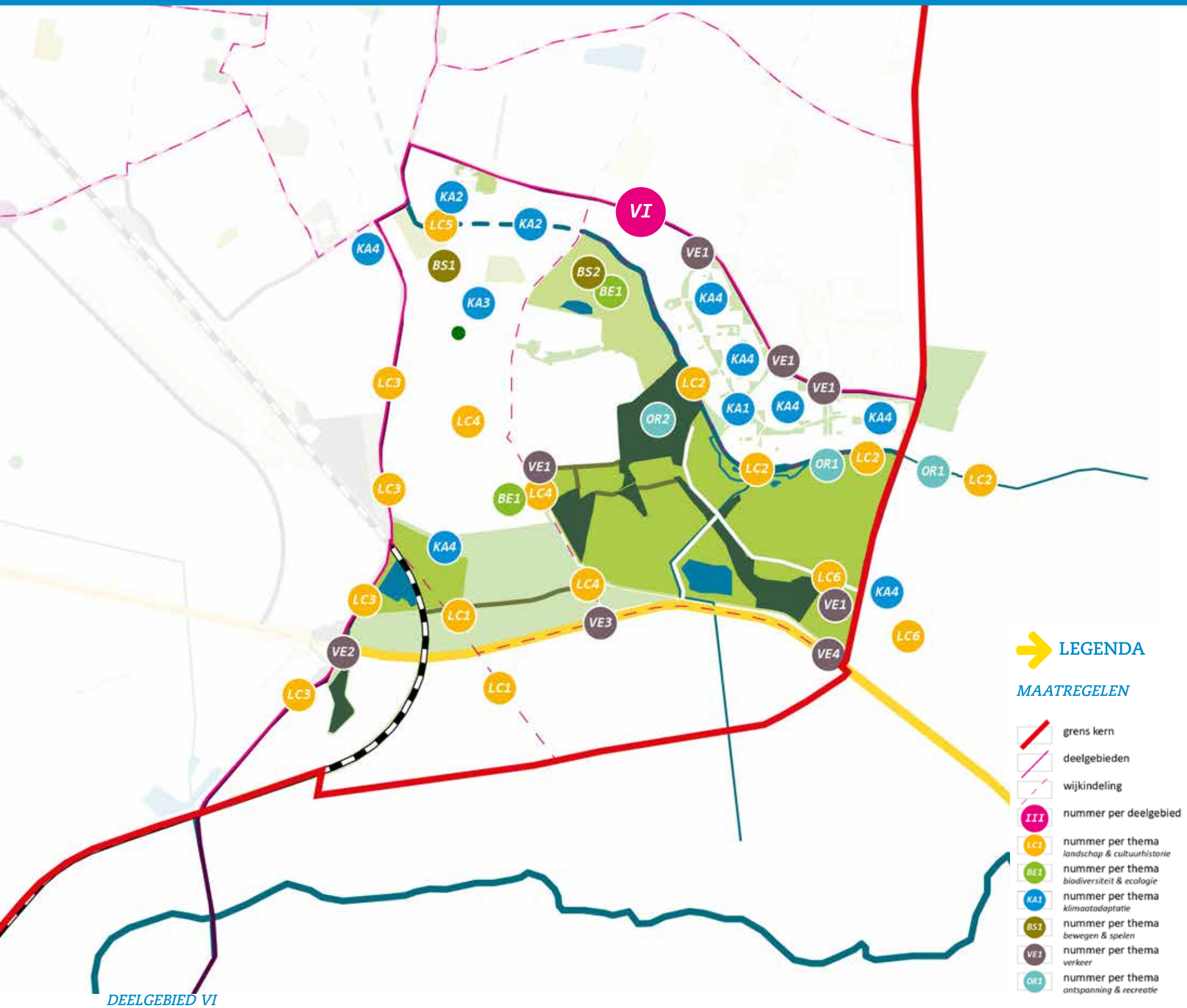

DEELGEBIED VI

H5: Gebiedsgerichte maatregelen

Maatregelenpakket - Deelgebied VI

Code	Maatregel	Relatie	Partners	Inhoud	Planning	Kosten			
						<5k	5-10k	10-25k	>25k
LC	**Landschap en cultuurhistorie**								
LC1	Relatie vergroten van verbindingspad buitengebied-kern t.h.v. Wamelinkweg			Herkenbaar maken padenstructuur naar buitengebied	2025		X		
LC2	Verbinden van pad langs De Huininkmaat richting het buitengebied door Whemerbeekzone	LC6; OR1	waterschap	Routestructuur naar buitengebied maken	2026		X		
LC3	Continuïteit radiaalstructuur benadrukken Wooldseweg	VE2		Laanbomen aanvullen t.h.v. gedeelte tussen Weurden en spoorovergang plus t.h.v. kruising Golsweg	2026			X	
LC4	Continuïteit radiaalstructuur benadrukken Kottenseweg	VE3	ROVA	Kleine hiaten in gehele Kottenseweg aanvullen plus benutten overmaat trottoirs met plantvakken/bomen	2028		X		
LC5	Vergroten zichtbaarheid/herkenbaarheid Whemerbeek bij privétuin Huininkmaatbos	OR2	Particuliere eigenaar	Onderzoeken mogelijkheid om privéterrein te veranderen in openbaar terrein	2028		X		
LC6	Zandpad langs FC Trias verbinden met Laan van Napoleon	LC2; OR1		Verbinding buitengebied-kern langs bestaande groenstructuur via de Bataafseweg					
BE	**Biodiversiteit en ecologie**								
BE1	Biodiversiteit vergroten t.h.v. Huininkmaatpark en Wamelinkhof	BS2	ROVA	Toepassen van verruiging van grasvelden	2024	X			
KA	**Klimaatadaptatie**								
KA1	Tegengaan van wateroverlast in de Berberislaan	KA4		Overmaat in groenvakken omvormen naar wadi's in klimaatadaptatie uitvoeringsagenda	2030				
KA2	Stimuleren van groene daken voor verminderen van wateroverlast/hittestress		Eigenaren van bedrijven	Bij bedrijfspanden rondom Laan van Hilbelink	2025				X[1]
KA3	Tegengaan van wateroverlast in Huininkmaatstraat en omgeving	BS1		Onderzoeken mogelijkheid verticale wadi's	2029				
KA4	Diverse parkeerterreinen vergroenen t.h.v. Wok Wamelink, supermarkten, Trias en binnen de Ligusterlaan en Berberislaan	KA1		Aanplanten van bomen en toepassen van waterdoorlatende verharding (waar mogelijk)	2030				X[2]
BS	**Bewegen en spelen**								
BS1	Vergroenen van schoolplein van basisschool	KA3	Basisschool De Korenburg	De Korenburg					
BS2	Creëren speel- en sportaanleidingen in Huininkmaatpark	BE2		Toevoegen van natuurlijke speelelementen in het park en opnemen in de beweegroute				X	
VE	**Verkeer**								
VE1	Entrees van buurten herkenbaar maken			Gebruiken van signaalbomen (bijvoorbeeld Laan van Napoleon/Bataafseweg)	2026		X		
VE2	Aandacht voor rotonde bij snijpunt radiaal/rondweg	LC3	provincie	Markering met bepaalde bomen/groenbeplanting t.h.v. Wooldseweg/Rondweg Zuid	2026				
VE3	Aandacht voor kruispunt bij snijpunt radiaal/rondweg	LC4	provincie	Omvormen/vergroenen van civiele verkeersgeleiders t.h.v. Kottenseweg/Rondweg Zuid	2026				
VE4	Versterken van ringstructuur Rondweg Zuid met Bataafseweg		provincie	Aanvullen van bestaande bomenrij	2026				
OR	**Ontspanning en recreatie**								
OR1	Landschapszone versterken t.h.v. Whemerbeekzone	LC2; LC6		Toegankelijk en beleefbaar maken beekzone	2027				X
OR2	Behouden van kwaliteiten Huininkmaatbos	LC5		Behoud van bestaande kwaliteiten	2027		X		

[1] In klimaatadaptatie uitvoeringsagenda

[2] Kosten € 5.000,00 per 4 parkeerplaatsen

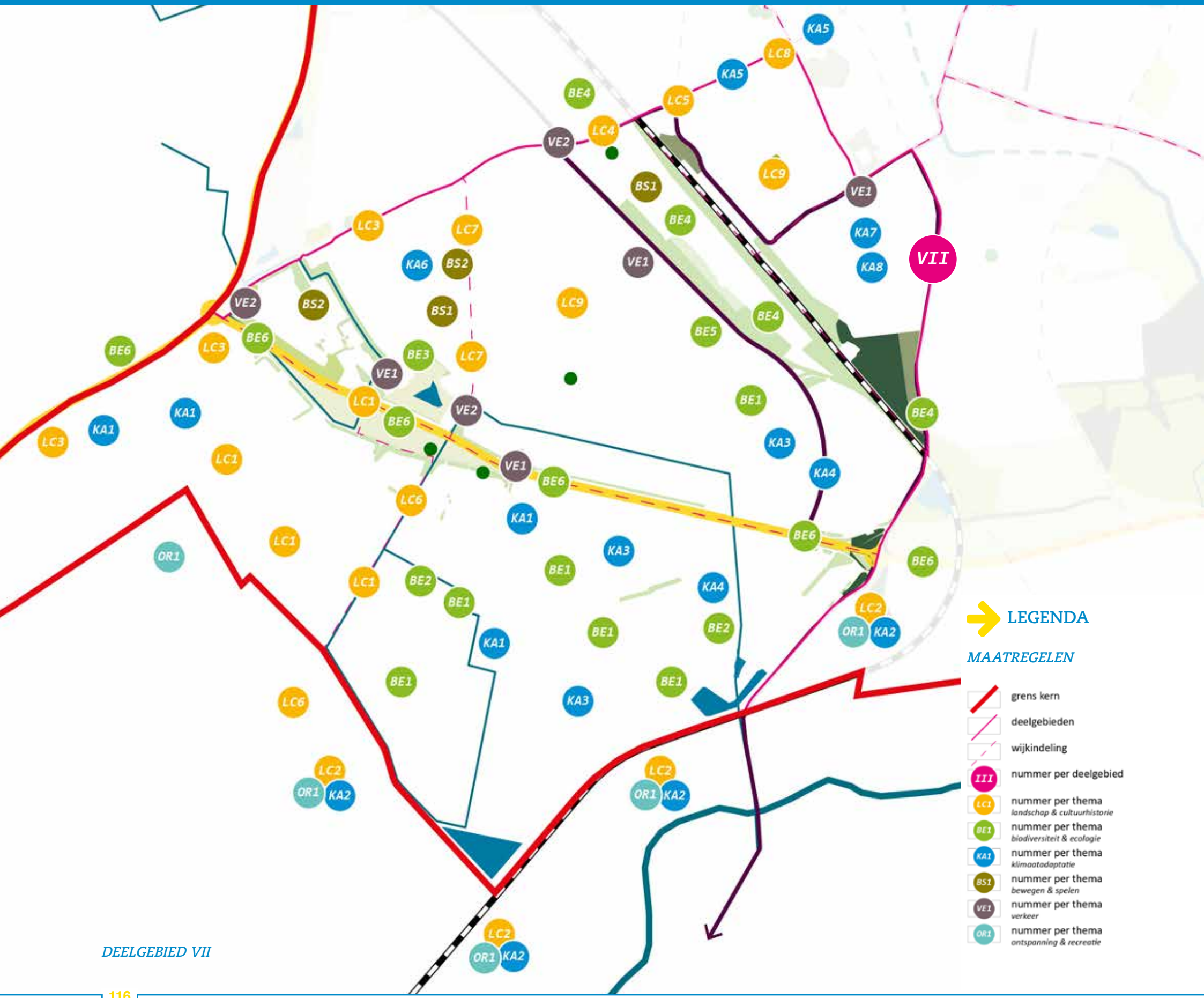

DEELGEBIED VII

H5: Gebiedsgerichte maatregelen

Maatregelenpakket - Deelgebied VII

Code	Maatregel	Relatie	Partners	Inhoud	Planning	Kosten			
						<5k	5-10k	10-25k	>25k
LC	**Landschap en cultuurhistorie**								
LC1	Vergroten relatie beleving historische paden naar buitengebied		Provincie	T.h.v. Venemansweg voor drietaksaansluiting met de kern (via Magnoliastraat)	2028		X		
LC2	Landschapsstructuren beleefbaar maken rondom bedrijventerrein Vèèneslat Zuid	KA2; OR1		Ontwikkelen van meerdere groen- en watergebieden in het bestaande landschap	2029				X
LC3	Continuïteit radiaalstructuur benadrukken Misterweg op diverse plekken (1)	LC4; LC5	Provincie	West/Zuid / T.h.v. parkeer-terreinen HSF Logistics	2028			X	
LC4	Continuïteit radiaalstructuur benadrukken Misterweg op diverse plekken (2)	LC3; LC5; VE2	inwoners	Aanvullen bomen in plantvakken plus overmaat trottoirs opvullen met laanbomen: t.h.v. Lidl tot aan spoorovergang	2029				X
LC5	Continuïteit radiaalstructuur benadrukken Misterweg op diverse plekken (3)	LC3; LC4	inwoners	Doorzetten bomenrij om doorgaande structuur te benadrukken: t.h.v. Gasthuisstraat	2029			X	
LC6	Continuïteit radiaalstructuur benadrukken Vreehorstweg/Bocholtsestraat op diverse plekken (1)	LC7		Verspreid aanplanten bomen in overmaat bermen: t.h.v. gehele Vreehorstweg	2027		X		
LC7	Continuïteit radiaalstructuur benadrukken Vreehorstweg/Bocholtsestraat op diverse plekken (2)	LC6	Inwoners	Onderzoeken mogelijkheid voor 'voortuinboom' en meerdere asverleggingen voor creëren boomspiegel: t.h.v. gehele Bocholtsestraat	2028			X	
LC8	Aandacht kruising radiaal/rondje centrum (t.p.v roevlinkstraat)			Samenkomen van verschillende soorten bomen	2028		X		
LC9	Continuiteit radiaalstructuur Freule van Dortstraat op diverse plekken		Inwoners	Aanvullen bomen in plantvakken plus overmaat trottoirs opvullen met laanbomen.	2025			X	
BE	**Biodiversiteit en ecologie**								
BE1	Vergroten biodiversiteit langs straten op bedrijventerreinen Vèèneslat Zuid en Vèèneslat Noord	KA1; KA3		Van der Heijdenstraat, Leeghwaterweg, Van Leeuwenhoekweg en Ambachtsstraat)	2025				X
BE2	Ecologische waarden versterken langs bedrijventerreinen		Eigenaren van bedrijven	Hekwerken vergroenen door toevoegen van diverse verticale beplanting bedrijven informeren en adviseren	2025		X		
BE3	Vergroten van biodiversiteit in diverse straten	KA6		Omvormen van grote monotone grasvlakten tot bloemrijke of kruidenrijke velden (bijvoorbeeld t.h.v. Magnoliastraat)	2025	X			
BE4	Ecologische verbindingen aanleggen/benadrukken in Spoorzone met aangrenzende kern	BE2 (VIII)		Aanbrengen van biodiverse dwarsstructuren	2028		X		
BE5	Stimuleren tijdelijk ecologisch gebruik braakliggende terreinen		Eigenaren (tijdelijk)	Inzaaiing met bloemrijk mengsel (bijvoorbeeld aan Parallelweg tussen Keizersstraat en Ambachtsstraat)	2023	X			
BE6	Vergroten biodiversiteit en ecologische waarden versterken bij Rondweg West en Rondweg Zuid		Provincie	Ecologisch bermbeheer en aanvullen (variatie) bomen					
KA	**Klimaatadaptatie**								
KA1	Onderzoeken mogelijkheid vergroenen op overmaat oppervlaktes parkeerplaatsen	BE1; KA4	Eigenaren van bedrijven	In overleg met betreffende bedrijven op bedrijventerreinen (bijvoorbeeld Signify/Philips, HSF Logistics)	2023 - 2030	X[1]			
KA2	Onderzoeken mogelijkheden groenblauwe landschapszone	LC2; OR1		Ten behoeve van natuurontwikkeling en waterberging bij rand Vèèneslat Zuid t.h.v. Greversweg, Olden Goorweg/spoorweg en Woldseweg	2027	X			
KA3	Stimuleren aanleg groene daken voor tegengaan wateroverlastproblematiek en hittestress	KA4	Eigenaren van bedrijven	Bij zo veel mogelijk bedrijfspanden op bedrijventerreinen Vèèneslat Noord en Zuid	2023 - 2030	X[1]			
KA4	Tegengaan waterproblematiek oosthoek bedrijventerreinen Vèèneslat Noord/Zuid	KA1; KA3		Aandacht voor verlaging trottoirbanden in combinatie met wateropvang in bermen en water-doorlatende bestrating op eigen terreinen van bedrijven	2024	X[1]			
KA5	Tegengaan hittestress in Misterweg (t.h.v. centrum)		Ondernemers Centrum Winterswijk	Ontwikkeling van verschillende soorten gevelgroen in samenwerking met Centrumplan	2023	X[1]			
KA6	Tegengaan waterproblematiek in Rozenstraat	BE3; BS1; BS2		Onderzoeken mogelijkheden van asverleggingen inclusief ruimte voor creëren boomspiegel (samen met reconstructie Rozenstraat)	2030	X			
KA7	Vergroenen van Scheringstraat/Inslagstraat en omgeving			Bij herinrichting aandacht voor meer groen	/				
KA8	Onderzoeken mogelijkheden vergroenen straten Helderkamp bij herinrichting			Bij herinrichting aandacht voor meer groen	/				
BS	**Bewegen en spelen**								
BS1	Vergroenen van schoolpleinen van basisschool en middelbare scholen	KA6	De Schakel en Gerrit Komrij College	De Schakel en Gerrit Komrij College	2023-2024			X	
BS2	Onderzoeken van mogelijkheden voor natuurlijk spelen	KA6	Inwoners; Verenigingen	Gebruiken van de terreinen van speeltuin Rozenstraat en speeltuin Dahliastraat (beleidsplan opstellen)	2023	X			
VE	**Verkeer**								
VE1	Entrees van buurten herkenbaar maken			Gebruiken van signaalbomen	2026	X			
VE2	Aandacht voor rotonde bij snijpunt radiaal/wijkwegen	LC4	Provincie	Markering met bepaalde bomen/groenbeplanting t.h.v. Misterweg en Europalaan/Parallelweg en Vreehorstweg/Rondweg Zuid	2026		X		
OR	**Ontspanning en recreatie**								
OR1	Ruimte voor particuliere initiatieven in de landschapszone	LC2; KA2	Inwoners; Verenigingen	Faciliteren van voedselbos, fruitboomgaard etc. ten zuiden van bedrijventerrein Vèèneslat Zuid	2027		X		

[1] In klimaatadaptatie uitvoeringsagenda

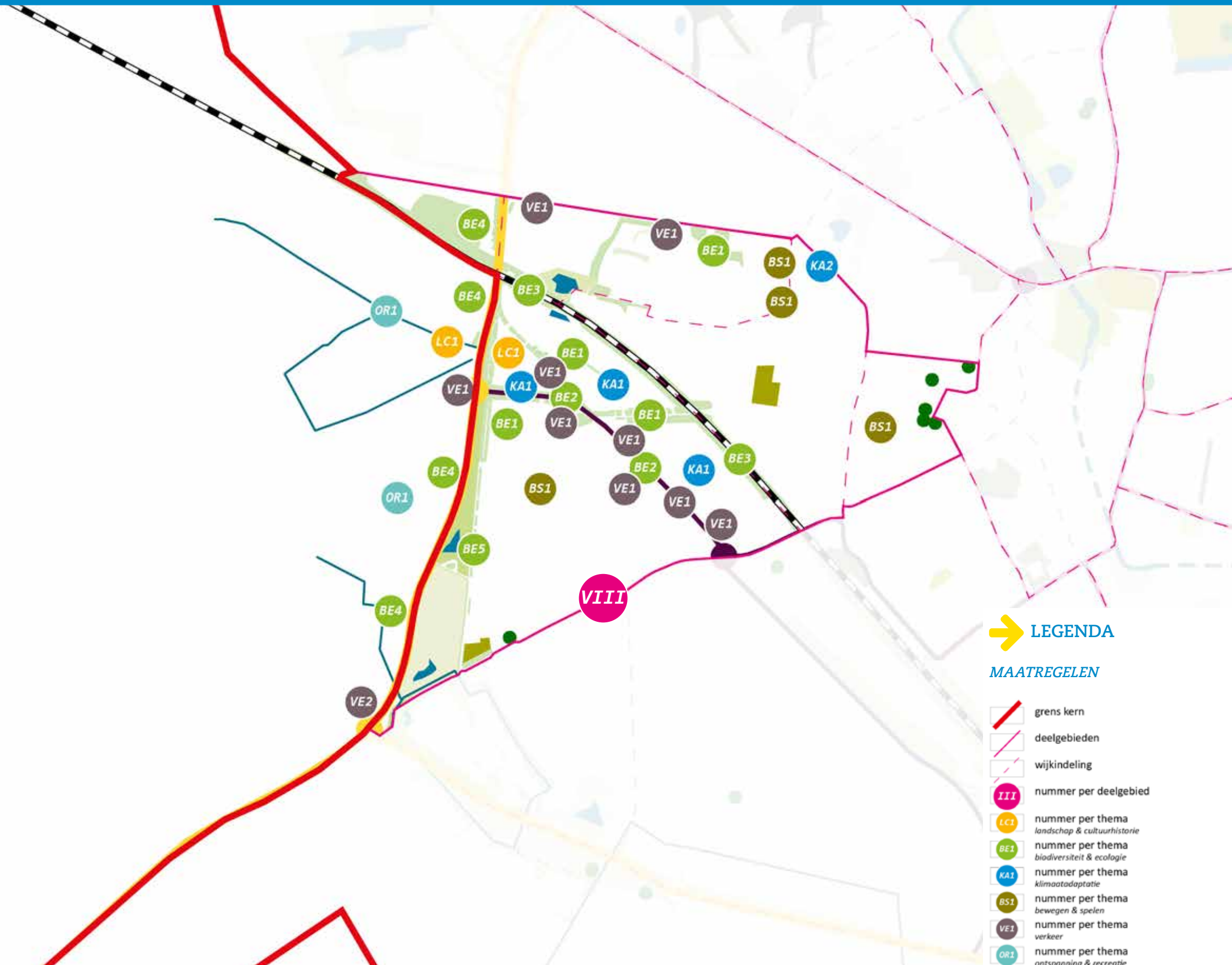

DEELGEBIED VIII

H5: Gebiedsgerichte maatregelen

Maatregelenpakket - Deelgebied VIII

Code	Maatregel	Relatie	Partners	Inhoud	Planning	Kosten			
						<5k	5-10k	10-25k	>25k
LC	**Landschap en cultuurhistorie**								
LC1	Vergroten herkenbaarheid beleving historische paden naar buitengebied	OR1		aantrekkelijk maken met de aanleg van een ander straatpatroon en groene elementen	2028				
BE	**Biodiversiteit en ecologie**								
BE1	Vergroten van biodiversiteit (bijvoorbeeld t.h.v. Handelscentrum en brandweerkazerne)	KA1		Omvormen van grote monotone grasvlakten tot bloemrijke of kruidenrijke velden	2024	X			
BE2	Versterken ecologische verbinding Spoorzone t.h.v. Europalaan	BE4 (VII)	Woningbouwvereniging	Toepassen van bloemen- en kruidenrijke mengsels op bestaande groenvlakken	2026		X		
BE3	Ecologische verbindingen aanleggen/benadrukken in spoorzone met aangrenzende kern	BE4 (VII)		Aanbrengen van biodiverse dwarsstructuren voor een doorgaande verbinding	2028		X		
BE4	Vergroten biodiversiteit en ecologische waarden versterken bij Rondweg West	VE2	Provincie	Ecologisch bermbeheer en aanvullen (variatie) bomen	2028				
BE5	Vergroten biodiversiteit bij het Vijvergebied tussen de Rondweg West en Dennendijk		waterschap	Uitbreiding van het oppervlak water en planten i.p.v. bestaande zichtbare verharding	2028			X	
KA	**Klimaatadaptatie**								
KA1	Tegengaan hittestress door onderzoeken mogelijkheden vergroenen in overleg met betreffende bedrijven (bijvoorbeeld bedrijventerrein Europark en Handelscentrum)	BE1	Eigenaren van bedrijven	Overmaat aan parkeerplaatsen omvormen tot groengebieden plus het stimuleren van groene daken	2027	x[1]			
KA2	Vergroenen van parkeerplaats bij De Storm		De Storm (vereeninging Volksfeest)	Stenige parkeerplaats open maken voor toevoegen groen	2029				X[2]
BS	**Bewegen en spelen**								
BS1	Vergroenen van schoolpleinen van basisscholen en middelbare scholen		De Stegeman, Schaersvoord en Pronova	De Stegeman, Sint Jozef, Schaersvoorde en Pronova	2024-2025-2026				X
VE	**Verkeer**								
VE1	Entrees van buurten herkenbaar maken			Gebruiken van signaalbomen	2027		X		
VE2	Aandacht voor rotonde bij snijpunt radiaal/rondweg	BE4	Provincie	Markering met bepaalde bomen/groenbeplanting t.h.v. Misterweg en Rondweg West/Rondweg Zuid	2027		X		
OR	**Ontspanning en recreatie**								
OR1	Ruimte voor particuliere initiatieven in de landschapszone	LC1	Inwoners; Verenigingen	Faciliteren van voedselbos, fruitboomgaard etc. ten westen van Rondweg West	2028		X		

[1] In klimaatadaptatie uitvoeringsagenda

[2] Kosten € 5.000,00 per 4 parkeerplaatsen

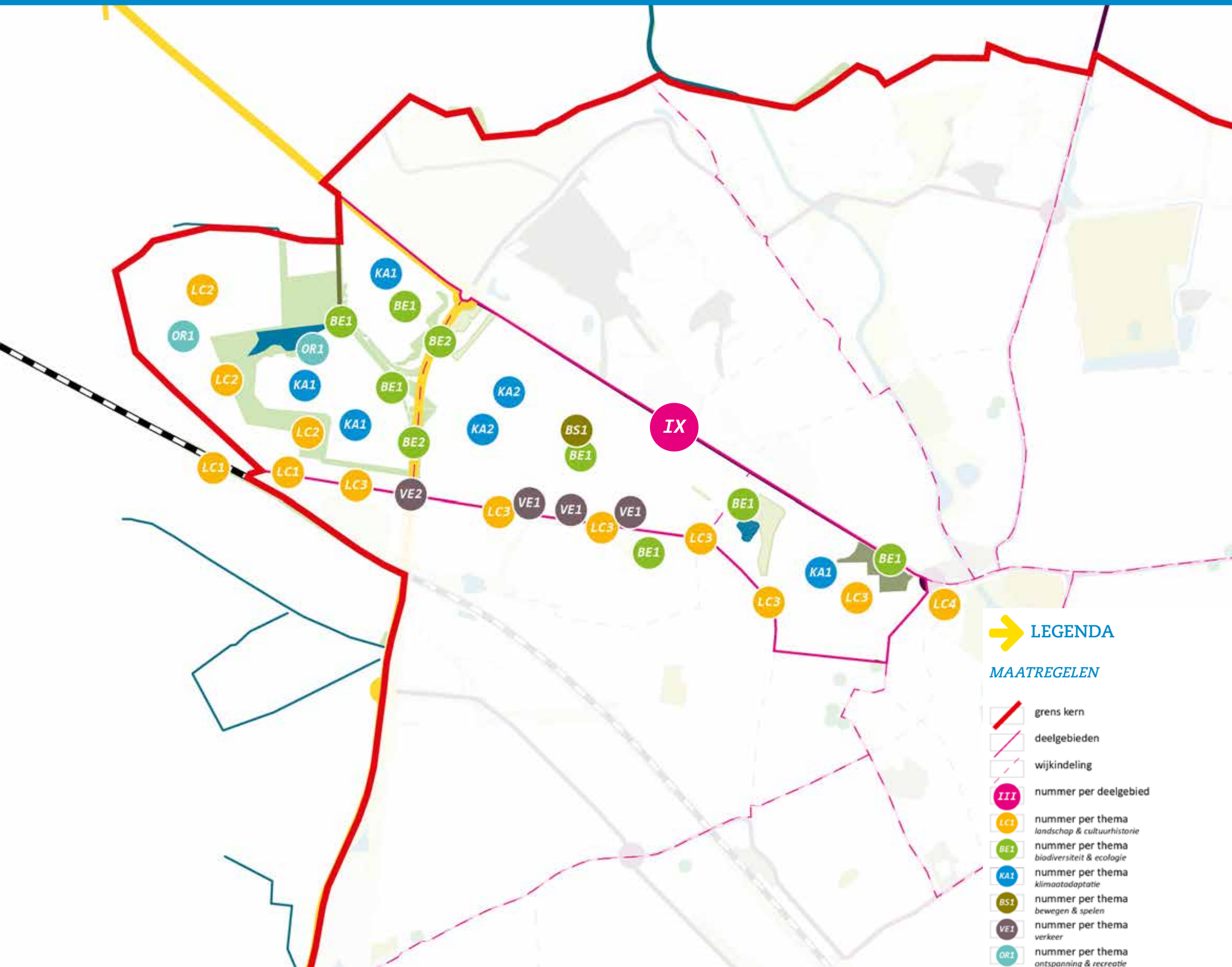

DEELGEBIED IX

H5: Gebiedsgerichte maatregelen

Maatregelenpakket - Deelgebied IX

Code	Maatregel	Relatie	Partners	Inhoud	Planning	Kosten			
						<5k	5-10k	10-25k	>25k
LC	**Landschap en cultuurhistorie**								
LC1	Vergroten herkenbaarheid beleving paden naar buitengebied	LC2		Aansluiting Morgenzonweg op Grotersweg verduidelijken langs bestaande landschapsstructuur	2027		X		
LC2	Landschapsstructuren beleefbaar maken rondom ziekenhuis	LC1; OR1	Eigenaren ziekenhuis en Park Achterhoek	Inclusief een aansluiting op Morgenzonweg en gehele ontwikkeling Park Achterhoek voor een complete landschapsbeleving	2029			X	
LC3	Continuïteit radiaalstructuur benadrukken Morgenzonweg op diverse plekken	VE1		plaatsen en overmaten van trottoirs te benutten: t.h.v. Pronsweide / kruispunt Haitsma Mulierweg/Emmastraat / Wenters/De Storm / Wilhelminastraat	2028				X
LC4	Aandacht voor rotonde Wilhelminastraat en Singelweg als kruisvlak van radialen/rondje centrum			Samenkomen van verschillende soorten bomen	2026		X		
BE	**Biodiversiteit en ecologie**								
BE1	Vergroten biodiversiteit rondom Pronsweide, Tricot, Passantenkamp en bedrijvenpark Beatrixpark	BS1	instellingen inwoners bedrijven	Omvormen van grote monotone gras- en plantvlaktes tot bloemrijke of kruidenrijke velden	2027		X		
BE2	Vergroten biodiversiteit en ecologische waarden versterken bij Rondweg West	VE2	Provincie	Ecologisch bermbeheer en aanvullen (variatie) bomen	2027	X			
KA	**Klimaatadaptatie**								
KA1	Vergroenen parkeerterrein en bebouwing Tricot, ziekenhuisterrein en Beatrixpark		Ziekenhuis en bedrijven	Stimuleren van groene daken en toevoegen van waterdoorlatende bestrating waar mogelijk (mogelijkheden pergola's toepassen)	2030				X[1]
KA2	Tegengaan van waterproblematiek in wijk Zuilenes (bijvoorbeeld Arubastraat en Curacaostraat)		Inwoners	Aandacht voor verlaging trottoirbanden en plantsoenstroken en wateropvang in plantvakken langs de straten	2030	X[2]			
BS	**Bewegen en spelen**								
BS1	Aandacht voor bespeelbaarheid en toegankelijkheid terreinen	BE1		Het groengebied t.h.v. Passantenkamp, combineren beweegroutes	2022-2023	X[3]			
VE	**Verkeer**								
VE1	Entrees van buurten herkenbaar maken	LC3		Gebruiken van signaalbomen (t.h.v. Javastraat, Bankastraat, Delistraat)	2027		X		
VE2	Aandacht voor kruispunt bij snijpunt radiaal/rondweg	BE2	Provincie	Omvormen/vergroenen civiele verkeersgeleiders t.h.v. Morgenzonstraat/Rondweg West	2027		X		
OR	**Ontspanning en recreatie**								
OR1	Landschapszone verder invullen in combinatie met de ontwikkeling van Park Achterhoek	LC2	Eigenaren Park Achterhoek	Uitwerking in samenwerking met de uitvoering van het gezondheidspark/stadstuinbouw	2025		X		

[1] Kosten € 5.000,00 per 4 parkeerplaatsen

[2] In klimaatadaptatie uitvoeringsagenda

[3] Budget Buurtsport (M&O)

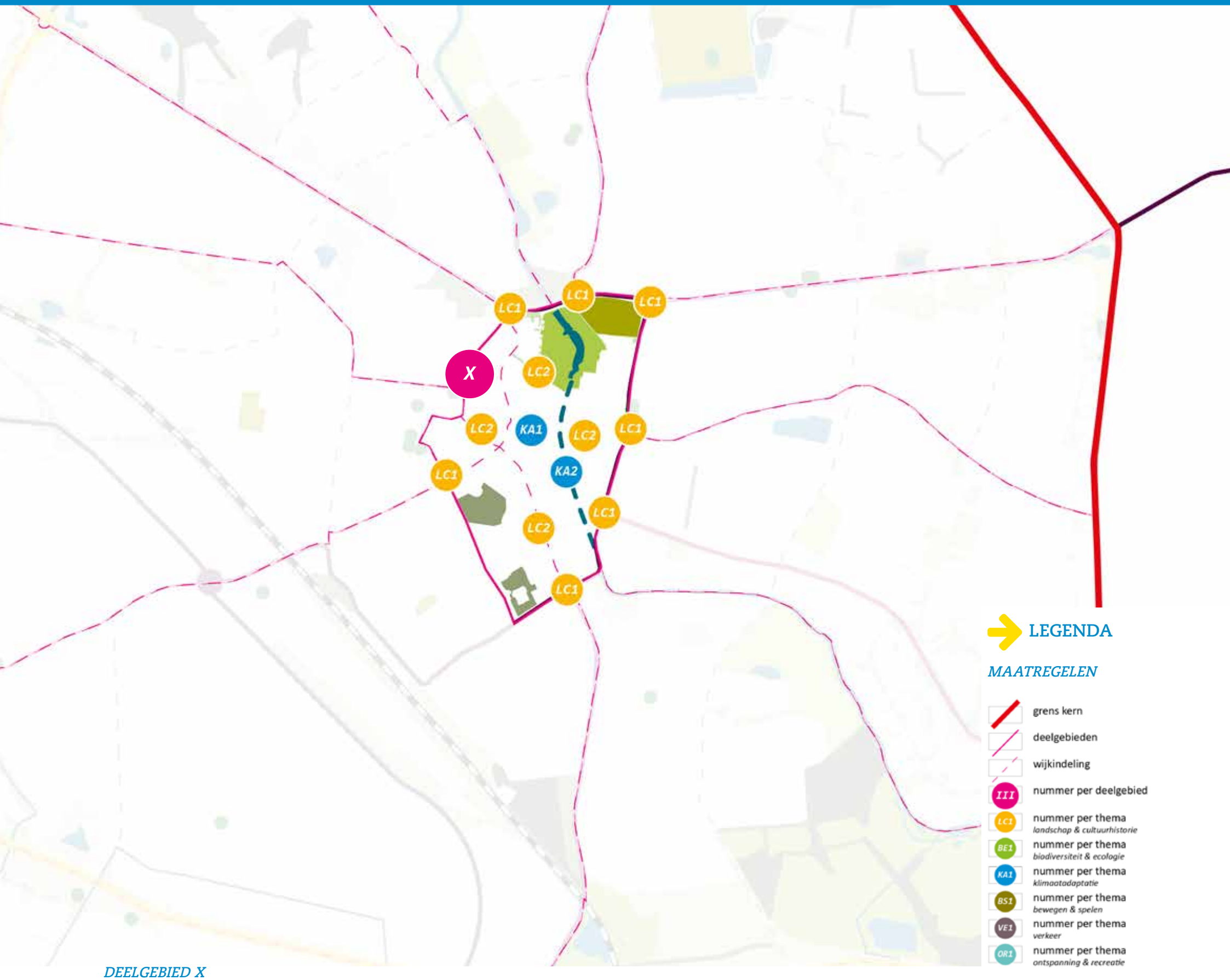

DEELGEBIED X

H5: Gebiedsgerichte maatregelen

Maatregelenpakket - Deelgebied X

Code	Maatregel	Relatie	Partners	Inhoud	Planning	Kosten			
LC	**Landschap en cultuurhistorie**					<5k	5-10k	10-25k	>25k
LC1	Markeren historisch centrum en radialenstructuur			Creëren van logische route rondom het centrum	2025		X		
LC2	Looproute langs groengebieden in combinatie met cultuurhistorie			Looproute door historisch centrum herkenbaar maken met herkenbare symbolen (Mondriaanhond)	2025			X	
KA	**Klimaatadaptatie**								
KA1	Vergroenen van het historische centrum			Gevelgroen en vergroenen straatbeeld in het centrum	2024 - 2030	X[1]			
KA2	Vervolg onderzoek beleefbaar (bovengronds) maken Whemerbeek centrum			Vervolg onderzoek beleefbaar (bovengronds) maken Whemerbeek met diverse varianten, conform Visie Whemerbeek	2024	X			

[1] In klimaatadaptatie uitvoeringsagenda

MAATREGELEN IN DEELGEBIEDEN

LEGENDA

MAATREGELEN

- grens kern
- deelgebieden
- wijkindeling
- III nummer per deelgebied
- LC1 nummer per thema *landschap & cultuurhistorie*
- BE1 nummer per thema *biodiversiteit & ecologie*
- KA1 nummer per thema *klimaatadaptatie*
- BS1 nummer per thema *bewegen & spelen*
- VE1 nummer per thema *verkeer*
- OR1 nummer per thema *ontspanning & recreatie*







inspiratie voor natuurinclusief bouwen



inspiratie voor waterberging/opvang in beperkte ruimte









gemeente Winterswijk

Groen stuctuur visie bebouwde kom de radialen verbonden



GROENSTRUCTUURVISIE BEBOUWDE KOM WINTERSWIJK
de radialen verbonden

BIJLAGE I

BIJLAGE I

BIJLAGE BELEIDSSCHEMA

H4: Beleidsuitgangspunten	
Uitgangspunten	
LC	**Landschap en cultuurhistorie**
1.	Versterken hoofdroutestructuren (raidalen) door een gepaste boombeplanting
2.	De Whermerbeekzone herkenbaaren beleefbaar maken in het centrum
3.	Verbinden van groengebieden rond het centrum (centrum rondje)
4.	Behoud en versterking van de groene lobben aan rand van kern
5.	Behoud en versterken historische verbindingen (kerkepaden) naar het buitengebied
6.	Behoud en versterken historische bomen en groenelementen in de kern
7.	Behoud en versterken historische bossen in de kern
BE	**Biodiversiteit en ecologie**
1.	In kaart brengen monotone grasvlaktes en plan van aanpak voor een meer ecologisch beheer
2.	In kaart brengen van mogelijkheden van vernatting en ontwikkeling
3.	Aanwijzen en uitwerken ecologische hotspots in wijken
4.	Opstellen bermenbeleidsplan
5.	Samenwerking Waterschap bij ecologisch beheer langs watergangen
6.	Voortzetten/uitbreiden programma voor NME lessen op basisscholen
7.	Informatie ontwikkelen uit campagnes voor inwoners/ondernemers
KA	**Klimaatadaptatie**
1.	Analyse en intrepretatie van de gegevens uit de klimaatatlas
2.	Opstellen van een klimaatadaptatie plan (aanpak knelpunten)
3.	Vergroten infiltratie- en bergingscapaciteit openbare ruimte
4.	Onderzoeken ruimte voor extra westelijke retentievijver
5.	Stimuleren vasthouden water op eigen terrein (communicatie)
BS	**Bewegen en spelen**
1.	Onderzoeken openbare ruimte beweegvrienlijker te maken (plan van aanpak)
2.	Ontwikelen 'piket sportveldjes' in openbare ruimte
3.	Opstellen plan van aanpak 'groene schoolpleinen'
RO	**Ruimtelijke ontwikkeling**
1.	Opstellen spelregels groennorm bij ruimtelijke ontwikkelingen
2.	Opzetten groenfonds bij binnenstedelijke ontwikkelingen
3.	Opstellen foldr natuurinclusief en biodivers bouwen
VE	**Verkeer**
1.	Aangepast biodivers bermbeheer langs rondweg
2.	In beeld brengen onvolledige bomenrijen langs radialen
3.	In beeld brengen snijpunten van radialen met groenstructuur
4.	Opstellen beleid inrichting rotondes (kernniveau / wijkniveau)
OR	**Ontspanning en recreatie**
1.	Uitwerken groene verbinding kern en buitengebied (inclusief landschapszone)
2.	Onderzoeken recreatieve mogelijkheden/initiatieven in landschapszone
3.	Ontwikkelen recreatieve route in beekzone langs groen objecten met cultuurhistorische waarde

gemeente Winterswijk

Groen stuctuur visie bebouwde kom

de radialen verbonden



GROENSTRUCTUURVISIE BEBOUWDE KOM WINTERSWIJK
de radialen verbonden